SÖZ

HAFTALIK HABER YORUM DERGİSİ

Ayçin: Bayram Meral mücadeleci işçiyi sevmez

▼ Türk-İş'e bağlı Hava-İş Genel Başkanı Atilay Ayçin, İnsan Hakları Derneği'nin 1992 yılında düzenlediği bir mitingte yaptığı konuşma nedeniyle "Terörle Mücadele Yasası"nın ünlü 8. maddesinden dolayı cezaevine girdi. "Bayram Meral'in direnen işçiyi sevmediğini" söyleyen Ayçin'le, 680 bin kamu işçisinin toplu iş sözleşmesi görüşmelerinin tıkandığı bu günlerde, sendikal hareketin sorunlarını, Türk-İş'in durumunu ve işçi eylemlerini Tekirdağ Saray Cezaevi'nde konuştuk.

■ **Ayla ÖNDER'in söyleşisi**
12 ve 13. sayfalarda

Ey cemaat! Ateistleri nasıl bilirdiniz?

Çetin Altan: Türkiye'de dinsel tören dışında bir tören yok. Askerlerin var. Tören, ölen kişi için yapılmıyor. Törende, ölenin yakınları biraraya geliyor. Onların biraraya gelme hakkını kim engelleyecek?

Ertuğrul Kürkçü: Hiç düşünmedim. Ancak, Engels'in yaptığı bana en iyisi gibi geliyor.

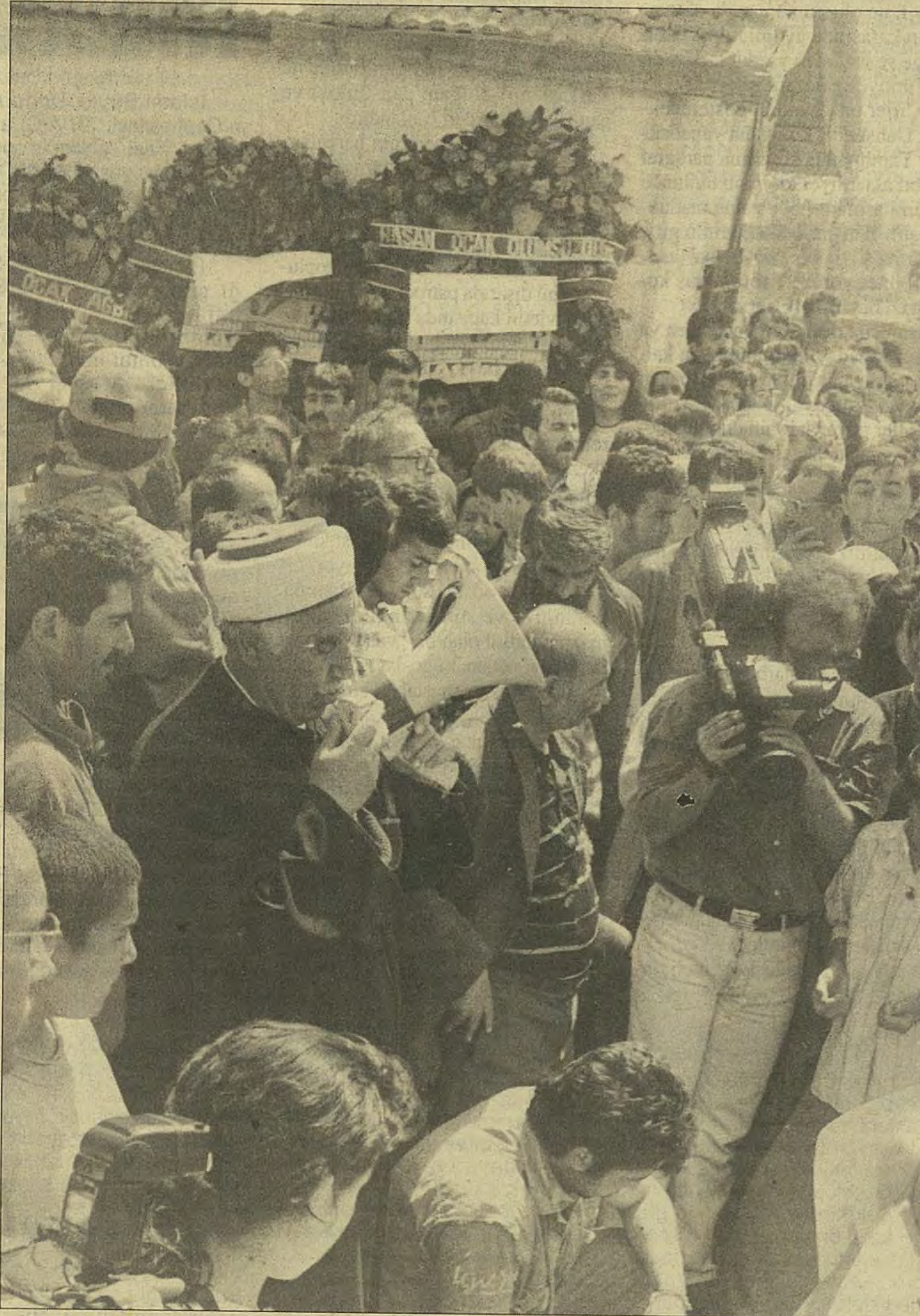
Rasih Nuri İleri: Türkiye'de dini tören yapılmadan gömülenlerden biri de Atatürk'tü. Ben olayı yazdığımda, gizlemeye çalıştılar. Ama gerçek budur... Reşat Fuat'ın cenazesinde Hikmet Kıvılcımlı bizi ikna ederek safa sokmuştu.

Atılım dergisi: İşçi sınıfının, emekçi kitlelerin antifaşist ilerici yığınların, Kürt halkının gündeminde "ateistlerin cenazelerinin nasıl kaldırılacağı" gibi bir sorun yok.

BSP: Ateist üyelerimizin ölümü karşısında bir hazırlığımız yok. Ancak, Aziz Nesin'in tutumu bu konuda yapabileceklerimiz olduğunu ortaya koymuştur.

İP: Genel greve hazırlanan Türkiye'nin gündemi bu değil.

SİP: Komünistlerin ve diğer ateistlerin dini törenle gömülmelerine karşı tavrımız açıktır. Yürürlükteki uygulamanın bertaraf edilmesi için kararlı olmak gerekir. Biz bunu yapacağız.

Sosyalistlerin cenaze törenlerinde kızıl bayraklarla imamlar çoğu kez yanyana duruyor.

▼ Önce Aziz Nesin'in, sonra da Mehmet Ali Aybar'ın ölümleri, daha doğrusu cenazeleri, solun ve ateistlerin bugüne kadar gündeminde çok az yer almış bir tartışmayı yeniden güncelleştirdi. Herhangi bir dini inancı olmayanların, öldüklerinde dini törenle gömülmeleri ve cenaze namazlarının kılınması şeklinde özetlenebilecek bu durumu değiştirecek alternatif kurumlar ise bugüne kadar oluşturulamadı.

▼ Aslında bu cenaze töreni sorunu, Mustafa Kemal'den Mahmut Dikerdem'e, Reşat Fuat'tan Hasan Ocak'a kadar uzun yılları kapsayan bir zaman diliminde sürekli tartışılmış bir konu. Kimi zaman Reşat Fuat'ta olduğu gibi Türkiye Komünist Partisi'nin ileri gelenleri arasında, kimi zaman ise Mustafa Kemal'in ölümüyle ilgili olarak kamuoyu önünde, kimi zaman da Mahmut Dikerdem'de olduğu gibi bazı dergi sayfalarında dile getirilmiş.

▼ Bu garip sonuçta hem ateistlerin -ki ezici çoğunluğunu sosyalistler oluşturuyor- bu konuyu es geçmelerinin, hem cenaze namazlarına alışmalarının, hem de ailelerin etkisinin payı büyük. Ateistlerin çoğunun, Aziz Nesin gibi "Ben de bir gün öleceğim" diyecek kadar öngörülü olmadığı görülüyor. Bu, yaptığımız soruşturmada da ortaya çıktı. Sorularımız karşısında "Bu konuyu hiç düşünmemiştim" diyenlerin sayısı oldukça kabarıktı.

■ **Ahmed BERTUĞ'un**
haberi 4-5 ve 6. sayfalarda

Bir politikacının portresi:
Jirinovski; faşist mi, emperyalist mi?
■ YAZISI 10 ve 11. SAYFALARDA

Gümrük Birliği'ne askerler de mi taş koyuyor?
■ HABERİ 14 ve15. SAYFALARDA

Eğitim emekçileri kongre sınavında
■ HABERİ 3. SAYFADA

Müzisyenler sahnenin önüne...
■ YAZISI 18. SAYFADA

● TARİH: 22 TEMMUZ 1995 ● SAYI: 23 ● FİYATI: 40.000 TL (KDV DAHİLDİR) ● ALMANYA 4 DM ● İSVİÇRE 4 Sfr ● FRANSA 14 FF ● İNGİLTERE 1.7 £ ● HOLLANDA 5 Hfl ● AVUSTURYA 28 AS ● ABD 3 $

Medya 'kıpti' Gali'yi döver!

Hürriyet

Anayasa için yine pürüz

Gözü yemedi

Dünyanın seyirci kaldığı acı tablo

BM Genel Sekreteri Gali, Türk kamuoyundaki yoğun tepkiler nedeniyle Türkiye'ye gelmeyi göze alamadı ve ziyaretini erteledi.

Öcalan, PKK ambleminden urak ve çekici çıkarıyor

Tunceli'de gerginlik tırmanıyor

Kıbrıs'ı bırak, Bosna'ya bak

Gali'den Demirel'e telefon

Türkiye atağa kalktı

İkitelli'yi sel basınca içimizde bir umut ışığı parladı: Belki bu defa Augias'ın tavanlarına kadar pislikle dolu ahırları temizlenebilir, kötü kokulu gazetelerin yerini fi tarihinden kalma o güzelim mürekkep kokulu gazeteler alabilirdi... Olmadı. Mitolojide ırmağın gücü ahıra yenik düşerken, şu malum "bilgiçağı"nda İkitelli'yi basan dereler ahırlarla öyle bir işbirliğine girdi ki, gazete ahırlarının mı, yoksa lağıma dönüşen derelerin mi bir diğerini kirlettiği anlaşılamadı. Durum sel öncesinden beter oldu. Şimdi dereler daha kirli akıyor ve o derelerin zifir rengine bürünmüş manşetler düşünce bahçemizi kirletiyor. Çanak-çömlek, çarşaf-döşek yarışına, yüzbinlerce Boşnağın trajedisinin üzerinde çığırtkan bir kışkırtıcılık yarışı eşlik ediyor.

O hızla İkitelli BM Genel Sekreteri'ne olanca hışmıyla saldırdı. "Yükselen değerler"in şampiyonları, "yeni dünya düzeni" şakşakçıları, birden -ve aynı hızla geri adım atmak üzere- Batı'nın çirkin yüzünü keşfetti ve RP'nin Gali'yi çürük domates ve yumurta ile karşılama kararının peşinde sürüklenip durdu. Derken Gali gelmedi...

İkitelli basını zafer başlıklarıyla bayileri süsledi: "Gözü yemedi... Korkak Gali..." Bu ağızların sahipleri, her nedense Cumhurbaşkanı Demirel'in Saraybosna'ya "güvenlik" nedeniyle gidemediğini unutuverdiler. Bir Sırp gazetesinde "gözü yemedi, korkak Demirel" türünden bir manşet düşünüyor musunuz?

Beteri de var! Domatesli-yumurtalı meydan okumanın muhteşem başarısı medyaya yetmemiş olmalı ki, gelseydi ne olurdu sorusu da okuyucuların kafasında aydınlatıldı. Fatih Çekirge ve başkaları yazdılar: Eğer bu Gali Türkiye'ye kazara geleymiş (sıkı mı?) Çiller ona gününü gösterecekmiş... Dehşet bir konuşma yapacakmış... Yapılmamış konuşma paragraf paragraf aktarılıyor ki, basın tarihinde gündemi aşmanın böylesine rastlanmamıştır. İletişim fakültelerinin giriş kapılarına şöyle bir "ser-levha" asılmasını öneriyoruz: Yapılmamış konuşma en büyük haberdir...

"Bu ucuz devlet propagandası ya da ucuz kabadayılık bununla da kalmıyor. Öyle anlaşılıyor ki, Başbakan medyaya, "olmayan haberi" sızdırmış: Çiller güya Gali'nin onuruna verilecek yemekte kadeh kaldıracakmış. Ama öyle böyle bir kadeh kaldırma olmayacakmış bu. Çok "ince zeka ürünü" bir kadeh kaldırma olacakmış. Başbakanımız "şerefinize Mr. Gali" demeyecekmiş teamülü çiğneme pahasına da olsa... "Boşnakların kahramanlığına" kadeh kaldıracakmış. İşte dedesini kapımızda paşa yaptığımız bu "kıpti" Gali bu darbeyle yerle bir olacak ve tüm dünya bizim "demir lady"mize şapka çıkartacakmış...Ah, şu Gali keşke bir hata edip Türkiye'ye gelseymiş...

Bosna-Hersek trajedisi karşısında medyanın ve hükümetin bu hafiflikleri rastlantı değil elbette. Bu melodramatik ve lümpen-arabesk yaklaşım gerçekte, Bosna-Hersek halkının yaşadığı trajediyi, kendi kirli çıkarları ve kirli savaşları nedeniyle sinikçe seyretme zorunda kalanların bilinçli tercihleridir.

Gümrük Birliği kapısında utanç verici bir boynu büküklükle bekleyenlerin, Batılı devletlere, onların eski Yugoslavya'yı parçalama siyasetine, örneğin Hırvatistan'a karşılık Boşnakları gözden çıkartma manevralarına, Slavları böylece yatıştırma taktiklerine karşı koymaları beklenebilir mi?

O nedenle siyaset erbabından, İkitelli kalemşörlerine kadar hep bir ağızdan, bula bula "milli düşman" olarak Gali'yi seçiyorlar. "Zavallı kukla", "pis işlerin maşası", "utanmaz", "iğrenç herif"... Akıllarına geleni söylüyorlar. Gümrük Birliği'ne kapağı atmaya çalışanlarda NATO'yu, Washington'u, Londra'yı hedef alacak cesaretten eser yok.

Bosna-Hersek'te yaşanan trajedi büyük devletler ve bu arada Türkiye, Yugoslavya'nın parçalanmasını onayladıkları ve kışkırttıkları gün başladı. Alman emperyalizmi Hırvatistan üzerinde nüfuz elde etti ve Boşnakların bağımsızlık ilan etmeleriyle birlikte bizde "Adriyatik'ten Çin Seddi'ne Türk alemi" sloganı pan-türkist ve pan-islamist düşleri canlandırdı.

Şimdi Yugoslavya'nın parçalanmasında en önemli rolü oynayanlar, Bosna-Hersek trajedisi karşısında iki yüzlü bir siyaset izliyorlar.

Bu böyle... Dışarıda korkak olan, içerde babalanır. Erkek egemen topluma özgü dışarıda patronunun karşısında, devletin kapısında küçük, zavallı, ödlek erkeğimizin, hane halkına karşı ali-kıran baş kesen olması gibi bir şeydir bu. Kirli çıkar, Gümrük Birliği uğruna Boşnak soykırımını sinikçe seyretmeye götürüyorsa, kirli savaş da, "kendi Boşnağı" olan Kürdün sırtına dipçik indiren Türk milliyetçisinin, "kendi Kürdü" olan Boşnağın sırtına dipçik indiren Sırp milliyetçisi karşısında sus-pus olmasına yol açıyor.

Öyle ya, adama sorarlar: Bizimki, bütünlüğü ve sınırlarının dokunulmazlığı kutsal olan bir "vatan" oluyor da, acaba neden Yugoslavya 4-5 parçaya bölünmeye müstahak bir coğrafya parçası sayılıyor?

İşte kirli çıkar ve kirli savaş, Türkiye Cumhuriyeti'nin Balkanlar'da barışçı bir rol oynamasını önlüyor ve kadın-erkek, yaşlı-genç yüzbinlerce Boşnağın, öteki Bosna-Hersek insanlarının göz göre göre kırılmasına seyirci kalmamıza yol açıyor. Balkanlar'da barış isteyen, Türkiye'de sınıf mücadelesini yaymak ve derinleştirmek dışında bir yol -bize kalırsa- bulamayacaktır.

Işık Yurtçu'ya öz gür lük!

Muhabbete bak!

İslami Büyük Doğu Akıncıları/Cephesi'nin (İBDA/C) aylık yayın organı "Yeni Tahkim"in son sayısında ilginç bir yazı çıktı. "İBDA/C'li Radikaller" imzalı bu yazı, son günlerin ünlü adı Fethullah Gülen (Hocaefendi) hakkındaydı.

Hatırlanacağı gibi, önceki hafta Fethullah Gülen TRT'de Reha Muhtar'ın yönettiği "Ateş Hattı" adlı programa çıkmış ve "engin" fikirleriyle izleyicilerini aydınlatmıştı! Gerçi, fikirlerinin ne kadar "engin ve derin" olduğu konusunda program sonrasında bir kuşku oluşmuştu ama, yine de devlet televizyonuna çıkışı az şey değildi. Bizlere devletin penceresinden sesleniyordu.

Fethullah Hoca, bu arada radikal islamcıları da eleştirmiş ve onların aslında "cahil" olduklarını da ima etmişti. Örneğin, "Bunlar Picasso'yu bilmezler bile" deyivermişti. Bu sözlere, radikal islamcıların sivri uçlarından İBDA/C'liler çok bozulmuşlardı.

Hemen dergilerinde "Fettoş'a ithaf olunur" başlığıyla bir yazı kaleme aldılar.

Yazıda, kendilerinin nasıl eğitimli, kültürlü, sanatı (hele hele resim sanatını) bilen insanlar olduklarını ve asıl cahilin de "Fettoş" Hoca olduğunu anlattıktan sonra şunları söylüyorlardı:

"Evet, Picasso hayranlığıyla bitmiyor bu iş. Dahası da olmalı, olmalı ki biz de (yani biz cahil radikaller) senin kadrini bilip, elini ayağını öpelim! Hangi yanından istiyorsan oranı göster, gerisine karışma; oradan saplarız. Biz radikallerle (eradikasyonu sevenler) fazla oynaşmaya gelmez; bir bakarsın Gaugnin gibi kulağını kaybedersin. Sana Pablo dolu günler diliyoruz küçük görgüsüz adam!"

Ufak bir hatırlatma; kulağını kaybeden ressam Gauguin (Yeni Tahkim yazarının yazdığı gibi değil böyle yazılır) değil, Vincent Van Gogh'tur. Ayrıca Van Gogh, kulağını "kaybetmedi" kendi kesti!

Fettoş'a ithaf olunur!

Muhterem, TRT'de 3 Haziran 95 günü, "Ateş Hattı" proğramında Reha Muhtar'ın bir sorusu üzerine, Radikal İslâmcıların Pablo Picasso'yu anlamak (yorumlamak) şöyle dursun, tanıyıp tanımadıklarından bile emin olmadığını gülerek ifade buyurmuş.

Bak Fettoş, sen daha o servetin rüyasını bile göremezken biz (ismi şimdilik lâzım değil) İstanbul'da "Frére" ve "Sour"lerin eğitim verdiği ve o zamanki yıllık ücreti (Yıl: 1974) 5.000 T.L. olan bir okulda papazların rahle-i tedrisinden geçiyorduk. İşte o tedrisatın içinden geçerken "Cosmologie"den "Grammaire"e, Littérature"den "Ortographe"a, "Siences Hatcrelles"den "Rédation"a envai çeşit (hem de bylingual) derse girip, onlardan sınavlara tâbi tutuluyorduk.

Unutulmaz karşılaşmalar ve kavramlar: 'Ne iyi abimizdin be abi!'

Toplumların altüst oluşlarındaki mutlak trajedi ergeç yazı alemine, bu dünyanın dar ve karanlık sokaklarına iner. Darbelerin topluluk yaşayışı üzerindeki ağır travmatik etkileriyle birtakım abiler siyasi olarak cinsiyet değiştirip sokağa dökülürler. Geçmişin görkemli abisi önce bıyıklarını, sonra düşüncelerindeki çıkıntıları, fazlalıkları "kestirir". Yıllar boyunca söylediklerini, bütün savunduklarını çiğneyip geçerek bu dar sokaklarda kendilerine müşteri ararken arkalarında ince bir ruj izi kalır. Aslında cinsiyet değiştiren toplumun kendisidir ve toplumsal ruh eninde sonunda abiyi de öpmüştür. Yapacak hiçbir şey olmadığı için sadece dudaklarınızdan belli belirsiz birkaç sözcük dökülür; "ne iyi abimizdin be abi!"

Siyasallaşmanın cinsiyet değişikliği biçiminde ortaya çıkan bu türü bizleri tek bir ürün ile karşı karşı bırakır: "Devlet ve iktidar yalakalığının muhalif teorisyeni." "Nasıl düştün" sorusu olmadan anlatmaya başlarlar ve ana tema değişmez. Abi yıllarca devletle mücadele etmiş, çok zor günler geçirmiştir. Bu sırada da neyin ne olduğunu kavramıştır. Mesela anlamıştır ki, birey çok önemlidir, birey olamayan solcular olmasa solculuk aslında çok güzel bir şeydir. Abi çektiği acıların bu kaba halka ve aptal solculara değmeyeceğini anlamış ve kendini büyük dönüşün kollarına bırakmıştır...

Bu ana tema üzerinden yan ürünler de ortaya çıkar. Abi tüketimi keşfeder, markalara tapınmaya başlar, kadınların güzel olduğunu farkeder. Tarkan'ı öve öve bitiremez. Ama iğdiş olduğu için saldırganlaşmıştır da. Yazılarında 20 tonluk bir kamyon hayaleti freni patlamış olarak gezer. Önüne çıkan herkesi, toplumsal muhalefetin doğası gereği de özellikle solcuları ezmeye çalışır. Marksizm üzerine yıllarca dirsek çürüttüğü için zihinsel haritasının ana hatları değişmemiştir. Toplumsal olguları uzlaşmaz çelişkilerle açıklamaya devam eder. Viski ile rakı arasında, Tarkan ile Mirkelam arasında, hatta Koç ile Sabancı arasında uzlaşmaz çelişkilerden bahsedebilir. Diyalektiği bir eşek kadar kavramıştır. (Bir eşeğin önüne bir kova arpa, bir kova yulaf konduğunda kararsızlıktan aç kalır ölürmüş).

Aslına bakılırsa abilerin geçmiş yıllardaki teorisyenliğine pek bir şey söylenemez. Ama siyasi travestiliği seçmiş olanların ortak özelliklerinden biri solculuklarını "kısa dönem" olarak ve "mangal başında" yapmış olmalarıdır. Mesela daha sonra köşe yazarı da olan full aksesuar sanatçı abilerden biri 12 Mart'ta kız kaçırmaktan içeri girdiği halde, nasıl olsa kimse bilmez diye anılarında o dönemdeki "siyasi tutsaklığından" bir militan asabiyetiyle bahsedebilir. Bir başkası, çok değil on yıl önce ünsüz bir gazeteci iken, çevresindekilere 70'li yıllarda THKP-C'nin kuryeliğini anlatan abi, geçirdiği başarılı operasyonla önce köşe yazarı, sonra ağzından salyalar akıtarak her fırsatta solculara saldıran televizyon yorumcusu olmuştur. O da hiç gitmediği yerlerden "dönmüş" gibi yaparken aynı hafıza kaybına güvenir.

Siyasi travesti abilerin orta boy olanlarına yazı aleminde yönetici olarak rastlanır. Ayırdedici özellikleri "eşşek başı sendromu"na kapılmış olmalarıdır. Önüne gelen ya da gelmeyen her konu için görüş bildirmek isteyen abi, görüşünün alınmadığı durumlarda otomatiğe bağlanmış bir biçimde gürler; "Ulan biz eşşek başı mıyız?" O anda bütün efsane bitmiş, dudaklarınızdan aynı istençsiz sözcükler dökülüvermiştir: "Ne iyi abimizdin be abi!"

Bu birkaç sözcük, yakın geçmiş ve yakın gelecek için açıklayıcı, açıklayıcı olduğu kadar da hüzünlü anahtarlardan biridir. Abinin tercihlerini değiştirmesi, size ait bir parçayı da geçmişten ve gelecekten bir daha geri dönmemek üzere alıp götürmüştür. Abileri ve abilik kurumunu yeniden düşünmekten başka yapacak bir şey yoktur.

F. Cengiz ERDİNÇ

Eğitim-Sen Birinci Olağan Genel Kurulu Ankara'da yapılıyor

Eğitim emekçileri kongre sınavında

Haber Merkezi- Bu yılın başında Eğit-Sen ve Eğitim-İş'in birleşmesiyle oluşan ve 100 bini aşan üyesiyle en büyük kamu çalışanları sendikası olan Eğitim-Sen'in Birinci Olağan Genel Kurulu 21-22-23 Temmuz'da Ankara'da yapılıyor. Eğitim emekçilerinin sendikal birliğinin sağlamlaşması ve güçlenmesi açısından büyük önem taşıyan Eğitim-Sen Genel Kurulu eğitim emekçileri için aynı zamanda bir sınav olacak. Bu sınavdan başarıyla çıkmanın anlamı hem kamu çalışanları sendikal hareketinin yüzyüze bulunduğu sorunları aşmasında yeni bir ruh ve moral, hem de genel olarak sendikal hareket için olumlu bir rüzgar etkisi yaratacak.
Tarihsel olarak güçlü bir demokratik mücadele ve örgütlenme birikimine ve geleneğine sahip olan eğitim emekçileri 1960'lardaki TÖS (Türkiye Öğretmenler Sendikası) deneyiminden sonra 1970'li yıllarda da yaklaşık 200 bin üyeli TÖB-DER'i (Tüm Öğretmenler Birleşme ve Dayanışma Derneği) yaratmışlar ve diğer kamu emekçilerinin o dönemdeki demokratik örgütlenmesine ve mücadelesine yol gösterici olmuşlardı. 12 Eylül sonrasının ağır baskı ve yasakları da eğitim emekçilerinin mücadelesini ciddi bir kesintiye uğratamadı. 80'li yıllarda ilk önce ABECE dergisi çevresinde toparlanan eğitim emekçilerinin öncüleri, cuntanın getirdiği örgütlenme yasaklarını da önce emekli eğitimciler tarafından kurulan Eğit-Der'le aştılar ve daha sonra, 1990 yılında da ilk kurulan kamu sendikaları arasında yer aldılar. Ancak bu aşamada ortaya iki sendika çıkmıştı; Eğitim-İş ve Eğit-Sen. Böylece eğitim emekçileri ilk kez ciddi bir bölünmeyle de yüzyüze gelmişlerdi. Ancak bu durumu aşmak için gereken istek ve çabalar hep varoldu ve sonuçta dört yıl gibi uzunca bir zamanı alsa da, 1995 yılı başı iki sendikanın birleşmesine ve Eğitim-Sen'in doğuşuna tanık oldu.
Geride kalan 6 ay içinde şube kongrelerini tamamlayan Eğitim-Sen, ona yaşam veren iki sendikanın 4 yıllık tarihlerinde biriktirmiş, geliştirmiş olduğu deneyimlerden süzülen yeni ve ortak bir sendikal anlayışı da ortaya çıkarmak durumunda. Dolayısıyla Genel Kurul ve sonrası bu açıdan da özel bir önem taşıyor.

İddialar ve talipliler...

Şube kongrelerinin ardından ortaya çıkan Genel Kurul delegelerinin siyasal yapısı sol ve sosyalist hareketin çeşitli eğilimlerini yansıtıyor. Genel Kurul'un toplam delege sayısı 511 olmakla birlikte, esas olarak Eğitim-İş geleneğinin taşıyıcısı olarak ortaya çıkan Sendikal Birlik, Birleşik Sosyalist Parti taraftarlarından oluşan Birleşik Sendikal Alternatif, Devrimci Öğretmen, Yurtseverler, Gerçek çevresi gibi başlıca grupların kendileri için ileri sürdükleri delege sayılarının toplamı 511'i çok aşıyor ve 700'e ulaşıyor! Öte yandan, eski Devrimci Yol geleneğinden gelen Devrimci Öğretmen grubunun ise kendi arasında sorunlar olduğu belirtiliyor. Devrimci Yol geleneğinin yaşadığı tartışma sürecinin çoğunlukla üretmiş olduğu siyasi sonuçları ve yönelimleri paylaşanların ve paylaşmayanların ayrı gruplar halinde davranmaları dikkat çekiyor.
Çeşitli gruplar arasında süren görüşmeler ve tartışmalarda grupların öne sürdüğü talepler de biri genel başkan olmak üzere yönetim kurulu için saptanan 9 kişilik sayıyı çok aşıyor! En az üç grup genel başkanlığa talip olurken, geri kalan 8 kişi için de 15'ten fazla aday var.
Sendikal Birlik ve BSA delegasyonlarından bazı tanınmış isimlerin imzalarıyla yayınlanan bir çağrıda ise şu görüşlere yer verildi; "Önümüzdeki sürecin karşımıza çıkaracağı tüm zorlukları birlikte göğüslemek, eğitimin ve toplumun demokratikleşmesi yönünde ilerleyen sendikal mücadelemizin ivmesini daha da yükseltmek için Eğitim-Sen'in yapısındaki temel eğilimlerin yeni yönetimde mutlaka temsil edilmeleri gerekir. Yaşamakta olduğumuz ağır ekonomik ve toplumsal baskılar, hepimizi daha sorumlu, daha hoşgörülü davranmaya, farklı yaklaşımlarımıza karşın birlikte iş üretmeye zorluyor. Sendikal süreçte gelinen nokta 'çekişme, polemik, rekabet, dışlama, grupsal fanatizm, hegemonyacılık..' gibi anlayışlar yerine, her alanda çok sesliliği, işbirliğini ve dayanışmayı öne çıkarıyor."

Sokağa, eyleme, genel greve...

Ayla ÖNDER

Kamu işyerlerinde çalışan 680 bin işçi bu hafta sıcak günler yaşayacak. Türk-İş'in geçen hafta salı günü Ankara'da aldığı eylem kararları 21 Temmuz cuma gününden itibaren uygulanmaya başlandı.

Eylem takvimine DİSK ve KÇSKK da destek vereceğini açıkladı. 5 Ağustos'ta yapılacak Ankara'daki mitinge iyi bir hazırlık yapılırsa yaklaşık 200 bine yakın çalışanın Ankara sokaklarını doldurması bekleniyor.

Bu arada eylem takviminin açıklanmasının ardından Devlet Bakanı Bekir Sami Daçe bir teklif daha getirdi. Geçen hafta yaptığı basın açıklamasında Daçe, "DPT verilerine göre kamu işçilerinin 1994 yılı kaybının yüzde 5.5'tur. Hükümetin yaptığı teklif bu kaybı karşılanacaktır" dedi. Hükümet bu açıklamasıyla IMF politikalarında ısrar ettiğini bir kez daha tekrarlamış oldu. Böylece Türk-İş'i ve alınan eylem kararlarını ciddiye almadığını tekrar vurgulamış oldu. Daçe, daha da ileri giderek, alınan eylem kararlarını "duygusal" olarak niteledi.

5 Ağustos günü Ankara'da yapılacak miting 8 Ağustos'taki genel greve hazırlık olarak değerlendiliyor. KÇSKK'nın ve DİSK'in de destekleyeceği bu miting işçilerin ve kamu çalışanlarının hükümete karşı güvde gösterisi olacak. İşçilerin en büyük silahı "üretimden gelen güç" o gün kullanılacak.

Bu eylemlerin sonuç vermemesi halinde, 8 Ağustos'tan sonra Türk-İş başkanlar kurulu toplanacak ve süresiz genel eylemin tarihi belirlenecek.

Şubeler Türk-İş'e güvensiz

Geçen hafta perşembe günü İstanbul'da toplanan Türk-İş şube başkanları bu toplantıda Türk-İş'e güvensizliklerini dile getirdi. "Tepeden inme" kararlara karşı çıkan birçok şube yöneticisi, bu eylemlerin "zaman öldürmeye" yönelik olarak alındığı konusundaki kaygılarını anlattı. 8 Ağustos'ta yapılacak genel grevden önce toplusözleşmenin bağıtlanabileceği kaygısını taşıyanlar vardı. İşçilerin çoğunun yıllık izinde olduğunu söyleyen sendikacılar da tarih olarak bu eylemlerin "geç" olduğuna işaret ettiler. Özel sektörde örgütlü şube yöneticileri de tereddütlüydü.

20 Temmuz Perşembe günü yapılan toplantıda bazı şube başkanlarının görüşü özetle şöyleydi:

Deri-İş Beyoğlu Şube Başkanı Erdal Demirkan: Hükümet çok zor durumda. Ekonomik olarak tıkanmış artık. IMF'ye sözü var. İşçiye zam vermeyeceğim diyor. Ankara mitingi ve genel eylem bir anlamda işçi sınıfının IMF'ye verdiği bir savaş olacak.

Tes-İş 1 No'lu Şube Başkanı Hasan Saygılı: Şimdi Türkiye'de öyle bir başbakan var ki, savaş için trilyonlarca lira harcama yapabiliyor. Bunun karşısında Türk-İş ne yapıyor? Neyin hesabını yapıyor. 94'te hükümete verilen tavizleri biliyorsunuz. Hükümet de buradan cesaret alıyor tabii. Elbette biz de papaza kızıp oruç bozmayacağız. Herşeye rağmen eylemler tabanda tartışılsaydı daha çok coşkulu olurdu.

Belediye-İş 2 No'lu Şube Başkanı Hasan Gülüm: Biz bu eylemlerin yapılmasını zaten istiyorduk. Ama Türk-İş ne kadar samimi? Artık Türkiye'de işçilerin sendikalara güveni kalmadı. Türk-İş bence bu kararları almaya zorunluydu. 8 Ağustos'ta İstanbul'da 2 ayrı kol oluşturup, yürüyelim. Avrupa yakasında Vatan Caddesi başında, Anadolu yakasında ise Kartal ya da Kadıköy'de toplanalım.

Türk-İş İstanbul Bölge Başkanı Faruk Büyükkucak: 8 Ağustos'ta sokağa çıkıp çıkmamak benim yetkimde değil. Eğer Başkanlar Kurulu 8 Ağustos'ta işe gitmeyip, sokağa çıkalım derse hayata geçiririm.

Yol-İş 1 No'lu Şube Başkanı Ercan Atmaca: Şimdi Türk-İş bu kararları almış. Bence bu kararlara uymayan şubelere de ceza vermeliyiz. Disiplinli olmalıyız. Konuşma yok, artık iş var.

Türk-İş üyesi işçilerin 8 Ağustos'taki genel eylemine DİSK ve KÇSKK da destek verecek.

Emek, BSP yönetimine döndü

Birleşik Sosyalist Parti'nin geçen ay yapılan olağanüstü kongresinde Emek listesinden Genel Yönetim Kurulu'na (GYK) seçilen, ancak görevlerinden çekilen üyeler Emek grubunun yaptığı bir değerlendirme toplantısının sonucunda GYK'da yer almayı kararlaştırdılar. Sosyalist Politika ve kendilerini 'Gruplararası Zemin' olarak adlandıran bağımsız üyeler ise GYK'ya dönmeme kararlarını sürdürüyorlar.
Emek grubunun bu kararı BSP çevrelerinde belli rahatlama yaratırken, konuyla ilgili olarak Emek grubu tarafından yapılan açıklamada şu görüşlere yer verildi:
"Bilindiği gibi, partimizin 16-17-18 Haziran tarihlerinde yapılan konferansı ve 1. Olağanüstü Kongresi sırasında yaşanan olumsuzluk nedeniyle, EMEK listesi adayları Genel Yönetim Kurulu (GYK) adaylıklarından çekilmiş ve sonraki gelişmeleri özerine yaptığımız yazılı açıklamada, "İçinde bulunduğumuz yeni duruma bağlı olarak uygun bir zamanda BSP yürüyüşünü sekteye uğratmayacak ve kendi çevresinin eğilimlerini dikkate alan bir yerden değerlendirilmesini yapacaktır" demiştik. EMEK bileşeni, bu taahhüde uygun olarak yaptığı değerlendirmede;
1- Kuruluşundan bu yana geçen bir yıl içindeki bütün olumsuzluklara rağmen BSP projesinin öneminden bir şey kaybetmediğini;
2- GYK ve benzeri merkezi yönetim organlarında yer almamanın iradelerimizin dışında partinin bileşenleri arasındaki ilişkilere olumsuz etki yapmakla kalmayıp, partinin bileşik yapısından gelen çekim merkezi olma özelliğini de zedeleyeceğini;
3- BSP'nin çoğulcu yapısının klasik parti modellerindeki iktidar-muhalefet ilişkisi yerine, parti içindeki her türden eğilimin kendini ifade etmesini, yönetimlerde temsilini ve politikaların oluşumunda katkısını gerektirdiğini;
4- Konferans-kongre sürecinde çekilmemize neden olan yanlışlıklardan büyük ölçüde dönüldüğü ve düzeltme yoluna gidildiğini;
5- 1 Temmuz 1995 tarihli GYK toplantısında önemli bir çoğunluğun BSP yürüyüşünün ana mantığına ve bu mantığın gereklerine bağlı kalan bir tavra sahip olduğunu;
Dikkate alarak, GYK'nın 1 Temmuz 1995 tarihli toplantısında kararlaştırılan çağrı doğrultusunda davranmayı uygun bulmuştur.
Bu kararla birlikte, sosyalizm hedefli her türden siyasal eğilimin BSP zeminlerinde varlık hakkını meşru görürken, ister sağ, ister sol görünümlü olsun, BSP'nin çoğulcu yapısını ve kapsayıcılığını tahrip etmeye yönelik her türden girişime karşı mücadele kararlılığının altını bir kez daha çizmeyi gerekli görmüştür."

SBP kapatıldı

Birleşik Sosyalist Parti'nin (BSP) kuruluşundan önce geçen yıl haziran ayında kendini fesheden Sosyalist Birlik Partisi (SBP) Anayasa Mahkemesi tarafından Kürt sorunu nedeniyle kapatılan altıncı siyasi parti oldu. Daha önce de tüzük ve programlarında Kürt sorununa yer verdikleri gerekçesiyle Sosyalist Parti, Halkın Emek Partisi, Demokrasi Partisi, Özgürlük ve Demokrasi Partisi ve Sosyalist Türkiye Partisi de Anayasa Mahkemesi tarafından kapatılmıştı. Feshedilmeden önce SBP'nin genel başkanı olan ve halen de BSP'nin genel başkanlığını yapan Sadun Aren, Anayasa Mahkemesi'nin kararının dayandığı hukuksal temelin, Siyasi Partiler Yasası'nın ilgili maddelerinin anti-demokratik özelliğine dikkat çekti. SBP'nin kapatılma kararının Türkiye'deki siyasi yapının demokratikleşmesinin ne kadar kapsamlı ve ciddi bir sorun olduğunu gösterdiğini hatırlatan Aren, "Toplumun ve ülkenin gerçekleri, bu arada Kürt sorununa ilişkin gerçekler de mahkeme kararlarına göre değişmiyorlar, neyseler öyle olmaya devam ediyorlar" dedi.

İskender Savaşır (BİLAR yöneticisi-yazar): Çok tartıştığımız bir konu. Dini törenle gömülmeye hiçbir itirazım yok. Müslüman olduğum için değil. Bu memlekette bu işler böyle yapılıyor. Yahya Kemal'in bir sözüyle "Halkımızın itikadıdır." Arkamdan da iş çıkarmak istemem. Ama tabii bugünkü koşullarda. 20 yıl sonra şartlar değişirse din dışı bir gömülme biçimini tercih ederim.

Neşe Yaşın (Şair): Kıbrıs'ın güney tarafında kalan çocukluğumun geçtiği köye, Peristerona'ya dedemin bahçesine gömülmek isterim. Gitar çalınsın, şarkı söylensin.

Çetin Altan (Gazeteci-yazar;Sabah gazetesi köşe yazarı): Şimdi kimin ateist olup olmadığını nereden bileceksin? Adanalılar'ın ağızları alışmıştır. "Allahını sikeyim" derler. Adanalılar müslüman insanlar halbuki. Sonra da "Onun Allahı benimki değil" derler. Şimdi bunun ateist olup olmadığına kim karar verecek? Veli ile halifeler vardı. Bilir misin? Veli, halife hakkında "Bu atedir. Katli vaciptir" diye fetva çıkarırdı. Türkiye'de dinsel törenin dışında bir tören yok. Askerlerde var. Buna karşı evlenme belediyede yapılıyor. Cami de var ama, imamın katkısıyla yapılmıyor. Şimdi bizde "Besmelesiz doğan çocuk piçtir" diye bir söz var. Besmelesiz çocuk doğuyor. Nikahı belediye kıyıyor.Tören, ölen kişi için yapılmıyor. Törende, ölenin yakınları biraraya geliyor. Onların biraraya gelme hakkını kim engelleyecek? Gelenek nasılsa öyle gider. Asıl mesele, bir müslüman dışarıda, diyelim Japonya'da öldü. Orada cami yok. Bu vatandaşımızı kim getirecek? Bunun parasını kim verecek? Devlet mi verecek, yakınları mı karşılayacak, dışarıda ölen müslümanları Türkiye'ye getirme derneği mi ödeyecek? Bunlar devletler özel hukukuna girer.

Metin Karadağ (Mimar): Ölümün şeklinde değil de ona yüklenen anlamda saklı asıl problem; "Götz korkusu"nda... (Galatasaraylı değil, Fenerlisinden bu..) Yani neyse laf uzayacak... Ben öldükten sonra tüm organlarım sıcak servisle ihtiyacı olanlara yetiştirilmeli. "Artan" organlarımın ise, eğer tıp fakültelerinden herhangi birinde kullanmayacaklarsa bir ağırlık bağlanarak Karadeniz'in "en mutena" ya da "en namutena", yani hiç farketmez bir köşesine bırakılmasını tavsiye ederim. Yine de geride kalanların keyfine bağlı kaldığımıza göre Karadeniz'in dibini hayal etmek de bana yetiyor. Ohh be! Soru ömür boyu beklediğim bölümden geldi... Sorduğunuz için teşekkürler... Şimdi ölebilirim...

Aybar'ın cenazesini defneden Hoca Ahmet Metin'in 'O işçi sınıfının önderiydi. Mükafatını ahirette görecek' demesi, konuya bambaşka bir boyut daha kattı.

Ey cemaaat!... Ateistleri nasıl bilirdiniz?

Ahmed BERTUĞ

Önce Aziz Nesin'in, sonra da Mehmet Ali Aybar'ın ölümleri, daha doğrusu cenazeleri, solun ve ateistlerin bugüne kadar gündeminde çok az yer almış bir tartışmayı yeniden güncelleştirdi. Herhangi bir dini inancı olmayanların, öldüklerinde dini törenle gömülmeleri, cenaze namazlarının kılınması şeklinde özetlenebilecek bu konu, önce Aziz Nesin'in gömülme biçimiyle insanların aklına düştü, ardından Mehmet Ali Aybar'ın salt dini bir törenin ardından gömülmesiyle tartışma biçimine dönüştü.

Aslında bu cenaze töreni sorunu, Mustafa Kemal'den Mahmut Dikerdem'e, Reşat Fuat'tan Hasan Ocak'a kadar uzun yılları kapsayan bir zaman diliminde sürekli tartışılmış bir konu. Kimi zaman Reşat Fuat'ta olduğu gibi Türkiye Komünist Partisi'nin (TKP) ileri gelenleri arasında, kimi zaman ise Mustafa Kemal'in ölümüyle ilgili olarak kamuoyu önünde, kimi zaman da Mahmut Dikerdem'de olduğu gibi kimi dergi sayfalarında dile getirilmiş.

Yine de bu sorun, bugün de, bütün 'canlı'lığıyla sürüyor. Süren bir başka şey ise, dinsizlerin, durumu kabullenmeleri ve ciddi tepki göstermemeleri...

Sosyalistler camiye!

Sözkonusu 'tezat', beraberinde en az kendisi kadar başka tezatları da doğuruyor. Örneğin Birleşik Sosyalist Parti (BSP), Aybar'ın cenazesiyle ilgili olarak üyelerini Bebek Camii'ne çağırıyor. Sosyalistlerin camide toplanması bir yana, Rasih Nuri İleri'nin gazetemize anlattığı gibi, başta Dr. Hikmet Kıvılcımlı olmak üzere, TKP yöneticileri imamın arkasında saf tutuyor.

İşçi yerine imam

3 Ekim 1993'te yaşama veda eden Mahmut Dikerdem'in cenazesi, özellikle Dikerdem'in vasiyeti gözönüne alındığında çarpıcı bir örneği oluşturuyor. "Beni başta metal işçileri olmak üzere, işçi ve emekçiler defnetsin" diyen barış savaşçısı Dikerdem'in cenazesi, DİSK/Birleşik Metal İşçileri Sendikası'nın gazetelerde yayımlanan ilanına göre, "6 Ekim Çarşamba günü öğle namazında Söğütlüçeşme Camii'nden" kaldırıldı ve "Karacaahmet Mezarlığı'na" defnedildi. Mahmut Dikerdem'in bir dini tören isteyip istemediğini bilmiyoruz ama, kendisinin vasiyeti karşısında, salt bir dini tören yapılması ve solun buna karşı "aymazlığı" şaşırtıcıydı. Sonuçta Mahmut Dikerdem'i işçiler yerine imam defnetti.

İmam devrimci olursa...

Bir iddiaya göre, Mehmet Ali Aybar'ın ve Hasan Ocak'ın cenaze namazını kıldıran imamlar, solcuymuş. Tabii, imamın solcu olması halinde, dinsel törene itiraz edenlerin sayısı azalabilir. Ne var ki, bu, geride kalanların tepki göstermelerine engel olmuyor. Yani, bu konuyu tartışan ve tepki gösterenler de var. Aybar'ın cenazesinde de birçok kişi, rahatsızlığını sözlü olarak dile getirdi. Yine de, bu tepki gösterenler dahil olmak üzere tüm dinsizlerin sonu meçhul.

Türkiye'deki dini kurumlaşmanın ölüyü hemen kendi kanalına alıp "dine uygun" defnetmesinden ailelerin tercihine; -içlerinde ölenin çok yakın dava arkadaşları olsa bile- geride kalanların aymazlığından, vasiyetin uygulanabilirliğine kadar birçok etken sözkonusu... Yani ancak Türkiye'de görülebilecek bu 'garipliğin' yine Türkiye'ye özgü birçok nedeni bulunuyor.

Cenaze namazında orak-çekiç

Nedenler içerisinde ailelerin isteği ve baskısı en belirgin neden olarak öne çıkıyor. Örneğin, gözaltına alındıktan sonra katledilen Hasan Ocak'ın cenazesinde dini tören yapılması, ailenin isteğine bağlanmıştı. Hasan Ocak'ın cenazesinde önce dini tören yapılmış, daha sonra tabut orak-çekiçli bayrağa sarılmıştı.

Ne var ki, dini açıdan cenaze töreni isteyen ailelerin isteği dini açıdan da yanlış, daha doğrusu 'günah'. Ankara büromuzun Diyanet İşleri Başkanlığı ile yaptığı görüşmede Din İşleri Yüksek Kurulu üyesi İrfan Yücel, sorularımıza "Ateistin cenaze namazı kılınmaz. Kılınırsa, bilerek kılan kişiler, dini hafife almış olurlar, günaha girmiş olurlar" yanıtını verdi. Yani cenaze namazının ya da 'sorgucu melekler' gelmeden

Birleşik Sosyalist Parti İstanbul İl Başkanı Erdal Kara:

Nesin ölümünü siyasallaştırdı

Aybar'ın cenazesinin dini törenle kaldırılmasıyla oluşan 'garip tezat' aslında birçok sosyalist, komünist, anarşist ve ateistin ölümünde de görülüyor. Siz bu durumu nasıl karşılıyorsunuz?

Aziz Nesin'in gerek cenazesinin dini törenle kaldırılmasına, gerekse ölümünün dini esaslara hiçbir biçimde konu edilmemesine yönelik "vasiyeti", kanımca tartıştığımız sorun açısından farklı bir başlangıç noktası oluşturmaktadır. Aziz Nesin bu tutumu ile ölümünü de siyasallaştırmıştır. Kuşkusuz Aziz Nesin'den önce kaybettiğimiz insanların cenazelerinin de siyasallaştığını söyleyebiliriz ama, Nesin ölümünü inançlarına uygun bir biçimde siyasallaştırma becerisi göstermiştir. M. Ali Aybar'ın cenazesinde alışılagelmiş yolun tercih edilmesi kuşkusuz bir "tezat" oluşturmaktadır. Ancak Aziz Nesin'in tutumu bir başlangıç oluşturmuştur ve kanımca önümüzdeki dönemde benzer örneklerle karşılaşacağız.

Halihazırda islami törenle cenaze kaldırma yönünde oluşan kurumlaşma, kendiliğinden bir biçimde ateistleri de kapsıyor. Bu durumun aşılması için sizce neler yapılabilir? Ateist üyelerinizin ölümü durumunda, dini tören yapılmaması için partinizin bir hazırlığı var mı?

Ateist üyelerimizin ölümü durumunda partimizin bir hazırlığı yok. Ancak Aziz Nesin'in tutumu bu konuda yapabileceklerimiz olduğunu ortaya koymuştur.

Ölümünüz halinde dini törenle gömülmek düşüncesi sizi rahatsız ediyor mu? Siz nasıl bir şey tercih edersiniz?

Dini törenden rahatsız olurum. Aziz Nesin'in tutumunun örnek olması gerektiğini düşünüyorum.

Atılım gazetesi

'Burjuva görüş açısına hizmet ediyorsunuz'

Nesin'in ve Aybar'ın ölümleriyle, "ateistlerin cenazelerinin nasıl gömüleceği" tartışmasının gündeme getirilmesinin yeni bir şey olduğu söylenemez. Esasen, bizzat Aziz Nesin ve diğer bir kısım aydınlar '90'lı yıllarda bu sorunu tartıştılar ve hatta, bu "sorunu çözmek" üzere vakıf kurma düşüncesi üzerinde durdular. Burjuva aydının dine karşı mücadele görüş açısının yansımasıydı bu.

İşçi sınıfının, emekçi kitlelerin antifaşist ilerici yığınların, Kürt halkının vb. mücadele gündeminde "ateistlerin cenazelerinin nasıl kaldırılacağı" gibi bir "sorun" yok, olamaz da. Söz'ün böyle bir tartışmayı güncelleştirme ve gündemleştirme çabası, en azından dine karşı burjuva görüş açısından mücadele yaklaşımını yansıtmakta, bu görüş açısından hareket edenlere çanak tutmaktadır. Emperyalizme, işbirlikçi kapitalizme ve sömürgeci faşist diktatörlüğe karşı yığınların özgürlük savaşımının ilerlemesinin ihtiyaçları dışında, dine karşı mücadele burjuva aydınların bir sorunudur. "İnananların ve inanmayanların inanç özgürlüğü", ateist aydınların nasıl istiyorlarsa, cenazelerinin öyle kaldırılması, hak ve özgürlüğünü tanımamızı emrediyor.

Devrim ve sosyalizm şehitleri kendi tarzlarında ölümsüzlüğe gelenekselleştiği gibi uğurlanmaktadır. Alabildiğine kitlesel ve devrimci şiarların egemen olduğu, faşizme korku salan cenaze törenleriyle. Bundan sonra da uygulanacak olan bellidir.

Sosyalist İktidar Partisi Genel Başkan Yardımcısı Kemal Okuyan:

'Ciddi bir kararlılık gerekiyor'

Komünistlerin veya diğer ateistlerin dini törenle gömülmelerine yönelik mevcut zorlama ve uygulamalar karşısındaki tavrımız son derece açıktır.

Bu türden uygulamalar yaşamlarını eşitlik ve özgürlüğün hüküm sürdüğü bir dünya için mücadeleye adayan, her türden karanlık düşünce ve inancın karşısına kararlılıkla dikilen insanların öldükten sonra teslim alınmaya çalışılmasıdır.

Şu anda yürürlükteki uygulamaların bertaraf edilmesi için tek bir komünistin, tek bir ateistin dahi dini törenle gömülmemesi için önce bu tutumu alması gereken örgütlü oluşumların ciddi bir kararlılık göstermeleri gerekmektedir. Sosyalist İktidar Partisi, bütün üyeleri ateist olan bir parti olarak tersi bir durumu zaten düşünmemektedir. Yoldaşlarımızı elbette istediğimiz gibi, onlara yakışan şekillerde uğurlayacağız.

önce mezar başında imam tarafından ölüye verilen telkinin -zaten ebedi cehennemlik olduğu için- ölüye bir yararı dokunmadığı gibi, diriye zararı dokunuyor.

Ayrıca, "Ailesi istiyorsa dini tören yapabilir, ama dini tören yapılırken yaşamı boyunca sosyalizm mücadelesi vermiş insanların buna yaraşır bir tören yapılmadan gömülmesi doğru değil" deyip tepkisini yükseltenler de var.

Dikerdem ve Ocak'ın cenazeleri, bu durumun sadece birer parçası. Bu tip örnekler karşısında dini törensiz gömülen Doğan Avcıoğlu ve Turan Dursun bir yana, Aziz Nesin, şimdilik en belirgin 'tavır' gibi duruyor.

Ateistlerin öngörüsüzlüğü

Bu garip sonuçta hem ateistlerin -ki ezici çoğunluğunu sosyalistler oluşturuyor- bu konuyu es geçmelerinin, cenaze namazlarına alışmalarının, hem de ailelerin dini bilgisinin az olmasının payı büyük. Ateistlerin çoğunun, Aziz Nesin gibi "Ben de bir gün öleceğim" diyecek kadar öngörülü olmadığı görülüyor. Bu, yaptığımız soruşturmada da ortaya çıktı. Sorularımız karşısında "Bu konuyu hiç düşünmemiştim" diyenlerin sayısı oldukça kabarıktı.

Konu düşünülmeyince, iş, ölü defnetmeyi meslek edinmiş kurumlara düşüyor. Müslüman olmayan azınlıkların kendi cenaze törenleri bir yana, bu kurumlar da işlerini islami esaslara göre yürütüyor. Toplumda yer edinmiş bir geleneğin de sonucu olarak, ama daha çok doğuştan, nüfus cüzdanına 'İslam' yazan bir devletin 'vatandaş'ları olarak ateistler de, müslümanlara aynı uygulamaya 'maruz' kalıyor.

Cesediniz ya da daha uygun deyişle naaşınız alınıyor, bir güzel yıkanıyor ve kefene sarılıp tabuta konuyor; ardından içinde sizi barındıran bu tabut musalla taşına yatırılıyor, cenaze namazınız kılınıyor; son olarak toprağa gömülüyorsunuz ve herkes gittikten sonra imam, size telkin veriyor.

Ateistlerin işi şeriatçılara düşer mi?

Bunların dışında, oturup bir vasiyet de yazsanız ve bunu yerine getirecek diri dostlarınız da olsa, şansınız pek olmayabilir. Öldükten sonra yakılmayı ve küllerinin okyanusa serpilmesini isteyen Engels'in bu vasiyeti, isteğe uygun olarak yerine getiriliyor. Engels, bu konunun da öncüleri arasında yer alıyor. Ancak yaklaşık yüz yıl sonra ve Türkiye'de bu isteğin yerine getirilmesi zor, hatta imkansız. Çünkü tesis yok. "Yüzde 99'u müslüman olan bu ülke"de, 'devlet büyükleri' bir krematoryum yaptırmayı düşünmemişler. Yakılmakta ısrar edenler ise ancak, bu işi büyük bir istek ve beceriyle yerine getirecek olan şeriatçılara başvurursa bir sonuç alabilirler! Ama işin ucunda 'ecelsiz ölüm' de var...

Ayrıca ateistler, müslümanların gömüldüğü mezarlıklar dışında bir yere defnedilme şansına da sahip değiller. "Mezarımın başında gitar çalınsın, şiir okunsun, rakı da içilsin" diye vasiyet bırakan bir ateistin bu isteği, hemen yanı başındaki bir mezarda Kur'an okunurken ne derece mümkün olabilir ki?

"Fazla yer kaplamasın" gerekçesiyle ölülerin dik olarak gömüldüğü kimsesizler mezarlığı, bu açıdan şimdilik en uygun yer olarak görünüyor ama, "Ateistler, mezarlık istiyor" talebi hiç de boş bir slogan değil. Bundan önce ise, ateistlerin, kendi ölülerinin defnedilmesini, kendi inançsızlıklarına uygun bir şekilde halletmeye başlamaları gerek.

Ya da ne dersiniz; mezar, cenaze, namaz meseleleri de devrimci bir çelişkiyi mi yansıtıyor? Yoksa bu sorunlar ancak sosyalizmde mi çözülür?

"Nasıl gömülmek istersiniz?" diyerek ölümünü sormak istediğimiz Alp Tamer'e yoğun uğraşlarımıza rağmen ulaşamayınca, yanıt yerine, kendisinin Leman dergisinin geçtiğimiz haftaki sayısında çıkan karikatür bandından iki kare basalım, görelim ve gösterelim dedik... İyi de oturdu hani.

Ertuğrul Kürkçü (Gazeteci-yazar):
Doğrusunu isterseniz, hiç düşünmedim bugüne kadar. Ancak herhangi bir dini ya da milli tören istemezdim. Bildiğim kadarıyla öldükten sonra insan kendisi de olmuyor. Cenazesi hakkında kendisi karar veremiyor. Ancak bana Engels'in isteği en iyisi gibi geliyor. Yakıldıktan sonra küllerinin okyanusa savrulması...

Veysi Sarısözen (Yazar-Söz gazetesi yayın kurulu üyesi):
Devrim olduktan sonra öleceğimi umduğum için dini tören gibi bir sorunun da olmayacağını düşünüyorum. Ancak o zaman parti töreni yapılacak mı sorunu doğar. Ben parti töreni de istemiyorum.

Cezmi Ersöz (Gazeteci-Yazar):
Yaşarken bir işe yaramadık, bari öldükten sonra yarayalım. Yorgun, yıpranmış organlarımı ihtiyacı olanlara bağışlıyorum. Dini tören istemiyorum. Her ölüm yıldönümümde Kuzguncuk'ta İsmet Baba'nın yerinde rakı içilsin, şiirler söylensin, dargınlar barışsın. Erken bir vasiyet oldu ama...

Necmiye Alpay (Yazar):
Dinsel inancı olmayan bir insan dinsel (ya da hiç) tören istemediğini belirtmişse, bundan dinle ve törenlerle ilgili özel bir iletisi olduğunu, sağ kalanları din ve tören olguları bir kez daha düşünmeye çağırdığını ve kendi gömülmesini kendisinin belirlemek istediğini anlıyorum. Dinsel inancı olmayan biri dinsel törenle gömüldüğünde, bende uyanan izlenim ise törenin ölenden çok, törendeki insanlara ait olduğu, o insanların ölenle ve dinle olan ilişkilerini barındırdığı oluyor. Ölen kişi özel bir ileti bırakmayı istememiş diye düşünüyorum. Ben de şimdilik bu ikinci türdenim. Dinsel inancı olan yakınlarım istedikleri gibi tören yapar, olmayanlar da istedikleri gibi dururlar. Düşüncelerimi hepsi az çok biliyor. Her durumda en hoşu, hayattaymışım gibi kötü huylarımı sayıp döktükleri, güldükleri, nasıl biri olduğumu asla güzellemeden, ama yalan da söylememeye çalışarak irdeledikleri, bir de ölüm üstüne felsefe yaptıkları sohbet toplantıları olurdu. Ama elbet, kendi bilecekleri şey.

'Yanıt vermiyoruz'
İşçi Partisi Genel Başkanı Doğu Perinçek'e yönelttiğimiz sorulara İP adına Adnan Akfırat yanıt verdi: "Genel greve giden Türkiye'de, bu ortamda böyle bir soruya yanıt vermeyi uygun bulmuyoruz."

Rasih Nuri İleri, dini törenlerle ilgili geçmişte yaşanan olayları Söz'e anlattı.

Atatürk'ün cenaze namazı kılınmadı

▼ Atatürk'ün cenaze namazının kılınmamış olmasını gizlemeye çalıştılar, ama gerçek budur. Musalla taşına yatırılmamıştır. İlk ben bunu yazınca, tepkiler oldu. "Biz aramızda kılmıştık sarayda" dendi. Gülünç bir iddia. Ondan sonra "Efendim, 53'te Anıtkabir'e gömerken cenaze namazı kıldık" denildi. On beş sene sonra cenaze namazı kılınmaz.

Önce Atatürk dönemindeki durumu açıklamak gerek. Evvela herkesin camide cenazesi yapılırdı. Fakat Dr. Hikmet Kıvılcımlı'nın "küçük burjuva radikalizmi" dediği atatürkçü kesim, yani resmi devlet görüntüsüne bağlı olanlar, "ileri görüşlü kişiler" denirdi onlara, safa girmezdi. Cenaze musalla taşına yatırılır, camiden çıkan beş on kişi namaz için sıraya girer, akrabalar dahil bütün cenazeye gelenler de, arkada konuşurlardı. Bu Atatürk döneminin cenazelere karşı davranışıydı.

Şüphesiz, komünistler de, dinsizler de aynı durumdaydılar. Şunu da söylemek lazım, sadece komünistler dinsiz değildir. Komünist olmayıp dinsiz olan da vardır, aksi de vardır. İşin garip tarafı, dindar komünistler de vardır. Mesela Kazım Aktemur arkadaşımız inanmış bir komünistti, ama camiden çıkmazdı.

Kıvılcımlı safa çağırdı

İlginç bir konuya değinmek istiyorum. O da komünistlerin cenaze namazında nasıl hareket etmeleri hakkında Dr. Hikmet Kıvılcımlı'nın sözleri. Reşat Fuat vefat ettiği vakit, Şişli Camii'nde toplandık. Dr. Hikmet "Hadi safa girelim" dedi. Ben "Bizim safta ne işimiz var" deyince, Dr. Hikmet de cevap verdi: "Ben komünistim. Küçük burjuva radikalisti atatürkçü değilim. Bu atatürkçülerin bir hatasıdır. Ben safa girerim. Biz halkımızla beraber olmalıyız. Halkın ölülerini gömme geleneği bu ise, biz de bu geleneğe uymalıyız. Komünistler halktan kopuk değildir. Halkın geleneklerine uyum göstermelidir." O sıra "Bak Mihri" dedim, "Doktor ne diyor?" Ona da tekrarladı. Bunun üzerine safa girdik. Mihri Belli, Dr. Hikmet, ben ve bütün arkadaşlar safa girdik. Ertesi gün Tercüman gazetesinde boy boy fotoğraflarımız çıktı, "Komünistler elleri götlerinde safa girdiler" diye. Çünkü namazdan evvel birçok arkadaşımız kollarını arkalarına kavuşturmuştu. Elbette iftiraydı bu. Namazda biz de herkes gibi gereken şeyleri yaptık, başımızı sağa sola çevirdik.

Dr. Hikmet'in cenazesi

Gelmişken Dr. Hikmet'in de cenazesi hakkında bir iki şey söyleyeyim. Biliyorsunuz, 12 Mart döneminde Yugoslavya'da Türkiye'ye dönmek üzereyken öldü ve müthiş bir polis baskısı altında gömüldü. Biz on kişi kadardık. Yirmi de polis vardı. Arkada bekleyen dört beş kamyon dolusu asker ve birkaç polis arabası da vardı. Birkaç yüz resmi, üniformalı insan vardı, yanımızdaki polisler haricinde. Orada, imam namaz kılmadı. Biz musalla taşının karşısına geldik. İmam döndü, "Tamam" dedi, "Devam ediyoruz. Mezara gidiyoruz." Mezar da gayet yakın, Topkapı'da. Orada imam yine beklenmedik bir şey yaptı "Kapağı açın. Herkes yüzünü görsün" dedi. Biliyorsunuz, müslümanlıkta kefene sarılır. Ortodoks geleneğine göre insanlar tıraş edilir, boyanır, en güzel elbiseleri giydirilir, öyle gömülür. Kendisi Yugoslavya'da öldüğü için Dr. Hikmet de o kıyafetteydi. Gereken dini formaliteler yapılmamıştı. İmamın söylediği de dine aykırıydı. Çünkü yıkandıktan sonra kadınlar, erkeklerin, erkekler kadınların yüzünü göremezler. Kuraldışı bir cenaze oldu.

İmamın protestosu

Asıl üzerinde durmak istediğim nokta şu ki, benim bildiğim kadarıyla Türkiye'de imamlar hiçbir komüniste "Bu komünisttir, dinsizdir, namazını kılmayacağım" dememişlerdir. Bir olay olmuştur. O da Yargıtay başkanı İmran Öktem'in cenazesinde imam bir hadise çıkarmıştır, Ankara'da Maltepe Camii'nde. İsmet İnönü, subaylar vs. protestosuyla filan namazı kılmıştı. Benim bildiğim olay odur. Komünistler de, musalla taşına konur, mezarda da duası okunur.

İlginç bir olay oldu Asım Bezirci'nin cenazesinde. Kabataş'ta Yazarlar Sendikası'nın önünden cenazeyi aldık. Beni de yaşlı ve yorgun görmüş olacaklar, cenaze arabasına oturttular. Şoför, ben ve imam üçümüz yan yana oturuyoruz. Cenazedeki halk da yol boyunca 'Kahrolsun şeriat' diye slogan atarak yürüyordu. Bu söz bir imam için çok aykırı bir söz. Protesto etmesi, ayrılması gerekirdi. Ama ayrılmadı.

Kıvılcımlı dışında Türkiye'de dini merasimsiz gömülen üç kişi biliyorum. Birincisi Tıp profesörü Frank't. Kendisi dini tören yapılmamasını ve Rumelihisar'da Aşiyan Mezarlığı'na gömülmesini istemişti. Bu isteği yerine getirildi. Müslüman mezarlığına gömüldü, fakat hıristiyan ya da müslüman merasimi yapılmadı.

İkincisi çok daha önemli. Atatürk'ün cenaze namazı kılınmadı. Gizlemeye çalıştılar, ama gerçek budur. Ben Dolmabahçe'nin önünden geçtim. Dolmabahçe'den iki üç gün sonra Sarayburnu'na kadar yürüyüş kolunda bulundum. Oradan gemiye bindirildi. Karım tesadüfen Ankara'daki cenazesinde bulundu. Etnoğrafya Müzesi'ne konuldu. Mumyası yapıldı ve uzun süre sonra Anıtkabir'e gömüldüğünde mumyalanmış vaziyetteydi. Hiçbir musalla taşına yatırılmamıştır. İlk ben bunu yazdım. Yazdığım vakit, tepkiler oldu. "Biz aramızda cenaze namazı kılmıştık sarayda" diye bir iddia oldu. Gülünç bir iddia. Cenaze namazı öyle üç kişiyle kılınmaz. Sarayda hiç kılınmaz. Ondan sonra ikinci bir iddia ortaya çıktı. "Efendim, 53'te Anıtkabir'e gömerken cenaze namazı kıldık" şeklinde. O da belli değil. On beş sene sonra cenaze namazı kılınmaz.

Üçüncüsü de Aziz Nesin'dir.

Dinsizlik suç mu?

Alternatif bir merasim lazım. Bunu unutmayın. Fransız Devrimi'nde Jakobenler yapmaya uğraştılar. İsa takvimini kaldırdılar, cumhuriyet sene bir dediler, ayların isimlerini değiştirdiler. Evlenme, ölüm vs. merasimlerde de eskinin yerini tutacak sivil merasimler koymaya başladılar. Tutmadı. Halk belirli bir merasime, geleneğe alışkın ve istiyor. Düğünsüz bir evlilik evlenmemiş gibi görünüyor. Merasimsiz bir ölüm ölmemiş gibi görünmüyor ama, bir şey eksik gibi kalıyor herhalde. Hiçbir yerde olmayan sivil bir merasim uydurmak da kolay bir şey değil. Ölülerimiz olduğu gibi gömülsün. Merasimsiz gömün dersek, geride kalanlarımız da bunu yapmak arzusunda bulunurlarsa ve bunun tepkilerini göğüslemeye hazır olurlarsa diyeceğim yok.

Ayrıca çok önemli bir madde var Türk Ceza Kanunu'nda. TCK'nın 175. maddesinde aynen şöyle deniyor: "Her kim Allah'a ve dinlerden birine veya bu dinlerin peygamberlerinden veya mezheplerinden birine hakaret ederse, bir kimseyi dini inançlarından dolayı veya mensup olduğu dinin emirleri yerine getirmesinden veya yasaklarından kaçınmasından dolayı tahkir eder veyahut alaya alırsa, altı aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Yayın yoluyla işlerse yayın bir misli artar." Yeni bir maddedir. Burada dinden bahsediyor, inançtan bahsetmiyor. Eğer dini eleştirirseniz ve dinsiz olduğunuzu söylerseniz, hakimin kanaatine göre ceza alabilirsiniz. Aslında cenaze namazından önce bu konu üzerinde durmak lazım.

Diyanet İşleri Başkanlığı, Din İşleri Yüksek Kurulu üyesi İrfan Yücel:

'Ateistin cenaze namazı kılınmaz'

Ateistlere dini tören yapılabilir mi?
Müslüman olmayanlar kendi dinlerine göre cenazeyi defnederler. Mesela ateistler kendi aralarında istedikleri şeyi yaparlar.

Ateistlere cenaze namazı kılınır mı?
Ateistin cenaze namazı kılınmaz. Kılınırsa bilerek kılan kişiler, dini hafife almış olurlar, günaha girmiş olurlar. Alaya almak için yaparlarsa imandan çıkarlar.

Ama ateistlere de dini tören yapılıyor...
İslamda dini cenaze töreni diye bir şey yok. İslamda yapılan, ölen bir müslümanın cenazesi, usulüne göre yıkanır, kefenlenir, cenaze namazı kılınıp defnedilir. Buna tören denilmez. Bu dini bir vecibedir. Bunun dışında yapılacak bir şey yok.
Bu tören Müslüman olanlar için. Müslüman olmayanın cenaze namazı kılınmaz. Ama, gayrımüslim biri ölmüşse, müslümanların arasında ve kimsesi yoksa, insan olduğu için cenaze defnedilir. Alelusul yıkanır, bir beze sarılır, defnedilir. Cesedi sokağa atılmaz. Ateist olsun, dinsiz olsun, insana insan muamelesi yapılır.

Alan Yayıncılık'tan Yeni Kitaplar

Bernhard Roloff
Georg Seeßlen
ÜTOPİK SİNEMA
Çev: Veysel Atayman
Öteki adıyla bilim-kurgu sineması, toplumsal düşüncelere ve gerçekliklere, öteki türlerden çok daha doğrudan yankı veren bir tür olduğu kadar, katkısız bir sinema dünyası kurmaya, böyle bir dünyayı tasarlamaya kalkıştığı yerde de gerçekliğin koyduğu sınırlamalardan hiç zorlamadan kurtulabilen biricik türdür.

Hüseyin Şimşek
ATEŞ İNSAN
Ne Zamandan Beri Neden Yakılır İnsan
İnsanların cayır cayır yakılması, bir hobi değil. Kimse, oyun falan oynamıyor. Sapıkça, sadistçe bir eğilimin çok nadir, rastlanan sonucu da sayılmaz...
Dünyanın dört bir yanında insanlar tek tek ya da toplu olarak diri diri yakılıyor ve yine kendini yakmayı bir eylem biçimi olarak uygulayanlar çoğalıyor. Ateş ve insanın gerçek hikayesi, el değil yürek yakmaya devam ediyor.

Çatalçeşme Sk. 40/3 Cağaloğlu-İST. Tel: (0212) 511 26 00 Fax: (0212) 528 00 69

'Adil Düzen'in yoksullara insafı yok!

Tarık DEMİR

Ankara- Refah Partisi, Ankara'nın Altındağ ilçesinde 500 civarında evi, içinde oturanları hiçbir güvenceye bağlamadan yıkmaya başladı. Bölgede, 50-60 yıllık bir tarihe sahip olan gecekondular, içinde oturanlarla adeta özdeşleşmiş durumda. Devlet ve diğer tüm düzen partileri sessiz, halk yalnız bırakılmış, çareyi kendi aralarında oluşturdukları birlikte görüyorlar artık. Birçok ev yıkılmış, ancak evlerini boşaltmayanlar, bazı yıkılan evlerin Refah Partisi'ne oy veren kişilere ait olduğunu iddia ediyorlar. Üstelik Refah Partili muhtarın da kapı kapı dolaşarak kendilerinden olanları ve olmayanları tespit ettiği ve ona göre bir uygulamaya girişildiği de iddialar arasında.

Bölge sakinleri 1986'da gündeme gelen bir imar planının karşısında değil, ancak isyan ettikleri şey, belediyenin kendilerine bir yer göstermemiş olması. 28 Haziran 1995 tarihli ve Refahlı Belediye Başkanı Ziya Kahraman imzalı belgeyle önce yazılı olarak uyarılmışlar, şimdi de belediye görevlilerince evlerini terketmeleri isteniyor. Tam bir ciddiyetsizlik örneği olan yazılı uyarıda şöyle deniyor: "... gecekondunuz 80350 nolu İmar İslah Planı'nda imar yolu üzerinde kalmakta olup, yol açım çalışması yapılacağından gecekondunuzu 15 gün içinde kaldırmanız gerekmekte olup, aksi takdirde gerekli yasal işlemler yapılacaktır." Bu tehditin arkasından ise şöyle devam ediliyor: "Buna göre, yapılan araştırmalarda tapusunun olmadığı tespit edilen gecekondunuzu imar yolundan yıkıp kaldıracak 2981/3290-3366 sayılı yasanın ilgili maddelerine göre yapılan müracaatlarınızla birlikte belediyemize müracaat etmeniz halinde, belediyemiz hisselerinden tarafınıza tapu verileceği hususunda bilgilerinizi rica ederim." Bu belge üzerine yaklaşık 85 ailenin evlerini ya tamamen ya da kısmen yıkmışlar. Ancak, hala bir sonuç almış değiller. Daha kötüsü, taşınacak bir yerleri olmayan pek çok aile eşyalarını bir odaya doldurmuşlar. Şimdi elleriyle yıktıkları duvarların pisliği ve çamuru içinde belediyenin insafa gelip kendilerine bir yer göstermesini bekliyorlar.

'Tansu Çiller versin!'

Ama halkın yaptığı hiçbir başvuru şu ana kadar olumlu sonuçlanmamış. Halk aldatıldıklarını söylüyor. Belediye, "Yer yok, Tansu Çiller'e gidin o versin" diyor. Bazı evlere ise, Refahçı olduklarından dolayı yer gösterildiği iddia ediliyor. Hergün belediyenin kapısını aşındıran aileler belediye görevlilerinin şu yanıtıyla karşılaşıyorlar; "Belediyenin yeri yok. Tansu Çiller bize versin, biz size verelim. ..."

Sultan Murat Mahallesi sakinleri, 3-4 bine varan nüfus, "Adil Düzen"in insafına terkedilmişler.

Yılmaz Gül: (Babaharman Sok. Hane no: 279)

"Eve gönderilen kağıttan sonra ev sahibi olarak Altındağ Belediyesi'ne gittim. Elimdeki belgenin ışığında bana yer gösterebilecek misiniz diye sordum. Yetkili memur, 'Önce evi siz boşaltıp, yıkacaksınız, biz tespit yapıp ona görev ev yeri göstereceğiz' diye başından savdı. Oysa belediyenin yapması gereken iş, bir yer gösterip, bize evlerimizi yapmakta yardımcı olmaktır. Şu anda bizler sokağa atılmaktayız. 5-6 milyondan aşağı ev yok.Evim 35 senelik. Devlete 35 yıldır emlak vergisi veriyorum. Belediye'ye belgelerimle birlikte vergi ödediğime dair makbuzları da teslim ettim. 3 senede bir beyannamemi çıkardım. Buna rağmen insandan sayılmıyoruz.

Ertuğrul Demirhan (Hane no: 277)

"Belediyenin Emlak Müdür Muavini ile görüştüm. Sadece sözde tapulu olmayan yerlerden çıkacak olan kişilere, belediye arsasından 3-4 kişiye müşterek yer vermeyi vaad ediyor. Ancak bunu herhangi bir protokole bağlamıyor. Aldatmaya çalışıyor bizi. En son kendisine yıllardır vergisini ödediğimiz evler ne olacak diye sorduğumda, 'Oturduğunuza sayın' yanıtını aldım. Bunların niyeti bellidir. Direneceğiz. Gerekirse çadır kurup oturacağız. Diğer evlerle de birlikte hareket etmeliyiz. Şu anda bu kesimde en az 10-15 ev var direnecek. Bunu çoğaltmalıyız.

Yakup Tandoğan: (Evini yıkanlardan)

"İki haneli evimi neredeyse tamamen yıktım. Eşyalarımız şu gördüğünüz yıkıntılar arasında kalan bir göz odada duruyor. Hergün belediye gelecek, yer gösterecek diye bekliyoruz. Ancak sözlerini tutmadılar. Şu anda toprağın içinde kaldık. Gidecek yerimiz yok."

Hasan Usta, Mehmet Sütçü, Sadık Özcan, Hasan Alptekin, Zeynep Çevik ve daha pek çokları, " Biz insanız sesimize kulak verin" diyorlar. Basını bekliyorlar, devleti, yetkilileri... Ama aslında umut kendileri... Bunu bildikleri, kavradıkları anda kaderleri ve yaşam biçimleri de değişebilir...

Sultan Murat Mahallesi emekçileri başkalarına bakmayıp umudun kendilerinde olduğunu bir bilebilseler kaderleri değişecek...

Okur mektupları

Ufuk URAS

Postanın azizliği nedeniyle okur mektuplarını oldukça geç farkettim. Arkadaşların gösterdiği duyarlılık için teşekkür ederim. Anlaşılıyor ki birbirimizi ikna etmemiz kolay değil, bu belki de gerekmiyor. Yine de bir yanlış anlamayı düzeltmekte fayda var. Benim itirazım kamu çalışanlarının Ankara eylemleri sırasında oluşan tepkilere değil; tepki tepkisizlikten iyidir ve bir sağlıklılık göstergesidir. Bütün mesele tepkinin biçimi, türü, zamanlaması ve "edeb"inde kilitleniyor. En azından bu konularda, başkalarından bir farklılığımız olmalı. Çünkü bu tartışmada hiç kimse cephenin öbür tarafında bulunmuyor. Ve aranızdaki hiçbir politik farklılık bu gerçeği karartacak önemde değil.

Bir an için bütün anlatılanların doğru olduğunu varsaysak bile, yine de Güvenpark'ta KÇSKK'nın basın toplantısı sırasında, kameralar çalışırken ve "kem gözler" bizim aleyhimize kullanabileceği bir açık ararken, gösterilen naifliğin olumsuz sonuçlarını ve düştüğünüz objektif konumu hala göremiyorsanız, o zaman bu tartışmayı burada keselim. Yapılacak bir şey yok. Merak etmeyin, "düşman" bu fırsatı size daha bol bol verecektir. Mesainiz bitmez.

O gün olay sonrası, kamu sendikaları başkanları, basına kapalı bir toplantıda, söz konusu gelişmelere ilişkin sağlıklı bir durum değerlendirmesi yapmışlar ve her türlü spekülasyona son verdirmişlerdir. Doğal olarak kendi aramızda tartışarak çözebileceğimiz meselelerin zemininin kaydırılmamasına ilişkin mutabakatımız vardır.

Ankara eylemlerinin zamanlamasına ilişkin olarak söz konusu okurları ikna etmem için bu eylemde görülen bazı zaafların belki de farkında olmadığınız detayları aktarmam gerekir. O zaman da belki medya önünde gösterilen patavatsızlığın bir örneğini de kendim vermiş olurum ve itirazım anlamını yitirir. Bu tür temaların ve zaafların alenen tartışılmasından yana değilim. Herkes kendi örgütünde bu konunun muhasebesini yapar, değerlendirmeler KÇSKK'ya gelir, yine de sorunların çözülemediğini düşünüyorsanız, örgütlerinizin genel kurullarında, gücünüz yetiyorsa, yönetimleri değiştirirsiniz. Yol, yöntem budur, bürokrasiyle ilgisi yoktur ve görüldüğü gibi, sabırlı ve uzun soluklu bir çalışmayı gerektirir; öyle bağırıp çağırmaya benzemez.

Hele sırtında yumurta küfesi olmayan bazı arkadaşların, "sıcak temas" yaratılamaması üstüne hayıflanmaları, tamamiyle Frenklerin "wishful thinking" dedikleri, kafamızda esen fırtınalar yüzünden olup biteni değerlendirememe halidir ve tedavisi yoktur.

Bir de son bir ricam olacak. Bu tür polemiklerde, "bilimsellik" vs. gibi sihirli sözcük haline getirdiğimiz bazı kavramları lütfen, yerli yersiz, ileri geri kullanmayalım. Alt tarafı bir süreçle ilgili yargılarımızı, edep-edepsizlik ve usul-üslup ekseninde gözden geçiriyoruz. Yine tekrar ediyorum, bu tür incelikler bazılarının ufkunu aşıyorsa, sendikalar bir tür okuldur ve orada zamanla bazı detayların hayatiyeti öğrenilir.

Bu arada, gazetedeki arkadaşlar, sağolsunlar okur mektuplarını yeterince açıklayıcı bulmamış olacaklar ki, bir de münasebetsiz bir karikatür ilave etmişler. Karikatürü karikatürle yanıtlayacak halim yok. Sanırım meramını çok iyi anlatan okuyuculara da haksızlık etmişler. Karikatürde ben, çirkin, yanlış ve kötü adam; karşımızdaki de yakışıklı, kararlı doğru, erdemli vs. tipinde çizilmiş ve kalemiyle benim balonumu söndürüyor. Doğrusu, Yeşilçam'ın yavan tiplemeleri düzeyini aşamamış, üçüncü sınıf karikatürlerle konunun sulandırılmasını anlamlı bulmuyorum. Yok eğer bu bir politik dayanışma adına yapılıyorsa, bu memlekette "Aydınlık" gazetesi deneyimini yaşadık. Kötü bir tekrarını burada yaşatmanın anlamı yok.

Bu tür yazıp-çizen arkadaşlara Roland Barthes'in güzel bir önerisi var. Fotoğraf sanatı için yaptığı değerlendirme pekala genelleştirilebilir. Diyelim bir buket çiçeğin resmini çekiyorsunuz ve herkes beğeniyor. Aslında muhtemelen beğendikleri fotoğraf değil, fotoğraf nesnesi. İyi fotoğrafı kötüsünden ayırdeden ölçülerin, nesnesiyle doğrudan ilgisi yok. İşin sırrı da, mihenk taşı da, galiba burada saklı. Tıpkı kuyumculukta olduğu gibi, kendisi bozulmadan, nesnesinin aslını sahtesinden ayırdeden "mihenk"lerimizi kurgulamamızın artık zamanı.

Ufuk Uras'ın Evrensel'de yayımlanmayan yazısı

Aşağıdaki açıklamasında da belirttiği gibi aynı zamanda dergimizin de yazarları arasında yer alan Ufuk Uras, Evrensel gazetesindeki gelişmeleri Söz'den öğrenmiş. Daha önce çıkan bir yazısına gazetenin okur mektupları köşesinden yöneltilen eleştirilere yanıt verdiği köşe yazısı ise kendisine bilgi verilmeden basılmamış. Yazısının basılmama nedenini öğrenmeye çalışan Uras, tatmin edici bir yanıt da alamadığını belirtiyor. Bütün bu gelişmelerin ardından dergimize aşağıdaki kısa açıklamayı gönderen Uras, Evrensel'de basılmayan 'Okur mektupları' başlığını taşıyan köşe yazısının da Söz'de yayınlanmasını istiyor.

Aşağıda Uras'ın açıklaması, yanda ise yayınlanmayan köşe yazısı yer alıyor.

Sevgili Söz çalışanları,

Uzunca bir zamandır İstanbul dışında olduğumdan, Evrensel'deki gelişmelerden tesadüfen derginiz aracılığıyla haberdar olabildim. Bu arada gazeteye gönderdiğim son yazımın da yayınlanmadığını ve bir öncekine de sansür uygulandığını geç farkettim. Eşanlı gelişen bu süreç sonunda gazetede yazmayı sürdürmem doğal olarak düşünülemez.

Doğrusu işin başında bu proje hepimizi umutlandırırken, birçok arkadaşımız, bu kadar iyimser olmamızı naifliğimize ve muhataplarımızı iyi tanımadığımıza bağlamışlar ve bu işin kokusunun yakında çıkacağını iddia etmişlerdi. Ne yazık ki haklı çıktılar. Belki ileride sağlıklı bir bakış açısı ve protokol çerçevesinde bu proje kaldığı noktadan devam eder.

Sizlerden ricam, kalan Evrensel okurlarının, hiç değilse bir bölümünün, Söz dergisini de takip ettikleri varsayımıyla, bu metni ve yayınlanmayan son yazımı yayınlamanız olacak.

Bu arada, Evrensel'in kalan diğer yazarlarının, bana ve diğer arkadaşlara uygulanan sansürü, kendilerine de yapılmış olarak kabul edip etmeyeceklerini ilgiyle takip edeceğim. Herhalde 'herkesin tenkisatçısı kendisine' diye düşünmeyeceklerdir.

Çalışmalarınızda başarılar dilerim.

Ufuk URAS

Erbakan'ın 'İslamı sattığını' söyleyen Eski RP'li Mezarcı:

DYP-MHP ittifakını MGK sağladı

Aylan UNCU

Ankara- Yeniden Yapılanma Hareketi adlı bir siyasi oluşuma önderlik etmeye çalışan İstanbul Bağımsız Milletvekili Hasan Mezarcı, Diyanet İşleri Başkanlığı'na bağlı il ve ilçe müftülüklerinin DYP ve MHP'nin teşkilatları gibi kullanıldığını belirterek, DYP, MHP, TGRT ve Samanyolu TV arasındaki ittifakın Milli Güvenlik Kurulu (MGK) tarafından sağlandığını önesürüyor.

Bazı İslami cemaatlerin de rejimin safına geçirildiğini anlatan Mezarcı, Söz'e yaptığı açıklamada, tarikat ve cemaat liderlerinin "devlet hocası" haline getirildiklerini de ifade ediyor. Devletin hocalar ve tarikatlar arasında bölücülük yaptığını kaydeden Mezarcı, Fethullah Gülen olayının bu kapsamda yer aldığını vurguluyor. Mezarcı, bu gelişmeleri MGK'nın rejim karşıtlarını sisteme entegre etme "operasyonu" olarak nitelendiriyor.

"Fethullah Hoca'nın yaptığını hiçbir hoca yapmamıştır" diyen Mezarcı, Fethullah Hoca'nın cemaatinin gözünde bittiğini, gittiği her ilde bu yönde tepkilerle karşılaştığını belirtiyor. Mezarcı, "Dayatılan kemalizme, rejime ve zulme yaltaklanıldığı zaman taban altından çekilir. Adı Fethullah Hoca değil, İmam-ı Azam da olsa bu böyledir. Fethullah Hoca bütün parasal kaynaklarını kaybedecektir. Prestijini kaybedecektir. Okullarına kimse çocuklarını göndermeyecektir. Gönderenler de geri alacaklardır. Fethullah Hoca, hocalık vasfını yitirmiştir" diyor.

'Erbakan'ı itham ediyorum'

Mezarcı, ilk defa eski genel başkanı Necmettin Erbakan'ı açıkça hedef alarak eleştiriyor. MGK'nın Diyanet İşleri Başkanlığı'yla başlayan operasyonunu, Erbakan ile sürdürdüğünü ifade eden Mezarcı, Erbakan ile CHP arasında bir fark kalmadığı görüşünü de savunuyor. Hikmet Çetin'in "kötü laiklik", Erbakan'ın "iyi laiklik" istediğini savunan Mezarcı, "Rejime muhalif kitleleri rejime entegre etmek, hedef budur" diyor. Mezarcı, rejime entegre edilen kişiler arasında Erzurumlu Naim Hoca'yı da sayarken, İzzettin Doğan'a kemalist olduğu için "Alevi dedesi ünvanı" verildiğini belirtiyor.

"Şimdiye kadar sustum. Bundan sonra susmayacağım, sistemle alışverişe girenlere karşı açık bir tavır koyuyorum" diyen Mezarcı, şunları söylüyor:

"İslamı çok ucuza sattılar. Erbakan başta olmak üzere, itham ediyorum. İki tarafı da satıyorlar. Hem Atatürk'ü, hem dini satıyorlar. Hem Said-i Nursi'yi, hem Atatürk'ü pazarlıyorlar. Rejime ve sisteme payanda oldular, entegre oldular. Bütün servetleri, mekânları koltukları dinden geliyor. Allah diye diye servetlerini oluşturdular. Allah diye diye okullar açtılar. Sanmasınlar ki tabanları bunların altında kalacak. Erbakan'ın tirajı da düşüyor."

Yeniden Yapılanma Hareketi

Kendilerine "Yeniden Yapılanma Hareketi" adını veren ve aralarında, Erzurum Bağımsız Milletvekili Abdülmelik Fırat, Prof. Mahir Kaynak, Demokrat Parti (DP) yöneticisi Altan Tan ve İstanbul Bağımsız Milletvekili Hasan Mezarcı gibi isimlerin de bulunduğu grup, örgütlenme yolunda yeni adımlar atıyor. Öncelikle İstanbul ve Ankara'da büro tutma hazırlığı yapan bu dörtlü, "rejime karşı bir halk hareketi" oluşturmayı amaçlıyorlar. Bu harekete katılan kişiler, tek tek çeşitli illerde toplantılar düzenleme şeklindeki çalışmalarını, bir eylem programına oturtmaya çalışıyorlar.

"Gandi gibi, baskı, şiddet ve terörün dışında sivil direnişin tüm yöntemlerini kullanacağız" diyen bu kişiler, "Yeniden Yapılanma Hareketi"nin amacını, "Siyasi yapımızı, devletten ve çoğu zaman gayrımeşru yollarla kaynak sağlayan, bunları siyasette kullanarak iktidarı ele geçiren ve tekrar devleti kullanan kadroların işgalinden kurtarmak ve rüşvet-siyaset kısır döngüsünü kırmak" olarak açıklıyorlar.

Yeniden Yapılanma Hareketi, İttihat ve Terakki Fırkası'nın devamı olan Cumhuriyet Halk Fırkası'nın altı oklu devrimlerinden, cumhuriyetçiliğin diktatörlüğe, devrimciliğin darbeciliğe, halkçılığın halkı soyan imtiyazlı bir rantiye sınıfının oluşumuna, devletçiliğin sömürü ve yolsuzluğa, laikliğin dinsizliğe, milliyetçiliğin ise ırkçılığa ve ulusçuluğa dönüşerek kurumlaştığı, tabulaştığı ve yapısal problemlerin kaynağını oluşturarak değişimin önünde dovamlı engeller haline geldiği görüşünü önesürüyor.

Laiklik ve ulusçuluk dayatmalarının kaldırılıp, "Devletin resmi dili Türkçedir, vatandaşlarımız farklı etnik ve dini kimliklerini ifade etmekte ve bunlara dair her türlü eğitim ve kültür faaliyetlerinde serbesttir" şeklinde bir genel düzenleme yapılmasını isteyen YYH, başta Kürt meselesi olmak üzere, asırlık etnik, dini, mezhebi kavgalara son vermek, "milletin devletiyle barışmasını" ve bütünleşmesini amaçladıklarını belirtiyor. Hareketi kuranlardan İstanbul Bağımsız Milletvekili Hasan Mezarcı, şu aşamada bir parti kurma düşüncesinde olmadıklarını; bir direniş içinde olduklarını vurgularken, "Biz bir millet muhalefeti oluşturacağız" diyor.

Bilindiği gibi, Hasan Mezarcı "Atatürk'e hakaret ettiği" gerekçesiyle hakkında soruşturma başlatılınca, partisinin kendisine sahip çıkmadığını belirterek RP'den istifa etmişti. DYP'li Abdulmelik Fırat da, aynı gerekçeyle partisinin disiplin kuruluna verilince DYP'den ayrılmıştı. Altan Tan ise, geçen genel seçimlerde (1991) MHP ile işbirliği yapıldığı için RP'den istifa etmişti. Mahir Kaynak'ı ise artık herkes tanıyor. Solcuların içine sızan eski MİT ajanı. Kaynak MİT'de "Daire Başkanlığı"na kadar yükselmişti.

İstanbul Milletvekili Hasan Mezarcı yeni bir islami siyasal hareket oluşturmaya çalışıyor.

Cezaevlerindeki binlerce PKK'li açlık grevinde

Cezaevlerindeki binlerce PKK'li tutuklu ve hükümlünün açlık grevi eylemi yaygınlaşıyor. Tutuklu yakınlarının 18 Temmuz günü başlattıkları destek eylemlerleri de sürüyor. Adana, Mersin, Antakya, Tarsus, İskenderun, Ceyhan ve Osmaniye'de HADEP il ve ilçe binalarında başlayan eylemler İstanbul'da da devam ediyor. İstanbul'da HADEP Bağcılar, Bahçelievler ilçe binaları ile İHD şubesinde başlatılan açlık grevlerinin talepler kabul edilinceye kadar süreceği bildirildi. Cezaevlendeki tutukluların talepleri özetle şöyle:

- Cenevre Konvansiyonu hükümlerinin uygulanması.
- BM ve Kızılhaç'ın "savaş esiri" statüsünün kabul edilmesi.
- Sivillere yönelik saldırılara son verilmesi.

MHP Ankara'da ateşle oynuyor!

Milliyetçi Hareket Partili'ler (MHP) Ankara'da, Ülkü Ocakları aracılığıyla özellikle Alevi ve Kürtlerin yoğun olarak yaşadıkları semtlere girmeye ve bu bölgelerde provokasyon yaratmaya çalışıyorlar. Bu semtlerden biri de Altındağ'ın Çinçin Mahallesi.

Haziran ayı içinde, Çinçin Mahallesi'nde Ülkü Ocağı dergisi temsilciliği adı altında Ülkü Ocağı örgütü açıldı. MHP'nin bugüne değin bölgede tabanının olmadığı biliniyor. Daha önce bu bölgede MHP'ya da yan kuruluşlarına ait hiçbir kurumun açılamamasına da dikkat çekiliyor. Polisin açık desteği ile bölgedeki esrar, hırsızlık, tecavüz işlerine bulaşmış gençleri para ve silah vererek örgütleyen MHP'liler, henüz daha bir aylık süre geçmesine rağmen, halka yönelik baskı ve provokasyonlara başladılar.

Çinçin'de açılan Ülkü Ocağı'nın Başkanı Nevzat Ateş'in, ANAP ve SHP içerisinde bir dönem çalıştığı, çek-senet işleriyle uğraştığı bildiriliyor. Altındağ Belediyesi'nde de çalışan Ateş'in yaptığı işlerden dolayı polisle arasının iyi olduğu da söyleniyor. Nevzat Ateş'in kardeşi olan Turan Ateş ise, mahalle halkını ve kendi akrabalarını bile sevmediği, sürekli alkol alan, halka sataşan biri olarak tanınıyor. Turan Ateş, birkaç yıl önce bir genç kıza tecavüzden dolayı ceza almış ve hapis yatmış biri olarak biliniyor. Ülkü Ocağı'ndan Ali Yıldız ise, "Yankesici, esrarkeş, kumarbaz" olarak tanınıyor. Yıldız'ın polisle iyi ilişkiler kurmasına rağmen, bölge halkı tarafından dışlanan biri olduğu söyleniyor.

İktidar, OHAL'de seçimden korkuyor

Ankara-Anayasa görüşmeleri bağlamında erken seçim tartışmaları sürerken, Kürtlerin yoğun olarak yaşadığı illerde Doğru Yol Partisi (DYP) örgütleri, olası bir erken seçime ilişkin alan araştırması yapıyorlar.

Yapılan araştırmadan DYP açısından "iç açıcı sonuçlar" çıkmadığı belirtilirken, bölge örgütlerinin ağırlıklı olarak olası bir seçim boykotu seçeneğini değerlendirdikleri öğrenildi. Buna göre, Halkın Demokrasi Partisi'nin (HADEP) de katılacağı bir erken seçimde DYP'nin şansının iyiden iyiye azalacağı, HADEP'siz bir erken seçimin de boykot edileceği sonucuna varılıyor.

Hatırlanacağı gibi, 4 Aralık 1994 tarihinde yapılması planlanan ara seçimlerin iptal edilme nedenlerinden biri de Kürtlerin aldıkları boykot kararı idi. DYP bölge örgütleri bu ihtimalin yeniden gündeme gelmesi durumunda seçimin tehlikeye girebileceğini belirtiyorlar.

Olağanüstü Hal Bölgesi'nde (OHAL) aralık ayından bugüne değişen bir şey olmadığı belirtilirken, DEP'li milletvekillerinin cezaevinde kaldıkları sürece her türlü seçimin boykot edilme tehlikesiyle karşı karşıya kalacağı vurgulanıyor.

ANAP'lı Eyüp Aşık'ın milletvekilliğinden istifasının reddinden sonra ara seçim Meclis gündeminden düştü.

Buna karşılık bölgede bulunan DYP il örgütleri de yaptıkları anketlerle yakın bir zamanda yapılacak seçime katılma oranının düşük olacağını bildiriyorlar. "Bugün seçim olsa DYP bölgede ancak 3'üncü parti olur" diyen bazı il örgütü yetkilileri, seçim olması durumunda RP'nin kazançlı çıkacağını ve bu durumu genel merkeze rapor ettiklerini kaydediyorlar. DYP genel başkan yardımcılarından Yaşar Dedelek de, PKK'nın etkin olduğu yerlerde seçmene belirli bir baskının olacağını ve halkın seçime katılmamaya zorlanacağını öne sürüyor.

Bu arada ANAP da DYP'yi seçimden kaçmakla suçlarken, seçimin boykot edileceğine dair bölgeden gelen haberlerin kasıtlı olduğu iddiasında bulunuyor. ANAP genel başkan yardımcılarından Ekrem Pakdemirli ise, bir an önce seçim kararının alınması gerektiğini belirterek, "Seçimin Güneydoğu'da boykot edileceği söylentileri bilinçli bir çarpıtmadır. Seçimlerin gelecek yılın yaz aylarına alınmasını isteyen DYP'nin bu planları hiledir. Anayasa'nın ihlali anlamına gelir" diye konuşuyor.

OHAL Bölgesi'nin temsilcilerinin cezaevinde olduğuna işaret eden Pakdemirli, "Yerine yenilerinin seçilmesi için seçim yapılmalıdır, demokrasi de budur. Kimseyi temsilcisiz bırakmaya kimsenin hakkı yoktur" diyor. Erken genel seçim kararının DYP'nin istediği gibi çıkması halinde, Meclis'te boş bulunan 22 üyeliğin doldurulmasının gelecek yılın yaz aylarına kadar mümkün olamayacağı ifade ediliyor.

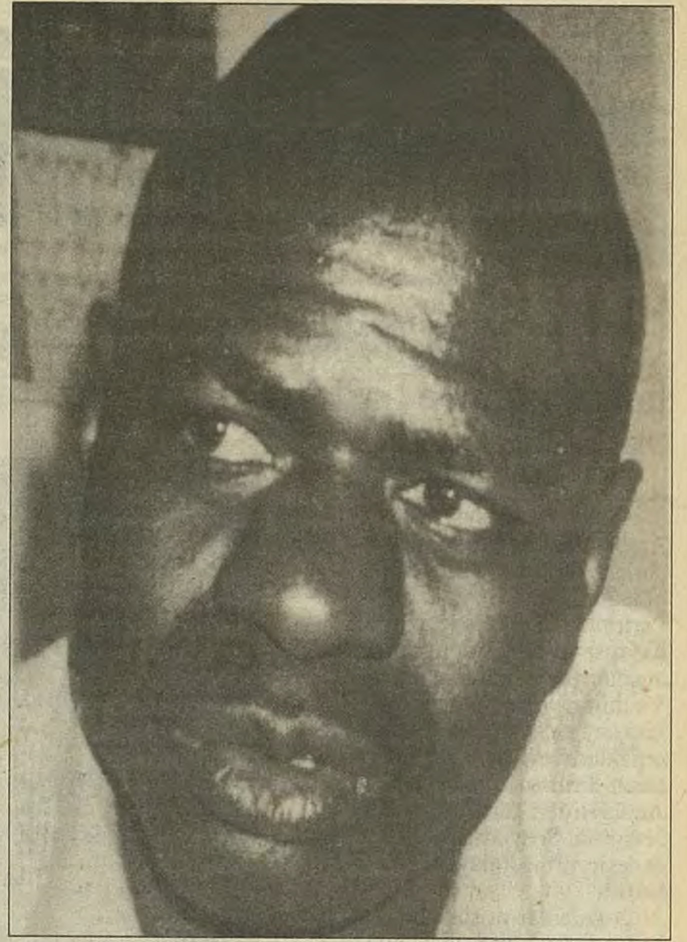
HADEP: Seçimlere hazırız

Konuyla ilgili olarak görüştüğümüz HADEP Genel Sekreteri Bahattin Günel ise, seçimleri boykot etmek gibi peşin bir tutumlarının olmadığını belirterek, "Biz parti olarak kurulduğumuz günden bu yana demokratik olan her seçime gireceğimizi ilan ettik. Bizim boykot eğilimide olmamız söz konusu değil. Bunu hem kamuoyuna, hem yetkililere duyurduk. Açık oy, gizli sayımla yapılacak bir seçim halkın özgür iradesinin yansıyacağı bir seçim olmaz dedik. Bunun düzeltilmesini istedik. Buna rağmen, hiçbiri değişmediği için Olağanüstü Hal Bölgesi'ndeki seçimlerden çekildiğimizi açıkladık. Ancak seçimden çekilmek ile boykot ayrı şeyler" dedi.

Günel, ara seçimin Türkiye'nin sorunlarına çözüm olamayacağını, bu parlamentonun mutlaka değişmesi gerektiğini de söyledi. Günel, olası bir erken seçime hazır olduklarını da açıkladı.

Güney Afrikalı sendikacı Sam Shilowa:

Kapitalizm çağımızın sorunlarını çözemez

COSATU (Güney Afrika Sendikalar Birliği) ANC'nin (Afrika Ulusal Kongresi) en önemli bileşenlerinden birisi. Apartheid rejiminin sona erip, Ulusal Birlik Hükümeti'nin kurulmasının ardından bir yılı aşkın bir süre geçmesine karşın, hala köklü değişikliklerin gerçekleşmemiş olması, işçi ve emekçilerin yaşam koşullarının iyileştirilmesi için yapılan girişimlerin sürüncemede tutulması Güney Afrika Komünist Partisi'nin (SACP) yanısıra en çok COSATU'yu rahatsız ediyor. Son aylarda COSATU yönetimi, ekonomik-sosyal sorunlara ve iş yasalarına ilişkin önerileri ciddiye alınmadığı-takdirde, ANC'den ayrılacağını açıkça söylemeye başladı. COSATU'nun 1993 yılından beri genel sekreterliğini yapan Sam Shilowa ile yapılan bir röportajı Alman Komünist Partisi'nin 15 günde bir yayınlanan gazetesi Unsere Zeit'in (Çağımız) 7 Temmuz tarihli sayısından Doğan Göçmen çevirdi.

ANC'nin seçimleri kazanmasının ardından bir yıl geçti. Ülkenin ekonomik ve sosyal koşullarını nasıl değerlendiriyorsunuz?

COSATU bütün güçlerini seçimlerin kazanılması için seferber etmişti. Yeni bir ulusun yaratılması için Ulusal Birlik Hükümeti'nin kurulmasına da karşı çıkmadık. Ama demokrasinin iki yılda bir yapılan seçimlerde kullanılan oy hakkıyla sınırlı olduğunu sanmıyoruz. Bununla şunu söylemek istiyorum: Eğer hükümetin icraatını insanların günlük yaşamına yansıyışı açısından değerlendireceksek çok önemli olan ekonomik alanda nelerin yaşandığına bakmamız gerekecektir. Somut olarak şu sorunun sorulması gerekmektedir: İşverenler yapının bitmesi için paylarına düşen tuğlaları katmak ve yeni değerlerin oluşturulabilmesini kolaylaştırmak için neler yaptılar?

Peki sizin cevabınız nedir?

Yıllardan beri ilk defa ekonomik büyüme kaydediyoruz ve yeni iş sahalarının açılışını yaşıyoruz. Ama bu gerçekliğin yaşanabilmesini ekonominin kamu kesimine borçluyuz. Özel sektörün buna katkısı sıfırdır. Eğer özel sektör yatırım yaptıysa, bunu ya yurt dışına yaptı veya borsaya yerleştirerek zaten epeyce büyük olan mali sermayenin çapını daha da büyüttü. Endüstriye yapılacak yatırımlar aracılığıyla iş alanları açmak için hiçbir şey yapmadılar. Bu somut durumun değişebilmesi için hem ülkemizde, hem de uluslararası alanda önlemler alınması gerektiğini düşünüyoruz.

Ne tür önlemleri kastediyorsunuz?

Sorunun uluslararası boyutu bizim için henüz yeni sayılır, ama artan biçimde önem kazanıyor. Bu sorun kısa bir süre önce yaptığımız kongrede yapılan tartışmaların başında geliyordu. Modern bir dünya bu sorunlara ortak çözümler üretebilmelidir. Bundan piyasanın önemini küçümsediğim gibi bir sonuç çıkarılmamalıdır. Ama piyasanın amacı ve kontrolü üzerine açıklık getirilmesi ve kararlar alınmadan önce sendikalarla görüşme yapılması için mücadele ettik. Bunlar işverenlerin reddettiği şeyler. İşverenlerle olan ilişkilerimiz üzerine, işyerlerinde demokrasinin tam anlamıyla geliştirilebilmesi için yeniden düşünmemiz gerekiyor. Öyle bir yapı oluşturulmalı ki, sermaye doğası gereği borsaya değil, üretim sektörüne aksın. Yeni iş sahalarının açılması borsaların sınırsız gelişmesiyle gerçekleşmez. Bu soruna, özellikle sendikalar düzeyinde, dünya çapında çözümler bulmalıyız.

Güney Afrika halkının canlılığında bir gerileme var. Sanki bütün sorunların çözümünü hükümetten bekliyormuş gibi. Bunu siz de farkettiniz mi?

Halk canlılığını hala koruyor. Önderliği bugün içinden geçilen süreçtir. Ama halk bugün içinden geçilmekte olan alışılmamış sürece henüz ayak uydurabilmiş değil. Bir şeye karşı olmak taraftar olmaktan daha kolay. Protesto etmek yapıcı olmaktan daha kolay. Ama halkın bugün içine girilen dönemde sorumluluk göstermesi gerekir. Üzerine düşen görevi yerine getirip, nasıl bir demokrasi istediğini daha anlaşılır formüle etmesi gerekmektedir. Çünkü bugünkü sorunumuz baskıcı bir rejimin ortadan kaldırılması değil. Sorunumuz adil bir düzenin nasıl yaratılacağına ilişkindir. Bu durum sorunlarımıza yeni bir yaklaşım tarzı takınmamızı gerektiriyor.

Halkın bu ruh hali ANC'ye çok fazla güvenmesinden ve böylece de seyirci durumuna düşmesinden kaynaklanmıyor mu?

Bu mümkün. Ama unutulan ANC'nin bütün bakanlıkları elinde bulundurmadığıdır. Unutulan başka bir şey daha var. Halk, başta hangi hükümet bulunursa bulunsun, sorunlarına hassasiyet yaratmak için, hükümetleri yönlendirebilmek, isteklerini sürekli en açık bir şekilde dile getirmek zorundadır. Burada hareket edilmesi gereken prensip çok basittir: Eğer ANC önderlik ederse desteklenir, amaçlarından saparsa baskı uygulanır. Programın somut olarak gerçekleştirilmesi, inşa ve gelişimin sorumluluğu sadece ulusal veya yerel bir kurumun yetkisine devredilemez. Halk, sorunu çözme sorumluluğunu yüklenmelidir. Bu politik değişimin, ayrıcalıklarını korumanın rüyasını gören işverenlere karşı taleplerimizi dayatmak için mutlak gerekli olan eylemlerimizin tamamlayıcısı olarak yapılması gereklidir.

Siz değişikliklerden bahsediyorsunuz, ama bu ülkenin geleceğini nasıl görüyorsunuz?

COSATU kapitalizmin çağımızın sorunlarına cevap veremeyeceğine her zamankinden daha fazla inanmaktadır. Bundan dolayı sosyalizmin kurulmasının kaçınılmazlığını düşünüyoruz. Ama aynı zamanda bu görevin o kadar kolay bir görev olmadığını ve hele de şu anın görevi olmadığını biliyoruz. Bugünkü görevimiz ülkemizin temellerinin atılması görevidir. Bu temeller atılmadan sosyalizmin kurulması mümkün olmayacaktır. Toplumun değişimi bir gün içerisinde bir genelge ile olmuyor. Geniş bir zamana yayılıyor, yani uzun bir süreci gerekli kılıyor. Her küçük ekonomik ve sosyal gelişme bizi sosyalizme yaklaştıracaktır.

Hakim kendisini 'taraflı' bulmadı

ABD'de idama mahkum edilen siyah gazeteci Mumia Abu-Jamal'in cezasının infazının ertelenmesi için avukatlarının yaptığı başvuru, 12 Temmuz tarihinde yapılan duruşmada reddedildi. Pensilvanya Valisi'nin infaz tarihi olarak belirlediği 17 Ağustos yaklaşırken, infazın durdurulması için son fırsatlardan biri olan başvuru, daha önce idam cezasını vermiş olan yargıç Albert Sabo tarafından ele alındı. Yargıç Sabo kendi aleyhine yapılmış olan taraflılık başvurusunu da aynı duruşmada ele alarak reddetti.

Yargıcın her iki başvuruyu da reddetmesi üzerine Abu-Jamal'in avukatları kararın temyizi için Pensilvanya'daki üst mahkemeye başvurdular. Bu girişimin de olumsuz sonuçlanması halinde, bir sonraki temyiz organı Philadelphia'daki federal mahkeme olacak. Avukatlar, olumlu karar çıkarma konusunda federal mahkemede daha şanslı olduklarına inanıyorlar.

Pensilvanya Valisi Thomas Ridge'nin Abu–Jamal'in idam cezasının infazına karar verme eğiliminde olduğu Türkiye'de ilk kez Söz'ün 8. sayısında duyurulmuş, daha sonra günlük Yeni Politika ve Evrensel gazetelerinde de bu konuda haber yapılmıştı. Babıali ve İkitelli medyası konuyla ilgilenmezken Abu-Jamal'le ilgili haberler taşradaki yerel basında da yeralmaya başladı. Milas'ta yayınlanan yerel gazete 'Önder' 23 Haziran tarihli sayısında konuya el attı. "Muhalif gazeteciler ABD'de 'yargılanarak' idam edilir!" başlıklı yazıda Abu-Jamal'in kişiliği ve yargılanma süreci hakkında bilgi verildi. Yazı şu ifadelerle sona eriyor:

"Demokratik Amerika Birleşik Devletleri'nde ne de olsa 'hukuk' kuralları geçerli! Orada muhalif gazetecileri ortadan kaldırmak için, otomobillerinin altına bomba yerleştirmek gibi 'ilkel' yöntemler uygulanmıyor; usulüne uydurulmuş ve 'adilce' gerçekleştirilmiş bir cinayet davasıyla yargılanıp, idama mahkum etmeleri yetiyor. Eh o kadarcık da 'demokratik' bir fark olsun artık!"

Geçtiğimiz sayılarımızda protesto mesajları gönderecek okuyucularımız için Abu-Jamal'in idamına karar veren Yargıç Albert Sabo ve cezanın infazını kararlaştıran Vali Thomas Ridge'nin adreslerini yayımlamıştık. Doğrudan Abu-Jamal'e mesaj göndermek isteyen okuyucularımızın isteği üzerine siyah gazetecinin hapishane adresini de yayımlıyoruz.

Mumia Abu-Jamal
AM-8335, SCI Green,
1040, East Roy Surman Highway,
Waynesburg,
PA 15370 USA

Bir politikacının portresi

Jirinovski: Faşist mi, emperyalist mi?

Rusya Devlet Başkanı Yeltsin'in kalp krizi geçirip yatağa düşmesinden sonra yeni başkan adaylarından bahsedilmeye başlandı. Bunlardan biri de Liberal Demokratik Parti lideri Vladimir Jirinovski.

Tevfik ARSLAN

Rusya Federasyonu'nda Aralık 1993'de yapılan parlamento seçimlerinde lideri olduğu Liberal Demokratik Parti'nin (LDP) beklenmeyen başarısı ve daha sonra yaptığı açıklamalarla dünyaca ünlenen Vladimir Volfoviç Jirinovski, kim ve ne diyor? Batı basın-yayın organları ve Türkçe yayınlanan basın, Jirinovski'nin kendisini Adolf Hitler; partisini ise Alman Nasyonal Sosyalist Parti ile özdeşleştirme kolaycılığına kaçtı hemen.

Yazılanlar ve söylenenler ne kadar doğru? İlk bakışta bile Jirinovski'nin düşünce biçiminin, LDP'nin diğer önde gelen yetkilileri ile bire bir örtüşmediği ortaya çıkıyor. LDP'nin "yaşlıları", milliyetçilikten her türlü aşırılığa, "absürd"den akılcılığa kadar uzanan rengarenk fikirlere sahipler. Bunlar arasında Jirinovski'nin gölge kabinesinde bir dönem "Kültür ve Gençlik İşleri Bakanı" olan romantik milliyetçi Sergey Zarikov (ayrıca sıkı bir punk rocker); eski "Güvenlik Bakanı" ve romantik aşırılığı ile tanınan yazar Eduard Limonov ve tam anlamıyla ırkçı, Yahudi ve İslam karşıtlığı ve yayılmacı fikirleriyle tanınan diğer "kabine" üyeleri ve ideologlar sayılabilir.

Yahudi mi Yahudi aleyhtarı mı?

Yahudi aleyhtarlığında bile LDP'nin önde gelen yetkilileri arasında görüş birliği olmadığı gibi, Jirinovski'nin kafasında da net bir politika yok. Jirinovski, Yahudiliğe karşı olumsuz bir tutum almasına rağmen, açık bir düşmanlık da göstermedi. "Güney'e Son Saldırı" diye çevrilebilecek özyaşam öyküsünde Jirinovski'nin, Batı'ya göçeden ve burada başarı gösteren başta Rus Yahudileri olmak üzere, diğer etnik Ruslardan gizli bir gurur duyduğu ortada. Aslında Jirinovski'nin Yahudilik ve Yahudilere karşı aldığı çelişkili tutum, biraz da kendi kökeni konusunda kesin karara varamamasından ileri geliyor. Jirinovski, uzun bir süre babasının bir Yahudi olduğunu reddetti. Babasını sadece "O bir avukattı" diye tanıtan Jirinovski, kendisinin de "çokuluslu bir aileden" geldiğini söylüyordu. Ancak, İsrail'de yayınlanan Maariv gazetesinde yer alan bir röportajda, babasının Yahudi olduğunu kabul eden Jirinovski, ondan gurur duyduğunu da kaydetti.

Jirinovski, özyaşam öyküsünü anlattığı kitabında, nasıl mutsuz bir çocukluk yaşadığını, uyumsuz ailesini, çektikleri fakirliği, annesinin nasıl zor koşullarda çalıştığını, büyük fakat birbirinden kopuk bir ailenin üyesi olmasının kişiliği üzerinde yaptığı olumsuz etkileri sade ve açık bir dille anlatıyor. Daha sonra eğitim görüyor, ama duygusal doyumdan uzak, yalnız başına kalan bu "Rus insanı", çıkışı siyasette buluyor. İşte bu anlatımda Jirinovski'nin okuyucusu/seçmeni az ücretle çalışan, kötü yaşam koşulları içinde mücadele eden bu Rus adamda kolayca kendini buluyor.

"Çokuluslu ailesini" ise Jirinovski, özyaşam öyküsünde şöyle anlatıyor: "Kuzenlerimin bazılarının kocaları Rus değil. Halamın kocası bir Mordovalı... Kuzenimin kocası ise Osset.." Jirinovski'ye göre "tipik bir ortalama Rus ailesi"ne sahip.

Rus... Hangi anlamda?

Jirinovski'nin yaptığı açıklamalar ve yazıları incelendiğinde, Rus sözcüğünü tamamen "cinse ait" bir tanımlama olarak kullanıyor. Rus sözcüğü "Sovyet" sözcüğünün yerini dolduruyor ve aynı tarihi (hatta coğrafi) ve ideolojik ağırlığı taşıyor. Jirinovski'ye göre Gürcü, Türkmen, Tatar, Ukraynalı, Kırgız, hatta Yahudi bile olsa, eski Sovyetler Birliği'nde yer alan bütün halklar, Rus ve Rusya'yı ise bir ulus olarak değil, bir imparatorluk olarak görüyor. Coğrafi olarak da Jirinovski'nin Rusya'sı, bire bir eski Sovyetler Birliği'nin sınırlarına oturuyor. Böyle incelendiğinde ise Jirinovski'yi -Batılı kavramlar çerçevesinde- gerçek bir Rus milliyetçisi olarak görmek mümkün değil. Jirinovski, bir Rus emperyalist ve genişlemeci olarak tanımlanabilir.

Yine Jirinovski, hiçbir yazı ve konuşmasında, Rus milliyetçilerini hoşnut edecek, bir "Rus ve Ortodoks" kavramı ortaya atmadı ve "Rus kanı"ndan bahsetmedi. Artık neredeyse milliyetçilerin "mistik bir kavram" haline getirdikleri "Rusluk fikri"ne sahip olmayan Jirinovski'nin Rusyası'nı "birlikte varolan, mutlu halkların evi" oluşturuyor. İşte burada yani "Yamal'dan İstanbul'a, Brest'ten Kabil'e uzanan Avrasya kıtasında, Rusya milli idrakini, milletlerarası olanla birlikte elde edecek; Rusları yükseltmezken diğer halkları da aşağılamayacak, ama Rusları yükseltirken onlara komşu olarak yaşayanları da yükseltecek".

Bütün bunlar Jirinovski'yi milliyetçi yapmıyor ve aksine, mantığa aykırı olsa da, enternasyonalist yapıyor!.. Ayrıca, Pamyat gibi milliyetçi hareketler ile Jirinovski arasındaki sürekli gerilimi, bir nebze olsa da açıklıyor.

Güney'e yürüyüş

Jirinovski'nin jeopolitik gündemi, değişik ülkelerle ilgili değişik zamanlarda yaptığı açıklamalarla oldukça karmaşık görünse de oldukça basit ve emperyalist fikirlerinden kaynaklanıyor.

Jirinovski'ye göre Rusya'ya kötü olarak ne gelmişse -her türlü musibet, savaşlar, işgaller- hep güneyden gelmiş. Jirinovski'nin "Güney"ini ise şunlar oluşturuyor: Transkafkasya, İran, Afganistan ve Türkiye. En büyük şeytan ise Türkiye. Ona göre bütün bu bölge, bir kabile ve etnik savaş yangını içinde ve kuzey komşusunu -yani Rusya'yı- tehlikeye atıyor ve fakirleştiriyor. Avrasya kıtasında kalıcı bir barış sağlamak için Jirinovski'ye göre bu güneyli uluslar "yatıştırılmalı" ve "dost" bir imparatorluk içine alınmalı; yani Rus İmparatorluğu'nun.

Bu anlayışın dünyanın her tarafına yayılarak "yararlı olması" için Jirinovski, ABD, Batı Avrupa, Çin ve Japonya'nın da "Güney'e sarkmasını" istiyor. Buna göre, ABD Güney Amerika'yı, Batı Avrupa Afrika'yı, Japonya ve Çin de güneylerindeki toprakları denetimleri altına almalılar. Böylece etkinlik alanları kuzeyden güneye sarkacak ve üstüste binmeyecek; "büyük oyuncular" arasında çatışma çıkmayacak ve denetim altına girenler de "gelişecek ve mutlu olacaklar"!.. Bütün bunlar, olabilir en geniş çoğulculuk, hoşgörü ve kültür ve insan gururuna saygı temelinde gerçekleştirilecek, bazı etnik topluluklar da biraz "yatıştırılacak" tabii.. Ayrıca, çevre için de yararlı olacak çünkü uçaklar kuzeyden güneye, güneyden kuzeye uçacak ve doğa kirliliği azalacak!

Türkiye'ye olan "açık olumsuzluğu" bir yana Jirinovski, Ruslara karşı aşağılayıcı tutumlarından ötürü, Almanya'yı Çernobil'e, Japonya'yı da Hiroşima-Nagazaki'ye çevirme tehdidinde de bulundu. Ancak, Jirinovski, Alman sağcılarıyla da sıkı bağlar kurmuş durumda; hem "son paylaşımda" Jirinovski'ye göre Almanya Avrupa'daki önemli toprak gücüne sahip bir ülke olacak.

Gençlerin ilgisi

Batılı kaynaklar, Jirinovski ve LDP'nin seçimlerdeki başarısını (toplam oyların yüzde 22.8'ini aldı) genç seçmenlerle sıkı bağlar kurmasına ve Jirinovski'nin akıllı bir halk kişiliği çizmesine bağlıyorlar.

Seçim öncesi kampanyalarda sadece Jirinovski ve partisi, gençleri çekecek siyasetler üretti ve bu konuda çaba harcadı. LDP'nin gölge kabinesinde kurulan Kültür ve Gençlik İşleri Bakanlığı'na Rus gençliği tarafından yakından tanınan ünlü "punk rockçı" Sergey Zarikov

Çeçenya'daki çıkmaz, hükümetteki kriz, zamlardan bıkmış halk, gittikçe güçlenen muhalefet, her bahanede sokağa dökülen kızıl bayraklı göstericiler... Bu strese kalp mi dayanır?

Sovyetler Birliği'nde yeterli emekli maaşlarıyla, gelecek kaygısı olmadan yaşayan ihtiyarlar... Yeni dönemin en çok ezilen ve geçmişi özleyen kesimi oldu.

atandı. Zarikov, Moskovalı bir punk rock grubu olan DK'nin icracısı, bestekarı ve davulcusuydu. DK grubu da, ödün vermeyen Sovyet karşıtı tutumuyla tanınıyordu ve o dönemde "karşı kültürün" çok önemli bir temsilcisiydi. Zarikov ayrıca, milliyetçi Pamyat ile ilişki içindeydi; müzik kişiliğinin yanısıra felsefi görüşlerini makalelerinde yansıtmıştı. Böylece seçimlerde Zarikov, mavi yakalı ve entelektüel "yeni Rus genci"nin ilgisini çekmişti.

Zarikov, parti lideri Jirinovski'nin de müzik anlayışını etkiledi. Jirinovski, rock müziğini çok sevdiğini açıklarken, en beğendiği grupların da, "absurd" ve ahlakdışı konserleriyle tanınan Moskova'nın önde gelen heavy metal grubu Metal Çürümesi ile punk rock grubu Sivil Savunma olduğunu kaydediyor.

İmaj sorunu

Zaman zaman Hitler'den çağdışı bazı alıntılar ve atıflar yapsa da, Jirinovski'nin Rus kamuoyunda yarattığı imaj, -Batı ve Türkçe basının aksine- Hitler modeli değil, köklerini Rus muhafazakar geleneğinden alıyor. Batılı araştırmacılar, Jirinovski'nin, erken 20. yüzyıl Rus felsefecilerinden Vasili Rosanov ile 17. yüzyılın etkin Rus vaizlerinden ve önde gelen dini hareketlerden biri olan "Eski İnanırlar"ın lideri Başpapaz Avvakum'u çağrıştırdığını ileri sürüyorlar.

"Yurodivye" olarak bilinen ve Rus "Kutsal Delisi/İsa Delisi" tipinin de, Jirinovski'nin kamuoyundaki imajında geniş bir yer tuttuğuna işaret ediliyor.

Rus-Bizans geleneğinin "Kutsal Deli/İsa Delisi" tipi, karşısındaki kim olursa olsun, ister Çar, ister bakanları veya herhangi bir otorite "hakikatleri" bütün açıklığıyla, hiç çekinmeden, saldırgan ve kaba bir biçimde söyleyen sokak vaizi olarak biliniyor.

İnanışa göre, bu sokak vaizleri, kendi kendilerini aşağılayarak yetişiyorlar ve daha sonra "pisliğin içinden doğuyor" ve dünyaya ulaştıkları ruhsal güzellik ve gücü sunuyorlardı. Adeta "sosyal bir eleştirmen" olan sokak vaizleri, eylemleri ve yazılarıyla inandıkları ideale ters düşen "hakikatler"in üzerindeki örtüyü yırtıp atıyorlardı. Bunun için de bir sokak vaizi, dünyanın içini dışına çıkarıyor -hakikat hayali hale getiriliyor; hayali şeyler gerçek gibi sunuluyor ve günün en ciddi siyasi ve felsefi sorunları iğrençlik ve akıldışılık içinde gizleniyordu- aydınlanma adına dinleyicileri şaşırtıyor ve muhalifleriyle alay ediyordu. Eski Rus siyasi polemik geleneğinde bu tür yaklaşımların, "Korkunç İvan"a kadar gittiği biliniyor.

Jirinovski'nin de bu stili kullandığı belirtiliyor. Muhaliflerine ve onların seçmenlerine yaptığı saldırıların, aynı gelenekten kaynaklandığı kaydediliyor. Açık açık Alaska'nın Rusya'ya bağlanmasını istemiyor, ama böyle bir iddiada bulunmaya gereksinim duyuyor. Tamamen akıldışı şeyleri istemek ve yapmak Jirinovski'nin stili ancak, "şaka" ya da "eksantriklik" yaptım diyerek her zaman iddialarından vazgeçmenin yolunu da açık tutuyor.

İddialar ne kadar akıldışı ve sorumsuz olsa da, kamuoyunun kalbinde yarattığı titreşim Rus siyasetçi için önemli.

Jirinovski, adeta "tek kişilik gösteri", bir "happening", rolünü iyi oynayan yani dinleyicilerini şaşırtan ve etkileyen sakat bir avanak gibi. Bu teknik, Jirinovski'nin gölge kabinesinde "Güvenlik Bakanı" olan yazar Eduard Limonov tarafından yıllarca uygulandı. 20. yüzyıl Rus edebiyatının en kepaze kitaplarından biri olarak anılan, ama çok okunan "O benim Eddie" adlı romanın yazarı olan Limonov, uzun süre akıllarda kaldı. Limonov'un "reklamın iyisi kötüsü olmaz; reklam reklamdır" anlayışını kullanan Jirinovski de, yaptığı akıldışı açıklamalarla Rus ve dünya kamuoyunun gündeminde kalmayı başarıyor. Özellikle Rus gençleri -bunların arasında Yeltsin-Gaydar ikilisine tepki oyları da var-, "bir şaka" olarak nitelendirdikleri Jirinovski'nin seçimlerde bu denli başarı gösterdiğini öğrenince çok şaşırdıklarını kaydediyorlar.

Sıradan Rus

Jirinovski'nin yarattığı imaj, gelişigüzel de değil. Rus eleştirmen Viktor Şıklovski, Jirinovski'nin yararlandığı kaynağı "mutfak gerçekçiliği" olarak nitelendiriyor.

Jirinovski, özyaşam öyküsünü anlattığı kitabında, nasıl mutsuz bir çocukluk yaşadığını, uyumsuz ailesini, çektikleri fakirliği, annesinin nasıl zor koşullarda çalıştığını, büyük fakat birbirinden kopuk bir ailenin üyesi olmasının kişiliği üzerinde yaptığı olumsuz etkileri sade ve açık bir dille anlatıyor. Daha sonra eğitim görüyor, ama duygusal doyumdan uzak, yalnız başına kalan bu "Rus insanı", çıkışı siyasette buluyor. İşte bu anlatımda Jirinovski'nin okuyucusu/seçmeni az ücretle çalışan, kötü yaşam koşulları içinde mücadele eden bu Rus adamda kolayca kendini buluyor.

Jirinovski'nin televizyonlarda yer alan görüntülerine de bakınca, donla denize giren, votka içen, sesli olarak geğiren, arkadaşlarıyla kağıt oyunları oynayan, kadınlara sert davranan, küfreden ve yumruk yumruğa kavga edebilen sıradan/ortalama Rus'u görmek mümkün (votkadan sarhoş bir biçimde protokol önünde kalinka söylemeye çalışan ya da diplomatlarını kameralar önünde itip kakalayan Boris Yeltsin'i de anımsamak gerekiyor).

Jirinovski eğitimli, yurtdışına çıkmış (Türkiye'de uzun süre tercüman olarak da çalıştı), yabancı dil bilen, Batı'yı fazlaca iplemeyen, kaba saba bir Rus. Stili çok yerel ve bu nedenle kolayca algılanıyor. Rus tarihinin ya da edebiyatının (Dostoyevski'nin karakterleri) derinliklerinden fırlayıp günümüze gelmiş gibi. Bu stil şimdilik yürüyor. Belki de 1996'da veya erken bir seçimde Başkan olur kimbilir?..

Batı daha ne bekliyor?

Osman KÖKER

Cengiz Çandar aylar önce Sabah gazetesinin 1. sayfa manşetinde yeralan yazısında Bosna'da rövanşı Müslümanların alacağını yazmıştı. Yılbaşından beri süren ateşkesin sona ereceği günlerde yayımlanan yazıda, Boşnakların ateşkes dönemini çok iyi değerlendirdiği, ordusunu eğittiği ve silah açığını kapattığı belirtiliyordu. Çandar'ın umudu daha çok ambargonun Batı'dan delinmiş olmasından ve Boşnak ordusunun yabancı subaylar eliyle yeniden örgütlenmesi ve eğitilmesinden kaynaklanıyordu.

Aynı güven içinde olan Saraybosna'daki Boşnak yönetimi, başkentin çevresinde 3 yıldır süren Sırp kuşatmasını yarmak için haziran ayı sonunda saldırı başlattı. Saraybosna'ya giden karayolları mutlaka ve bir daha engellenmeyecek şekilde Sırp güçlerinden temizlenecekti.

Sırplar buna -alışıldığı gibi- sivilleri de hedef alır şekilde başkente topçu atışıyla yanıt verdi. Ve ardından, BM tarafından güvenlikli bölge olarak ilan edilmiş altı kent arasında bulunan Srebrenica ve Zepa'ya saldırı başlattı. BM güçlerinin karşı koymadığı saldırıda, Srebrenica'nın kısa sürede düşmesiyle tarihin en büyük mülteci dramlarından biri daha Bosna'da yaşandı. Bizde de BM müdahalesi yönünde istekler bir kez daha yükseldi ama bu kez de gerekli karşılığı bulamadı. Öfkenin hedefi haline gelen Genel Sekreter Butros Gali'nin Türkiye ziyaretinin ertelenmesi hiç değilse "sinirlerin yatışması"na hizmet etti.

BM veya genel olarak Batı diye adlandırılan ülkeler böyle bir vahşete niye müdahale etmez? Hem de elde o kadar "müdahale planı" varken. Bosna'ya müdahale planı lafını duyduğumda aklıma hep değerli dostumuz Özcan Buze ve onun Özgür Gündem ve Aydınlık'taki yazıları gelir. BM, NATO, BAB arasında gidip gelen müdahale planları gereğince, büyük devletler havadan Sırbistan havaalanlarını ve Bosna'daki Sırp mevzilerini vururken, karadaki görevler Türk askerlerine verilecekti. Yalnız bu tür yazılarda unutulan bir şey vardı. Türkiye böyle bir müdahaleye evet derken, Yugoslavya'dan alacağını büyük ölçüde almış olan Batı hiç de aceleci davranmıyordu. Yeni Dünya Düzeni'nin önünde ufak pürüzler çıkaran Sırbistan'ın biraz daha hizaya getirilmesinde elbette yarar vardı; ama bu çok da hayati bir nokta değildi. Sırbistan–Karadağ ortaklığının dışında Yugoslavya'nın dağılması esas olarak sağlanmıştı. Bundan, Slovenya ve Hırvatistan üzerindeki egemenliği nedeniyle en fazla karlı çıkan Almanya'ydı, ama herkese de belli bir pay düşüyordu. Ülkenin küçük cumhuriyetlere bölünmesi, yıllardır aynı ekonomik bütünü oluşturduğu için tek başına ayakta kalamayacak olan cumhuriyetleri hızla yeni sömürgecilik koşullarına itmekteydi.

> Bosna'ya müdahale bekleyenlerin unuttuğu bir şey vardı. Yugoslavya'dan alacağını büyük ölçüde almış olan Batı hiç de aceleci davranmıyordu. Yeni Dünya Düzeni'nin önünde ufak pürüzler çıkaran Sırbistan'ın biraz daha hizaya getirilmesinde elbette yarar vardı; ama bu çok da hayati bir nokta değildi. Ülkenin küçük cumhuriyetlere bölünmesi, yıllardır aynı ekonomik bütünü oluşturduğu için tek başına ayakta kalamayacak olan cumhuriyetleri hızla yeni sömürgecilik koşullarına itmekteydi.

Ayrıca bir müdahaleyle sonuç almanın koşulları da zor görülüyor. Akla ilk gelen İkinci Dünya Savaşı sırasındaki Nazi işgalidir. Hırvatlarla işbirliği halindeki Nazi orduları, tam da Bosna Hersek topraklarında, Bihaç'tan girer girmez, Sırplar ve Boşnaklardan oluşan bir direniş gücüyle karşılaşmış ve yaptığı bütün katliamlara karşın Yugoslavya topraklarında hiçbir zaman tutunamamıştı. Şimdi -bizimki gibi taşeron heveslilerini bir yana bırakırsak- hiçbir büyük devletin yöneticisi, ordularını karadan Sırpların üzerine salma cesareti gösteremiyor. Planlar hep hava saldırısı üzerine kuruluyor. Ve bunlar da pilotlara tecrübe kazandırmaktan öte bir işe yaramıyor.

Peki, Yugoslavya'ya yapılacak olan bir dış müdahale çözüm olacak mıdır? Bu ülkenin halklarına yarar getirecek midir? "Uyuşturucu ticareti yapan bir diktatörü tepelemek için" ABD'nin Panama'ya yaptığı, 4 bin kişinin ölümüne neden olan "insani" müdahale Panama halkı için ne kadar çözüm olmuşsa, Yugoslavya'ya yapılacak olan bir emperyalist müdahale de o kadar çözüm olacaktır. Körfez Savaşı'nın başından beri Irak'a yapılan müdahaleler Irak halkına ne yarar sağlamışsa, Yugoslavya'ya yapılacak olan bir askeri müdahale de Yugoslav halklarına aynı yararı sağlayacaktır. Somali'ye yapılan "çokuluslu" müdahale işleri nereye kadar çözebilmişse, Yugoslavya'ya yapılacak müdahale de ancak o kadar çözebilecektir.

"Sevgi bir üretimdir, seveni de sevileni de değiştirir."
B. Brecht

Sevgi Market ve **Sevgi Mobilya**
Adana Yüreğir'de hizmetinizde.

Levent Mah. 1035/27 Sok. No: 54-56 Tel: (0322) 346 10 76-346 06 86

'Sendikalar siyasi mücadeleyi redde

Türk-İş'e bağlı Türkiye Sivil Havacılık Sendikası (Hava-İş) Genel Başkanı Atilay Ayçin, İnsan Hakları Derneği'nin 1992 yılına düzenlediği bir mitingte yaptığı konuşma nedeniyle "Terörle Mücadele Yasası"nın ünlü 8. maddesinden dolayı cezaevine girdi. Hava-İş, Türk Hava Yolları (THY) işletmelerinde ve havaalanlarında yer hizmetleri veren Havaş (özelleştirildi) adlı şirkette örgütlü tek sendika konumunda. Ayçin tutuklandığı sırada, Havaş'ta grev devam ediyordu. Tekirdağ'a bağlı Saray Cezaevi'nde 14 Mayıs 1995 tarihinden itibaren hükümlü olarak bulunan **Atilay Ayçin**'le arkadaşımız **Ayla Önder** görüştü. Ayçin ile, 680 bin kamu işçisinin toplu iş sözleşmesi görüşmelerinin tıkandığı bu günlerde, sendikal hareketin sorunlarını, Türk-İş'in durumunu ve işçi eylemlerini konuştuk.

Atilay Ayçin (sol başta, tişörtlü) ziyaretçileriyle Saray Cezaevi'nin kütüphanesinde görüşüyor. Ayçin'in ziyaretçileri, üyesi işçiler, sendikacılar, insan hakları savunucuları ve sosyalistlerden oluşuyor.

Türkiye'de gün geçmiyor ki bir aydın, bir sendikacı cezaevine girmesin. Buna karşılık toplumsal muhalefet bu gidişi önlemekte yetersiz kalıyor. Düşünce özgürlüğü üzerindeki yasakların da bu gidişle kalkacağı yok gibi... Bu tabloyu nasıl değerlendiriyorsunuz?

Türkiye'de aydınlar, yazarlar, sendikacılar ve halktan insanlar cezaevlerine atılıyor ise bizi bu günlere taşıyan dünlere bakmamız gerektiği kanısındayım. Yani 12 Martlar'a, yani 12 Eylüller'e. 24 Ocak kararlarını, 12 Eylül ürünü faşist yasaları ve 5 Nisan kararlarını ve bu yasa ve kanun yapanların arkasındaki yaptırıcı güçleri doğru tespit etmeden, salt bugünü yargılamak bizi eksik ve yanlış sonuçlara götürecektir. Yargısız infazlara, gözaltı kayıplarına, devam eden işkencelere ve düşüncenin suç sayılarak cezalandırılmasına ilişkin bugünkü uygulamalara gösterilen tepkileri sahiplenmekle birlikte geç kalmış veya geciktirilmiş tepkiler olarak görüyorum. Ve bu tepkiler geniş halk kitlelerinin gündemlerine taşınıp, toplumsal muhalefet ortak tepkisine döndürülmedikçe devam edecektir. Başta işçi sendika ve konfederasyonları olmak koşuluyla, meslek odaları, demokratik kitle örgütleri ve kamu çalışanları gündemlerinin birinci sırasına demokrasi ve insan haklarını koymak zorundadırlar. Demokratikleşme sürecini tamamlayamamış bir Türkiye'de elde edilen haklar, halkın örgütlü mücadelesinin dayatması sonucu kazanılamadığı sürece kalıcı olamaz, beklentilere cevap veremez. 1995 yılı bir avuç sermaye sınıfının dışında kalan emekçi halk kitlelerinin, yani işçi, memur, küçük esnaf ve çiftçinin kütlesel taleplerinin yoğunlaştığı bir yıl olması nedeniyle ayrıca bir önem taşımaktadır. Ve 12 Eylül ürünü yasalar toplumsal taleplere cevap vermekten yoksun olmakla birlikte, yasakçı anlayışların her türlü demokratik hak arayışının önünü tıkamış olması bütün insanların bireysel tepkilerini taşırmaya başlamıştır. Tüm bu tepkilerin merkezi bir çekim gücü/parti etrafında oluşturacağı örgütlü mücadele, salt düşünce özgürlüğü üzerindeki, önündeki yasakları değil, demokrasi ve insan hakları üzerindeki, önündeki yasakları kaldırmayı hedeflemelidir. İşte toplumsal taleplerin yoğunlaşarak çakıştığı günümüzde, toplumsal muhalefetin içerisindeki tüm güçler kendi toplumlarının sorunlarının çözümünü, Türkiye'nin demokratikleşmesini önlerine koyarak aramalıdırlar. Bir başka anlatımla, hak arayışında olan haklı güçlerin bütünleştiği, birlikte yürüyüp birlikte düşündükleri günleri yaratmamızın kaçınılmazlığıdır. Sorunlara bir bütünsellik içerisinde bakıp, çözümlerini de bütünsellik arzeden politikalarda aramanın doğru olacağına inanıyorum. Toplumun diğer kesimleri gibi işçi sendikaları da, sendikal arayışlarını yargılayarak çıkaracakları sonuç ve çözüm politikalarını korkusuzca hayata geçirmelidirler. Salt sözleşme yaparak, söylenmesi gerekenlerin yerine beklenenleri söyleyerek kendi kitle tabanlarında geliştirecekleri günübirlik çözümler er ya da geç iflas edecektir. Demokrasinin, insan hak ve özgürlüklerinin bir bütünsellik arzetmediği toplumlarda, demokratik kitle örgütlerinin varlıklarıyla işleyiş biçimleri hiçbir zaman özdeşleşmemiştir. Her ne kadar sendikalar demokrasilerin vazgeçilmez temel unsurları gibi biliniyor ise de, mücadele alanları yasaklarla belirlenmiş sendikaların varoluş amaçlarına uygun olarak varlıklarını sürdürmeleri mümkün olamaz. Öyleyse işçi sendikaları, daha çok demokrasiyi, insan hak ve özgürlüklerini temel mücadele biçimi olarak önlerine almalıdırlar. Sendikal örgütlenmeler önlerindeki sorunların çözümünü bu temel anlayış üzerinde geliştirmelidirler.

Sendikal hareketin krizi gittikçe derinleşiyor. Özel sektörde örgütlenen sendikalar çok zor durumda. Türk-İş'te ise bu sayı gittikçe azalıyor. Sendika bürokratlarının yaklaşımı bir yana, geçmişte mücadeleci bir tutum izleyen sendikaları da bugün geri noktalarda görüyoruz.

İşçi sendikalarının yaşamış oldukları kriz şu anki var olan sistemin kendisinden kaynaklanmaktadır. Çünkü Türkiye'de işçi sendikaları mevcut sistemden beslenen kurumlar haline getirilmiş, işleyişinin esasları sistemin sahibi olan sınıflarca belirlenmiştir. Bir işçi sendikası temel işlev olarak bir sınıf ve kitle örgütüdür. Sisteme karşı bağımsız ve her koşulda mücadele eden örgütler olmak, yalnız işçi sınıfına karşı bağımlı davranmak zorundadır. İşçilikten gelen sendikacılar ise taşıdıkları militan ruhu, yani mücadeleci anlayışı kısa zamanda terketmeden birer bürokrat veya işçi aristokratı gibi düşünüp davranmadan mücadeleyi geliştirmelidirler. Bu temel anlayışın üzeri insan hakları ve özgürlükler için mücadele ile dünya işçi sınıfıyla dayanışma politikalarıyla örülmelidir. Sendika içi demokrasi bütünüyle sendikal kadroların yetiştirilmesi, işyeri örgütlülüğünün geliştirilmesi, sınıfsal bilinç ve bilgisinin artırılmasına katkı sunacak tarzda işletilmelidir. Yasakçı yasaların, mücadele alanlarından koparak TİS masasında mahkum etmek istediği işçi sendikaları bu politikaları ve yasakçı yasaları her koşulda mücadele ederek aşmalıdırlar. Demokrasinin ve insan haklarının olmadığı ülkelerde sendikaların varoluş amaçlarına uygun olarak işlevlerini sürdürmeleri, varsa kazanılmış haklarını kullanabilmeleri olanaksızdır. Geri kalmış ülkelerde sendikaların varlığı bu anlamda daha bir önem kazanıyor. Toplumsal muhalefetin örgütlenmesinde işçi sınıfının ittifak güçleri ile bütünleşmesi için gerekli siyasi ve ideolojik politikaları üreterek hayata geçirilmesinin öncüsü olmalıdırlar.

Siz sendikal krizin aşılabilmesi noktasında umutlu musunuz? Ya da sınıf, önündeki sendikal bürokrasi engelini nasıl aşabilir?

Sendikalar kapitalizmin işçi sınıfı üzerinde sürdürdüğü sömürüyü sınırlayan bir örgütlülüktür aynı zamanda. Sömürünün ortadan kaldırılmasının olabilirliği ise, siyasi mücadeleyle mümkündür. Sendikaların siyasi mücadeleyi reddederek ayakta kalmaları her geçen gün yaklaşan olumsuz sonuçları kabullenmektir. Hiçbir

'Bayram Meral direnişçi işçiy

Siz Türk-İş'e sert muhalefeti ile bilinen sendikacılardan birisiniz. Türk-İş Genel Başkanı Bayram Meral'in Havaş grevine ilgisiz kalması aradaki gerginliği iyice artırmıştı. Ancak siz cezaevine girdikten sonra durum değişti. Meral devreye girdi ve grevin bitmesi noktasında arabulucu rolünü üstlendi. Ve grev, en önemli maddeleri üzerinde durulmadan bitirildi. Grevin sonuçlarına nasıl bakıyorsunuz?

Benim Hava-İş Sendikası'nın genel başkanı olarak, Türk-İş içerisindeki mücadelem, sınıf ve kitle sendikacılığının ilke ve gereklerinin yaşama geçirilebilmesi amacını taşıyordu. Aramızdaki anlaşmazlıkların ve benim karşı çıkışlarımın temelinde bu anlayış vardı. Ancak çürümüş sistem içerisindeki varlıkları, bu sistemin değirmenine su taşımakla eş anlamlı olan kişilerin çoğunlukta olduğu Türk-İş içerisinde yumuşak veya sert muhalefet yapmanın kişilere bağımlı olarak değil, mücadelenin gereklerine göre belirlenmesinin doğru olduğu kanısındayım. Benim içeri alınmamın sonrasında Türk-İş Genel Başkanı Bayram Meral'in Havaş sözleşmesinin çözümüne ilişkin devreye girmesi kendi içinde birçok nedene dayanmaktadır. Bu nedenlerin başında, benim içeri alınmamla birlikte Türk-İş yönetimi ile Hava-İş Sendikası arasındaki anlaşmazlığın önündeki engel kaldırılmış oluyordu. Bunun yanı sıra, Havaş eyleminin iş güvencesi, ücret ve çalışma koşullarının düzenlenmesine ilişkin taleplerini aşarak başarıyla sonuçlanması 680.000 kamu emekçisinin toplu iş sözleşmesine (TİS) kötü örnek oluşturacaktı. Yine direnen kazanır imajı böylece pekişmiş olabilecekti. Bu nedenle Havaş sözleşmesi bir an önce bitirilmeli, direnişe son verilerek eylemin başarıya ulaşması korkusu ortadan kaldırılmalı idi. Ve benim başarısızlığım da böylece kanıtlanmış olacaktı. Ancak Havaş sözleşmesinin hangi şartlarda bitirildiğine bakılacak olunursa, yaklaşık 123 gün süren eylemin direnen insanların taleplerine cevap verip vermediği kolayca anlaşılacaktır. Kısaca özetlemek gerekirse;

Bayram Meral direnişi ve direnen işçiyi sevmediğini, kendisiyle sendikal anlayışta birlikte davranmayan genel başkanlara kin tuttuğunu, eylemimiz esnasında, bizler için, "bitirebiliyorlarsa buyursun bitirsinler" derken kendisi olmaksızın Havaş sözleşmesinin bitirilemeyeceğini, bu yaklaşımı ile işçi sınıfıyla değil, sermaye ve onun siyasi iktidarı ile dirsek temasında olduğunu kanıtlama ve açıklama fırsatını bulmuştur.

Havaş sözleşmesinin, Türkiye'nin içerisinde bulunduğu somut koşulları, işçi sınıfının örgütlülük konumu ve Havaş şirketinin içerisinde bulunduğu koşullar itibariyle değerlendirmekte yarar var. Bizlerin öncelikli olarak iş güvencesi, çalışma koşullarının düzenlenmesi ve ücretlerle birlikte taşeronluk uygulamasına son verilmesi yönündeki taleplerin işyeri üye toplantılarında tespit edilmiş

taleplerdi.
incelendiği
büyük bir b
sendikaları
şerek aldığ
özellikle ko
Bugünkü T
anlayışları
mu işçisini
Bugün gör
karşı öneri
muş konun
rak, kamu
haklardan
grevin siya
işyerinin ö
ilk yaşayan
sendika ol
lecek olurs
ri salt hava
ler olmayıp
imha etme
ni taşımak
direnişiyle
sayfası açt
reniş süre
yeyle aynı
onların
yöneticile
ediyorum.

erek ayakta kalamaz'

eşitli bölgelerden gelen Hava-İş

sendikacının işçi sınıfının temel mücadele biçimlerini inkar ederek, kendi tercihlerine göre belirledikleri politikalarla sınıfın önünü kapamaya hakları yoktur. İşçi sendikalarının bağlı oldukları konfederasyonlara bu anlamda büyük sorumluluklar düşmektedir. Ne acıdır ki, Türkiye'de bunun tam aksi bir süreç bilinçli olarak yaşatılmaktadır. Düzenle uyum içerisinde dönen bu işleyişe dur diyecek güç, işçi sınıfının çıkarları doğrultusunda her geçen gün sayıları artan, politikleşmiş işçilerdir. İşyeri ve işkolları arası mücadeleyi geliştirerek ortak karşı çıkış gerçekleştirilmelidir. Sendika delegeliğine yönetimlerine aday olarak, genel kurul kürsülerini ülkenin ve sınıfın sorunlarına çözüm üretici mesajlarla doldurmalıdırlar.

Kamu kesimi toplu iş sözleşmeleri tıkandı... Hükümetin sendikaları ciddiye almadığı verilen son ücret teklifiyle bir kez daha kanıtlandı. Ancak bu dönemde sınıfın içten içe kaynadığı ve 'patlama'ya hazır olduğu tahlilleri yapılıyor. Örneğin 1989 bahar eylemlerine denk bir hareketlilik öncesinde olduğumuz söyleniyor... Siz sınıfın haleti ruhiyesini nasıl görüyorsunuz?

Bu yıl '89 bahar eylemleri benzeri bir çıkışın olabileceğini pek ummuyorum. Siyasi iktidarın saldırgan politikalarına sessiz kalan bir Türk-İş, 1995 kamu sözleşmelerinde saldırgan tavır izleyen kamu işveren sendikalarına bugünkü uygulamalarına ilişkin yetkiyi vermiş olmaktadır. Ve acıdır ki, Türk-İş Başkanlar Kurulu birkaç istisna dışında oy çokluğuyla bu politikaları onaylamıştır. "Ya özelleştireceğim ya özelleştireceğim" diyen Başbakan, Türk-İş Başkanlar Kurulu'nca karanfillerle karşılanmıştır. Bu karşılama Başbakan'ı bile şaşırtmış, "Böyle karşılanacağımı ummuyordum" dedirtebilmiştir.
Tüm işçi sendikalarının bu dönem şube ve genel merkez genel kurullarının yapılacak olması, şu aşamada kamu sözleşmelerinde gelinen uyuşmazlık noktasına rağmen süren sessizlik göstermektedir ki, teslimiyet politikaları belirleyiciliğini sürdürmektedir.

Bunca hak ihlallerinin yaşandığı, sendikalara yönelik saldırıların arttığı, işten atılmaların kitlesel katliamlara dönüştüğü ve işsiz milyonlarca insanın çalışanlar üzerinde baskı aracı olarak varlığın sürdürüldüğü günümüzde genel eylemliliğe ilişkin pek iyimser bakamıyorum. Ülke sorunlarına sırtını dönerek yaşamaya çalışan sendikacılık anlayışı genel eylemliliği örgütlemek karşısında fazlaca başarılı olma şansına sahip değildir. Dikkat edilecek olunursa, işçi sendikaları yeni hak aramak yerine, varolanı korumayı yeğlemiş bulunmaktalar. Oysa ki işveren sendikaları, taşeron, mevsimlik, geçici işçilik ve özelleştirme ve esnek çalışma yöntemleri ile elindeki saldırı araçlarını yenilemiş ve gücünü artırmıştır. İşçi sendikalarının izlediği varolanı koruma anlayışı, dünkü yetersizlikleri geleceğe taşıyacak sakat ve teslimiyetçi anlayışın ürünüdür. Böyle bir anlayış doğal olarak sınıfa öncülük etmeyecektir. Tabanın ise '89 eylemliliklerine benzer bir karşı çıkışı gerçekleştirmesi için gerekli araçları elinde bulunmamaktadır. Demokrasiye ve insan haklarına yönelik saldırılar karşısındaki sessizlik bir kez daha göstermiştir ki, ülke sorunlarına sırtını dönerek yapılan sendikacılık teslim olmaya mahkumdur. Siyasi iktidarın izlemiş olduğu yalnızlaştırma politikalarının bayraktarlığını yapan konfederasyon ve sendika yönetimleri dün kamu çalışanlarını alanlarda yalnız bırakırlarken, işçi sınıfının bugünkü yalnızlığını hazırlamış oldular. Gözleri aydın olsun.

"Bayram Meral direnişi ve direnen işçiyi sevmediğini, kendisiyle sendikal anlayışta birlikte davranmayan genel başkanlara kin tuttuğunu, eylemimiz esnasında, bizler için, 'bitirebiliyorlarsa buyursun bitirsinler' derken, kendisi olmaksızın Havaş sözleşmesinin bitirilemeyeceğini, bu yaklaşımı ile işçi sınıfıyla değil, sermaye ve onun siyasi iktidarı ile dirsek temasında olduğunu kanıtlama ve açıklama fırsatını bulmuştur."

Cezaevi koşullarından söz eder misiniz? Günler nasıl geçiyor burada... 'Dışarıdan' size ilgi yoğunluğu nasıl? Şimdiye dek hangi kesimler dayanışma gösterdiler?

Cezaevine düştüğüm günden bugüne hiçbir zaman yalnızlık çekmedim. Duyarlı işçi sendikaları, kamu çalışanları sendikaları, İnsan Hakları Derneği, Hava-İş üyeleri ve Saray halkının büyük bir ilgi ve desteğini gördüm. Ayrıca koğuşta birlikte olduğum insanlarla da sıcak ilişkilerimiz var. Sabah kahvaltısının sonrasındaki saatlerimi cezaevinin kütüphanesinde okuyarak değerlendiriyorum. Akşam saatlerinde ise haberleri, toplumsal ve siyasal gelişmeleri yayımlayan televizyon kanallarını izleyerek değerlendirmeye çalışıyorum.

Söylemek istediğiniz başka bir şey var mı?

İşçi sınıfına çok kısa bir mesajım var. Bu ülkede yaşayan tüm bireyler, ülkede gelişen tüm olaylara karşı duyarlı olmak zorundayız. Çünkü tüm olaylar bizi ilgilendirmektedir. Bu sorumluluk bilinciyle sendikamızda, derneğimizde, partimizde tüm sorunlarla ilgilenmeli, araştırmalı, düşünce üretmeliyiz. Sorumluluk almaktan kaçmamalı ve daha çok demokrasi, daha çok insan hakları için mücadele etmeliyiz.

i sevmez'

80.000 kamu işçisinin sözleşmeleri
de görülecektir ki, talepler arasında
nzerlik bulunmaktadır. Ancak işveren
n sınıfsal çıkarları etrafında bütünle-
karar ve uygulamalara karşın, bizler
fderasyonumuzca yalnızlığa itildik.
ürk-İş yönetimi teslimiyetçi sendikal
e bizi yalnız bırakırken, 680.000 ka-
e yalnız bıraktığını görmek istemedi.
mektedir ki, 680.000 kamu işçisi aynı
rin ve acımasız saldırının hedefi ol-
dadır. Bizler Hava-İş sendikası ola-
şveren sendikalarının, kazanılmış
eriye gidiş, sıfır ücret önerisi, THY'de
nedenlerle ertelenmesi, grevde olan
lleştirilmesi gibi birçok olumsuzluğu
ve yalnız kendi özgücüyle karşı çıkan
a özelliğini taşımaktayız. Dikkat edi-
, işveren sendikalarının karşı önerile-
ılık işkolunun özelliğine uygun teklif-
işçi sınıfını tüm örgüt ve değerleri ile
hedefleyen sınıfsal bir saldırı niteliği-
dır. Ben Havaş işçilerinin 123 günlük
avacılık işkolunda yeni bir mücadele
ğına inanıyorum. Ancak bu onurlu di-
nde onları yalnız bırakarak, serma-
aflarda dirsek temasında bulunan ve
ğzıyla konuşan konfederasyon
ini de şiddetle kınıyor ve protesto

Bir cezaevi hatırası. Biz Ayçin ile görüşmeye gittiğimizde ziyaretçiler arasında Deri-İş Sendikası yöneticileri, BSP MYK üyeleri, Havaş işçileri ve diğer dostları da vardı

'Abi, yanımdaki ranza boş!'

Sabahın erken saatlerinde Saray'a girdiğimizde ıssız sokaklar, caddeler karşıladı bizi. Cezaevi'nin bulunduğu caddeden içeri daldığımızda ilerde görünen bir binaya takıldı gözümüz. "Yok" dedik. "Burası değildir. Bu bina ilçenin ilkokulu herhalde". Oysa "okul" diyerek önünden geçip gideceğimiz bina Saray Cezaevi'nin kendisiymiş! Saat henüz 9.00 sularıydı. Üst araması yapan ekip henüz gelmediği için giremedik içeri. Cezaevi'nin tam karşısındaki küçük bir kahvehanede beklerken çaylarımızı içtik. Üst arama, kimlik bırakma işlerini halledip içeri girdiğimizde Cezaevi'nin kütüphanesinde karşıladı bizi Atilay Ayçin. Biz o günün ilk ziyaretçisiydik.

Kütüphane olunca kitapsız olmaz. Kitapların hepsinin dışı kapkara ciltlenmiş. İyimser bir bakışla iyi dedik 150'ye yakın kitap var burada. Zaman iyi geçer. Başkan, "O dışı kara kitapların içi de kapkara merak etmeyin" sözleriyle cezaevi gerçeğinin altını çizdi.

Sohbetimiz başlayalı yarım saati henüz geçmişti ki bir grup daha geldi. Ankara Havaş işçileriydi. Heyecanlarını gizleyemeyen işçilerin Ayçin'e hala "başkanım" demeleri dikkat çekiciydi. Birleşik Sosyalist Parti (BSP) Merkez Yürütme Kurulu üyeleri Necmi Demir, Ferhan Umruk ve Bakırköy BSP yöneticisi Binnur Umruk'la başlayan ziyaret faslı bir Saraylı emekçinin içeri girmesiyle renklendi. Saray'da Ayçin'in varlığından haberli ve destek veren tek insandı. Sonraki ziyaretlerinde bahçesinde yetiştirdiği domatesler, biberlerle birlikte geleceğini söyledi.

Cezaevi'nde kalanların çoğunun asker kaçağı olduğunu öğrendiğimizde şaşkınlığımızı gizleyemedik. Ancak ne arayanları ne de soranları vardı. "Toplam 43 kişiyiz, elde avuçta ne varsa paylaşıyoruz" dedi Ayçin.

Münir Ceylan da aynı hapishanede kaldığı için sohbetimize sık sık konu oluyordu. Tanju'suz olur mu? Ayçin'in geldiği ilk günlerde Tanju cezaevindeymiş (ikinci tutuklanışı). 15 günlük bir mahpus arkadaşlıkları var. Oradan Ankara'ya sevkedildiğinde, bir süre sonra telefon etmiş cezaevine ve "abi" demiş Ayçin'e, "Sensiz olmuyor. Gel buraya. Yanımdaki ranza boş. Sana ayırdım orayı."

Daha sonra gelenler sendikacıydı. Onların da aramıza katılmasıyla sohbet iyice koyulaştı. Cezaevi kütüphanesi mini bir forum alanına dönüşü. Türkiye sendikacılık hareketi masaya yatırıldı. Gelenler Türk–İş'e muhalif sendikacılardı.

"Cezaevi hatırası"yla ziyaretimizi belgeledikten sonra ayrıldık oradan. 1996 Ağustosu'na kadar yaşamını bu dört duvar arasında geçirecekti Ayçin. Ve Anayasa değişikliği tartışmalarının askıya alındığı, düşünce özgürlüğünün vaatten öteye gidemediği bu ülkede, kimbilir daha kaç kişi sıradaydı.

Dönüşte Saray Belediyesi'nin önünden geçerken bir anons duyduk. Ses pek anlaşılmıyordu ama bir "toplantı" sözü çalınmıştı kulağımıza. "Bir olay mı var" diye kulak kabarttık. Mikrofondaki ses netleşti.

Yok canım ne toplantısı. Bir sünnet düğünü varmış ve bütün halk davetliymiş oraya. Saray'ın sakinleri bir düşünce suçlusundan habersiz evleniyordu, sünnet oluyordu, kız alıp, kız veriyordu. Camilere, ilçedeki parti lokallerine ve meyhanelere gidip gelme özgürlükleri vardı ya. Eh, bu kadar özgürlük de yeterdi herhalde!

PORTRE — Atilay Ayçin

1954 Tunceli Pülümür doğumlu. Sanat Enstitüsü mezunu. Hava Astsubay Teknik Okullar Üssü'nde bir yıl uçak makinistliği eğitimi gördü. 1976 yılında THY'nda çalışmaya başladı. 1989 yılında yapılan Hava-İş Sendikası'nın 19. Genel Kurulu'nda genel başkan seçildi. Daha sonraki kongrelerde de aynı göreve yeniden getirildi. İHD'nin 1992 yılında düzenlediği bir mitingte yaptığı konuşma nedeniyle 18 ay hapse mahkum edildi. 15 Mayıs 1995'te cezaevine girdi. Evrensel gazetesinde köşe yazarlığı da yapan Ayçin evli ve bir çocuk babası.

Gümrük Birliği'ne askerler de mi taş koyuyor?

▼ Askerler Gümrük Birliği konusunda ikiye ayrılıyor. Anayasa'nın değiştirilememesinin asıl nedeninin Türkiye'nin Gümrük Birliği'ne girişini bu dönemde ertelemek olduğu, askerlerin Kürt sorunu ve Kıbrıs sorunu çözümlenmeden Gümrük Birliği'ne girmeye karşı çıktıkları belirtiliyor.

▼ Kulislerde, 1994 yılı sonunda 115 trilyon 200 milyar lira ciro yapan Ordu Yardımlaşma Kurumu (OYAK) nedeniyle de askerlerin Gümrük Birliği'ne karşı oldukları öne sürülüyor. Ancak, bazı ekonomistler ise, Türkiye'nin Gümrük Birliği'ne girmesinin OYAK'ı "pek" etkilemeyeceğini savunuyor.

Ordu, başta OYAK olmak üzere, yaptığı yatırım ve diğer iştirakleriyle, adeta "üçüncü sektör" haline gelmiş durumda. Bu nedenle siyasi sebeplerin yanısıra iktisadi nedenlerle de Meclis'teki tartışmalarda müdahil olmaya çalışıyorlar.

İthal otomobillere uygulanan gümrük ve fonlar (Yüzde)

	Gümrük	Fon
1600 cc	5	28
1600 cc-2000 cc	6	29
2000 cc ve üzeri	3	60

Fonlarda beklenen düşüş (Yüzde)

	1994	1995
2000 cc	63	50.5
2000 cc ve altı	35	25.7

Türkiye'deki ithal otomobillerin orijini (Yüzde)

İtalya	5.8
Fransa	2.7
Almanya	9.6
İspanya	1.2
Japonya	36.5
Çekoslavakya	12.9
Rusya	23.5
Güney Kore	5.6
Diğer	2.2

Hangi ülkede kaç kişiye bir otomobil düşüyor

İngiltere	2.4
Almanya	2
Fransa	2.5
Portekiz	5.2
Yunanistan	5.7
İtalya	1.9
TÜRKİYE	26.7

Aylan UNCU

Ankara / Söz- Anayasa değişikliğinin fiyaskoyla sonuçlanmasıyla birlikte, Türkiye Gümrük Birliği'ne girme rüyasının da sonuna yaklaştı. Anayasa fiyaskosunun ardından partiler birbirleri arasında günah keçisi ararken, ANAP Grup Başkanveli Eyüp Aşık, Anayasa değişikliklerini engelleyenin Başbakan Tansu Çiller olduğunu iddia ederek, "Birileri O'na 'bu anayasa değişikliklerini durdur' demiştir, o da sabote etmiştir" dedi. Aşık, bu birilerinin kim olduğunu açıklamadı, ancak siyasi kulislerde bunların askerler olduğu konuşuluyor.

Gümrük Birliği'ne girmek için 4 ay önce Avrupa'ya, demokrasi ve insan hakları sözü verildi, ancak bu söz tutulamadı. İşe anayasa değişiklikleri ile başlandı, fakat sonu getirilemedi. Düşünce suçlularıyla ilgili olarak getirilen Terörle Mücadele Yasası'nın 8. maddesinin kaldırılması da askıya alındı. Bu gelişmeler Türkiye'nin Gümrük Birliği'ne girmesini bir başka bahara ertelerken, bu engellemeyi askerlerin tezgahladığı ifade ediliyor. Ancak, Aşık'ın Çiller'e birilerinin talimat verdiğini söylemesine rağmen, siyasiler ANAP ile askerlerin yakınlaşmasına dikkat çekiyorlar.

Ordunun Gümrük Birliği'ne cepheden karşı olmadığı, ancak ordunun içinde daha "millici" bir kesimin olduğu ifade ediliyor. Ordu içindeki muhafazakar kesimin, Türkiye'nin Gümrük Birliği'ne girmesi durumunda Kürt meselesi ve Türkiye'nin askerini Kıbrıs'tan çekmesi konusunda daha fazla baskı yapılacağı endişesini taşıdıkları ve bunun için Gümrük Birliği'ni engellemeye çalıştıkları vurgulanıyor. Genelkurmay'dan bir kesimin de Kürt sorunu ve Kıbrıs sorunu çözümlendikten sonra Gümrük Birliği'ne girilmesinden yana olduğu belirtiliyor.

Ulusalcı politika

ANAP'ın, Başbakan Çiller'in Anayasa değişikliğini siyaseten kullanacağını ve kendisine mal edeceğini belirterek, destek tavrının ise, bu partinin ulusalcı politikayı savunma sürecine girmesinden kaynaklandığı söyleniyor. ANAP'ın bu nedenle Gümrük Birliği'ne sıcak bakmadığı ve RP ile birlikte hareket ettiği kaydediliyor. Anayasa değişikliğinin engellenmesinin bir diğer nedeninin ise, Çiller'in iç politikada kullanmasını önlemek için, Gümrük Birliği'nin zora sokulmak istenmesinden kaynaklandığı yorumları yapılıyor. Askerlerle ANAP'ın yakınlaştığına dikkat çekilirken, ANAP'ın Genelkurmay İkinci Başkanı Orgeneral Ahmet Çörekçi'nin "8. maddenin kaldırılmasına karşıyız" sözlerine verdiği destek örnek gösteriliyor. Askerlerin, Terörle Mücadele Yasası'nın 8. maddesinin kaldırılmasının, "Bağımsız Kürdistan" taleplerini gündeme getireceği görüşünü savundukları ve bu talebin önünü kesmek için "38. maddeyi sürüncemede bırakın" dedikleri belirtiliyor.

OYAK ve Gümrük Birliği

Askerlerin, Ordu Yardımlaşma Kurumu (OYAK) nedeniyle de Gümrük Birliği'ne karşı olduğu söyleniyor. Çünkü OYAK, Otomotiv, çimento, gıda, kimya, finans ve hizmet sektörlerini kapsayan geniş bir alanda faaliyet gösteriyor. Otomotiv sektörü içinde, Oyak-Renault A.Ş. Mais A.Ş., Omsan A.Ş., Selyak A.Ş., Goodyear A.Ş. yer alıyor. Çimento grubu, Adana, Bolu, Ünye, Mardin, Niğde ve İskenderun Çimento A.Ş.'den oluşuyor. Gıda–kimya grubunda, Hektaş, Tukaş, Tam Gıda, Eti Pazarlama, Entaş, Petkim; finans grubunda OYAK Sigorta, Oyak Menkul Değerler A.Ş., Halk Finansal Kir. A.Ş., Türk Boston Bank'a sahip olan OYAK, OYTUR, OYAK İnşaat, OYTAŞ ve ASELSAN'ın da sahibi. Milli Savunma Bakanlığı'na bağlı olan ve yönetim kurulu generallerden oluşan OYAK, özel hukuk hükümlerine tabi. Mali ve idari anlamda özerk bir kuruluş. Kurumun, Türk Silahlı Kuvvetleri kadrolarında görevli bilumum muvazzaf subay, astsubay, uzman jandarma ve askeri memurlardan oluşan yaklaşık 128 bin üyesi bulunuyor. OYAK br sosyal güvenlik kuruluşu olduğu için belirlenmiş sabit bir sermayesi yok, ancak üye aidatlarından oluşan rezervi var. 31 Aralık 1993 tarihli itibariyle üye rezervi 3.225.485.2 milyon lira, 1993 yılı sonu itibariyle OYAK'ın, sermayelerine çeşitli oranlarda katıldığı 5 sektörde faaliyet gösteren 25 iştirakinin kârları yaklaşık 6 trilyon lira. Ülkenin çeşitli yerlerinde faaliyet gösteren 25 Ordu Pazarı da bulunan OYAK ve bağlı kuruluşlarının 1993 faaliyetlerinden dolayı ödedikleri ya da ödeyecekleri vergi miktarı ise 9.5 trilyon lira olarak hesaplanıyor. OYAK'ın 1994 sonu cirosu da 115 trilyon 200 milyar lira.

Kulislerde Gümrük Birliği'ne girildiğinde OYAK'ın daralabileceği ve bu nedenle askerlerin Gümrük Birliği'ne karşı çıktıkları konuşuluyor. OYAK Genel Sekreteri Faris Öncel aracılığıyla yönetim kurulu başkanı Emekli Korgeneral Fuat Avcı'dan alınan bilgiye göre, OYAK'ın sahip olduğu şirketler serbest piyasa koşullarında faaliyet gösterirken, bu konudaki her gelişmeye de olumlu bakıyor. Gümrük Birliği konularını da yakından izliyor ve bu konudaki gerekli hazırlıklar da yapılıyor. Yani, OYAK Gümrük Birliği'ne girilmesi durumunda kendi durumunu gözden geçiriyor ve karşı duracağı noktaları belirliyor.

Görüşler farklı

Görüşlerini aldığımız bazı ekonomistler ise, Gümrük Birliği'ne girilmesinin OYAK'ı çok fazla etkilemeyeceği, OYAK'ın dış yatırımlarla içli dışlı olduğu, teknolojisini de kısa sürede Avrupa'ya adapte edebileceği görüşünü savunuyorlar. Özellikle Oyak Renault A.Ş.'nin Fransa'da bir şirketle ortak olduğu ve böyle bir durumda "onların da ellerinin taşın altına gireceğine" dikkat çekiliyor. Gümrük Birliği'ne girildiğinde OYAK'ın Latin Amerika ülkelerinde de yeni finans olanakları bulacağı, bu konuda görüşmeler olduğu belirtilirken, OYAK'ın faaliyet gösterdiği çimento sektörünün de çok kârlı bir alan olduğu hatırlatılıyor. Bu ekonomistler, OYAK'ın Gümrük Birliği'ne girilmesinden dolayı, bazı ortaklıklarını tasfiye edebileceğini, ancak birliğe girmesinden dolayı zarar etmeyeceğini ifade ediyorlar. Ve "OYAK, Gümrük Birliği'ne girmekten ancak Sabancı ve Koç kadar korkar. Türkiye'nin en

Gümrük Birliği'nden yararlanacak sektörler

Sektörün adı	İhracatın üretime oranı 1984	1994	Durumu
Deri hazır giyim	77.3	55.3	Yapısal sorunları aşması gerekli.
Konfeksiyon	39.7	47.9	Katma değeri yüksek mallara yönelmesi zorunlu. Makine parkı
Tekstil	29.9	44.1	yaşlanıyor. Mekiksiz tezgahların oranı düşük.
Gemi inşa sanayii	13.3	34.7	Sektör destek bekliyor.
Demir-çelik	25.8	33.8	İhracat artışı, ithalata bağlı.
Petrokimya	13.2	19.0	Modernizasyon yatırımları şart.
Cam	22.5	27.8	Durumu iyi.
Buzdolabı	7.9	20.7	Çözüm stratejik ittifaklarda.
Seramik	9.3	19.4	Dışa açılmada başarılı.

büyük holdinglerinden biri. Gümrük Birliği'ni siyasi nedenlerle ertelemek istiyorlar" görüşünü savunuyorlar.

Bu konuda görüşünü aldığımız ekonomistlerden, BSP Genel Başkanı Prof. Sadun Aren de, Gümrük Birliği'ne girildiğinde bazı üretim alanlarında üretimin artacağını, bazılarında ise düşeceğini, bu nedenle de rekabete dayanamayıp üretimini azaltacak ve piyasadan çekilecek olan işletmelerin Gümrük Birliği'ne karşı olmalarının doğal olduğunu belirtiyor. "OYAK bu işletmelerden birisi olması halinde, elbette karşı olacaktır" diyen Aren, OYAK geniş bir alanı kapsadığına göre, hepsinde zarar etmesinin mümkün olmadığını da ifade ediyor. Aren, sırf OYAK zarar edecek diye, askerlerin Gümrük Birliği'ne karşı olmaları ve güçlerini kullanarak Gümrük Birliği'ne girilmesini önlemeye çalışmalarının demokrasiye aykırı olduğunu vurguluyor. Türkiye'nin Gümrük Birliği'ne, kârlı çıkmayacaksa girmemesi gerektiğini de belirten Aren, Türkiye'nin bu koşullarda pazarlık edebileceğini, zarara uğrayacağı tahmin edilen alanlarda teknik ve mali yardımlar istenebileceğini de ifade ediyor.

Genelkurmay ve Gümrük Birliği

MİT eski Daire Başkanı Prof. Mahir Kaynak ise, Türkiye Avrupa ile ABD arasında tercih yaptığında, Türkiye'nin Avrupa ile bütünleşmesine ABD'nin izin vermeyeceği görüşünü savunuyor. Kaynak, Türkiye'nin önemli bir yerde bulunduğunu ve Avrupa içine girmesinin siyasi nedenlerle hayal olduğunu ifade ediyor. "Anayasa değişikliğinin gerçekleşmemesinin altında Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne girmesini engelleme vardır" diyen Kaynak, aksi halde, herkesin uzlaştığı bu değişikliğin çıkmamasının izah edilemeyeceğine dikkat çekiyor. Kaynak, "Türkiye Avrupa Birliği'ne kendisini götüren adımları atamayacak. Bu, tabii bir siyasi sonuç doğurur. Çiller iktidarda kalamaz. Avrupa Birliği'ne kendisini angaje etmiş bir iktidarın ayakta kalması mümkün olmaz. Öyleyse ne olacak? Avrupa Birliği dışında çözüm arayan bir iktidar gelir ve göreceksiniz Anayasa değişikliğini çok daha geniş bir şekilde gerçekleştirir. Sorun Anayasa değişikliği değil, Türkiye'nin yeridir. Askerlerin tavrı da bununla ilgilidir. Askerler, bunun Türkiye'yi tehlikeye atacağını gördüler. ABD'nin karşı önlemler aldığını gördüler" yorumunu yapıyor. Prof. Kaynak, bu önlemlerden bir tanesinin, "2.5 savaş teorisi" olduğunu da anlatıyor. Yani, Yunanistan, Suriye ve Kürtlerle savaş. Kaynak, "Askerler ya bu tedbirlere karşı olmak durumundalar; ya savaşa girecekler, ya da Avrupa Birliği'ne girmeyecekler. İki şıktan bir tanesi. Ben Avrupa Birliği'ne girmeyeceklerini tahmin ediyorum. Yani ya savaşı göze alacaklar ya da AB'ye girmeyecekler. Bu da Türkiye'nin yerini tayin etmiş" diye konuşuyor.

Kaynak, Genelkurmay eski başkanları ve emekli orgeneraller Kenan Evren ile Doğan Güreş ve MGK Genel Sekreteri Orgeneral Doğan Beyazıt'ın Avrupa Birliği'nden yana olduklarını belirtirken, Gümrük Birliği'ne karşı çıkanlar arasında Genelkurmay İkinci Başkanı Orgeneral Ahmet Çörekçi'nin olduğuna da dikkat çekiyor. Kaynak, Org. Çörekçi'nin Gümrük Birliği'ne karşı olduğunu açıkça ifade etmediğini, Gümrük Birliği'ne girilmesinin önemli adımlarından sayılan TMK'nın 8. maddesinin değiştirilmesine karşı çıkarak bu konuda işaret verdiğini de hatırlatıyor. Kaynak, "Bu madde önemsiz ama bu Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne girmesini engeller. O amaçla yaptı zaten. Niyeti Kürt meselesi değil, ileri sürdüğü Kürt meselesi olmakla beraber konu Avrupa Birliği'ne girmek."

Gümrük Birliği'ne girmeme kararının OYAK ile ilgili olduğunu sanmadığını da ifade eden Kaynak, "Türkiye'nin geleceğiyle ilgili kararlar veriyorlar. Gümrük Birliği'ne girilmesi durumunda, Avrupa Birliği'nde OYAK'a ayrıcalık da tanırlar. Bu iş Türkiye'nin konumuyla ilgili. Anayasa değişikliği genel bir olay. 'Biri birine kızdı' demek yanlış. Burada, büyük stratejik hesaplar var" şeklinde konuşuyor.

OYAK'ın en büyük yatırımı Renault. Türkiye'deki Renault fabrikalarının yüzde 40 hissesi OYAK'a ait. Son dönemde Renault Europa serisini pazarlayan kuruluşun asker kanadının, Batıyla ilgisi acaba markayla mı sınırlı.

Üçüncü sektör

Yavuz ALOGAN

Cumhuriyetin kurucuları Balkan kökenli oldukları için 1930'ların Ankarası mimari bakımdan Balkan kentlerini andırıyordu. Yeni devletin kışla benzeri birkaç katlı resmi binalarını çiçekli avlular çevreliyor, ana caddelerin iki yanına ağaçlar dikliyordu. Altmış yıl içinde Ankara'nın mimari profili, ülkenin siyasal ve kültürel durumunu yansıtacak şekilde değişti. Devletin resmi ideolojisini simgeleyen ve bir Akropolisi andıran Anıtkabir, 1953'ten itibaren kentin profiline hakim oldu. 1970'lerde minareleri kentin her yerinden görülen dev bir cami, Anıtkabir'e meydan okurcasına Kocatepe üzerinde yükseldi ve resmi ideolojinin kent üzerindeki hakimiyetini sorgulamaya başladı. Yıllar sonra Çankaya'nın en yüksek yerine inşa edilen Atakule, modernizmin bir simgesi olarak Ankara'nın profilini değiştirdi ve kentin en eski tarihini simgeleyen Ankara kalesine tepeden bakmaya başladı. Bu arada daha alçak bir zeminde, mimari özellikleri ve teraslı bahçesiyle halkı kucaklama "milletle bütünleşme" iddiasını yansıtan TBMM binası, 1960'lı yıllarda inşa edildi.

Meclis'in yakınlarındaki eski Genelkurmay Başkanlığı binası, bir kışlayı andıran yapısı ve ağaçlı çiçekli bahçesiyle Balkan mimarisinin özelliklerini taşır. Ancak görünüşe aldanmamak gerekir. Kenan Evren, kendisiyle yapılan bir söyleşide, binanın altında çok geniş ve modern bir karargâh olduğunu söylemiş, bu karargâhın dehlizlerinde kimseye çaktırmadan her türlü askeri darbeyi tezgâhlamanın mümkün olduğunu ima etmiştir.

Son yıllarda Meclis'in az ilerisinde, beton, çelik ve camdan yapılmış yeni askeri binalar yükseldi. Bahçelerinde bitkiye pek yer verilmeyen, bunun yerine dünyayı pençeleyen kartal heykelleri ya da dev gemici çıpaları bulunan bu güç ve kudret sembolü binalar, insana Nazi estetiğinin mimarı Albert Speer'ın özgün çalışmalarını hatırlatır. Şimdi bu binalara uzaktan bakıldığında bir atom reaktörünü andıran ve camla kaplı yüzeyinden Ankara'ya asker yeşili ışıklar saçan, mini etekli bayanların servis yaptığı ve beş yıldızlı otelleri aratmayacak kadar lüks olduğu söylenen dev bir Orduevi binası eklendi.

Son otuz yıl içinde Türk ordusu OYAK aracılığıyla kapitalist düzenin ayrılmaz bir parçası olmuştur; sadece laikliğin ve kemalizmin değil, aynı zamanda kendi ayrıcalıklarının ve sermaye düzeninin de yılmaz bekçisidir. Zinde bir güç olarak, yatırım ve vergi konusunda her türlü indirim ve bağışıklıktan yararlanır.

Ankara, askeri binalarla, kentin içinde yer alan küçük garnizonlarla, subay ve astsubay lojmanlarıyla doludur. 1960 darbesinden sonra komutanlar, Çankaya köşkünü kuşatan lüks villalara yerleştirilmiş ve herşeye damgasını vuran ordu, askeri bir kurum olmanın yanı sıra, ticari ve iktisadi bir kurum haline gelmiştir. Ordu ticaret yapar, yatırım yapar, darbe yapar; MGK içindeki generaller ülkenin yönetimine fiilen katılırlar; emekli generaller büyük şirketlerin yönetim kurullarında yer alırlar, milletvekili, büyükelçi vb. olurlar; askerlerin, özel alışveriş yerleri, tatil kampları, apayrı bir dünyaları vardır.

Son otuz yıl içinde Türk ordusu OYAK aracılığıyla kapitalist düzenin ayrılmaz bir parçası olmuştur; sadece laikliğin ve kemalizmin değil, aynı zamanda kendi ayrıcalıklarının ve sermaye düzeninin de yılmaz bekçisidir. Zinde bir güç olarak, yatırım ve vergi konusunda her türlü indirim ve bağışıklıktan yararlanır. Türk ordusu OYAK aracılığıyla konserve üretir (Tukaş), konut yapar, turizm ve otelcilikle uğraşır; otomotiv sektöründe yüzde 40'a yaklaşan bir ağırlığa sahiptir; kamyon ve traktörlerin montajını yapar (International Harvester); Petkim petrokimya tesislerinin yüzde 20'sine, Türk Petrol'ün yüzde 8'ine, Goodyear lastik fabrikasının yüzde 7'sine sahiptir. 1961 yılında 8 milyon lira sermayeyle kurulan OYAK'ın varlıkları on yıl içinde 300 milyon dolara ulaşmıştır.

Feroz Ahmad (1993), bu girişimci özellikleri nedeniyle Türk ordusunu, devlet sektörü ve özel sektörün yanı sıra ekonominin "üçüncü sektörü" olarak betimlemenin yanlış olmayacağını belirtmektedir.

Ülkenin anayasaları ordu tarafından yapılmış, ihlal edilmiş ve yeniden yapılmıştır. Ekonomik ve toplumsal kriz hâkim sınıfların karar mekanizmalarını felce uğratıp çıkarlarını tehdit ettiğinde, kapitalistleşmiş ordu ordulaşmış milleti içtimaya çağırır. Burjuvazi, devlet bürokrasisi, düzen partileri ve büyük medya bu içtima borusuna her zaman kulak verirler ve Karl Marx'ın dediği gibi, "sonsuza kadar korku çekmektense, korkulu bir sona razı olurlar". Sonra yeniden uzlaşırlar, barışırlar ve "eski kırgınlıklar"ı her defasında unuturlar. Ortak hamurlarına bir kez daha demokrasi mayası çalarlar.

Hal böyleyken, Orgeneral Çörekçi'nin "insan hakları ve demokrasi elimizi kolumuzu bağlıyor", "8. madde kalkmasa iyi olur" gibi sözlerine büyük medyanın gösterdiği "demokratik" tepki, ikiyüzlülük değil midir? Demokrasilerde böyle ordu olur mu? Böyle bir ordu siyasetin dışında kalabilir mi?

Bence Hitit güneşi ya da Melih Gökçek'in camili figürü Ankara'yı bir amblemle anlatmaya yetmiyor. Milleti kucaklayan mimarisiyle dev bir süngünün ucuna oturtulmuş parlamento binası, amblem olarak çok daha uygun. Büyük medya, parlamentonun damında bir saz heyeti olarak tasvir edilebilir. Bu amblem bir anıt olarak Sıhhiye meydanının orta yerine, Ankara'nın her yerinden görülecek Kale'ye, Atakule'ye, Anıtkabir'e ve Kocatepe camisine yükseklerden bakacak şekilde dikilmelidir.

Batı Avrupa'da Türkçe edebiyat dergileri

▼ Dergileri kimler yayınladı ve esas olarak kimler okudu? Server Tanilli, Fakir Baykurt, Dursun Akçam, Nihat Behram, Ataol Behramoğlu, Serol Teber, Aysel Özakın, Yusuf Ziya Bahadanlı, Ayşe Emel Mesçi, Gültekin Emre, Şanar Yurdatapan–Melike Demirağ, Yılmaz Güney... Edebiyatçı kimlikleriyle tanınan Yüksel Pazarkaya ve Fethi Savaşçı...

▼ Yayınlanan dergilerin merkezi Almanya'dır. Buradaki 2 milyondan fazla Türkiyeli, kendilerine özgü kültürlerini ve dergilerini yaratabilecek konumdadırlar. Bir başka önemli özellik ise, Almancayı oldukça iyi bilen ikinci kuşağın durumudur. Bu kuşağın bir bölümünün Türkçeye ve Türkçe kültür ve edebiyata da yoğun ilgisi vardır.

Engin ERKİNER

Yazımızın amacı genel bir döküm çıkarmak değildir. Batı Avrupa ülkeleri 1963'ten beri Türkiyeli göçmenlerle, 1971'den beri de Türkiyeli politik göçmenlerle tanıştı. 1980'den sonra göçmenlik kitlesel boyutlara ulaştı ve yaygınlaştı. Almanya, Fransa, Hollanda, Avusturya, Belçika, Kuzey Avrupa ülkeleri ve hatta İzlanda'ya kadar hangi Avrupa ülkesine giderseniz orada Türkiyeli göçmen ve politik göçmenlerle karşılaşırsınız.

Geçtiğimiz yıllar boyunca, Batı Avrupa'nın çeşitli ülkelerinde içerik olarak edebiyat ve kültür ağırlıklı çeşitli dergiler yayınlandı. Yayınlanan çok sayıda politik derginin sayfalarında zaman zaman edebiyat ve genel olarak kültürel konuların da yer aldığı görülüyordu, ancak konumuz bu dergiler değildir. Zaman zaman doğrudan politik dergi kimliğini yansıtsalar da, içeriklerini ağırlıkla edebiyat ve genel olarak kültürel konuların oluşturduğu dergileri ele almak istiyoruz.

Bu dergiler büyük çeşitlilik gösterir. Tek, bazen iki sayı yayınlanıp kapanan, yayıncının ve her nasılsa okuyanın dışında hatırlanmayan dergilerin yanısıra; halen yayınını sürdürenleri de vardır. Kısaca görünüp kaybolan dergileri yazımızın kapsamına almadık. Bunların tam bir dökümünü çıkarmak da, hemen her ülkede yayınlanmış olduklarından hayli zordur. Yazıda ağırlıkla ele alınan dönem, 1980'in hemen öncesinden başlayıp günümüze kadar gelmektedir.

Bazı sorular

Öncelikle şunların sorulması gerekir: Batı Avrupa ülkelerinde çeşitli Türkçe edebiyat dergileri neden yayınlandı, ya da bunlar hangi ihtiyacın ürünüydü? Bu dergileri kimler yayınladı ve esas olarak kimler okudu?

Çeşitli Batı Avrupa ülkelerinde, özellikle, Almanya ve Fransa'da yaşayan/yaşamak zorunda kalan çok sayıda aydın ve yazar vardı. Server Tanilli, Fakir Baykurt, Dursun Akçam, Nihat Behram, Ataol Behramoğlu, Serol Teber, Aysel Özakın, Yusuf Ziya Bahadanlı, Ayşe Emel Mesçi, Gültekin Emre, Şanar Yurdatapan–Melike Demirağ, Yılmaz Güney... Bu adlara uzun yıllardır burada yaşayan ve edebiyatçı kimlikleriyle tanınan Yüksel Pazarkaya ve Fethi Şavaşçı'nın da eklenmesi gerekiyor. Adlar artırılabilir, ancak bu kadarı bile yeterli bir fikir vermektedir. 1980'li yıllarda Batı Avrupa ülkelerinde önemli bir Türkiyeli aydın ve sanatçı potansiyeli vardı.

Türkçe edebiyat–kültür dergileri iki ihtiyacın ürünü olarak doğdu. Hemen belirtmek gerekir, bu dergileri yayınlayanların tümü sosyalizmin çeşitli görüşlerine sahip olan kişilerdir. Ağırlıklı olarak iki ihtiyaç onlara önemli dürtü oldu: İlk olarak; Türkiye sosyalizminin darlığına olan tepki. Türkiye sosyalist hareketinde edebiyat ve kültür alanında ilgisi ve bilgisi olanların genellikle aktif politika içinde olmaması, militan ve yönetici konumda olanların ise bu alanda neredeyse koyu bir bilgisizlik (ve ilgisizlik) içinde bulunmaları, az sayıda da olsalar bazı sosyalistleri hayli rahatsız ediyordu. Bu nedenle ilerici içerikte edebiyat–kültür dergisi çıkarmak bu alanda atılabilecek önemli bir adım olarak görülüyordu. İkincisi, 1980'li yılların başlarından 1990'lı yılların başlarına kadar yaklaşık 10–12 yıllık dönemde, Avrupa ülkelerindeki Türkiyeli aydınların yazılarını, çeşitli edebi–kültürel ürünlerini Türkiye'de yayınlanan dergilerde yayınlatma şansı çok azdı. O yıllarda genellikle 140, 141–142. maddeler nedeniyle birçok kişi ülkeye gidemiyor, oradan da Avrupa'ya okuma, gece, kültürel toplantı amacıyla pek az kişi gelebiliyordu. Sözün kısası, bu dergilerin yazar kadrosu hazırdı. Bu kadroya adı daha az bilinen, ama aynı konularla ilgilenen ve Avrupa ülkelerinde yaşayan genellikle ikinci kuşaktan ya da Türkiyeli politik göçmenlerden kişileri de eklemek gerekir.

Bu temelde yayınlanan dergilerin bazılarını inceleyecek olursak:

İlk dergi, 1979'da Berlin'de Mustafa Demir'in çabasıyla yayınlanmaya başlayan YABANEL'dir. Yanlış hatırlamıyorsam 11 sayı yayınlanmıştır. İçeriği devrimci kültürden öyküye, kültürel konulardan devrimci önderlerin anılmasına kadar çeşitlilik gösteriyordu.

Berlin, Avrupa'daki Türkiyeliler'in kültürel merkezlerinden bir tanesidir. Sonraki yıllarda aralarında Gültekin Emre'nin de içinde bulunduğu bir grup, şiir dergisi PARANTEZ'i yayınladı. Dergide şiirler, şiir çevirileri ve şiir üzerine yazılar yer alıyordu.

Halen Berlin'de EZGİ adlı bir kültür ve sanat dergisi yayınlanmaktadır.

Kronolojik sıralamaya göre değil de, ülkelere ve bölgelere göre gidecek olursak; Duisburg DERGİ adlı iki dilde bir kültür–edebiyat dergisinin yayınlamasına tanık olundu. Batı Avrupa'daki hemen her kültür–sanat dergisi gibi iki ayda bir yayınlanan bu dergi Türkçe ve Almanca idi. Profesyonel bir dizgi ve mizanpajı vardı. Yanlış hatırlamıyorsam yayını yaklaşık beş yıl sürdü.

Eylül 1982'de yine Duisburg'da DİRENİŞ yayınlandı. Başlangıçta üç aylık olarak yayınlanan dergi, 1984 sonlarında kadrosunu, adını ve periyodunu değiştirdi. İki aylık olarak ve YAZIN adıyla yayınlanmaya başladı. 1982'den günümüze, yani 13 yıldır ve 66 sayıdır yayınlanan bir dergi olduğu için, Batı Avrupa'daki Türkçe edebiyat ve kültür dergilerinin evrimini de doğal olarak yansıtmaktadır. 1985–1990 arasında "Batı Avrupa'daki Türkçe edebiyatın sesi olmak" işlevini yüklenmişti. Bu dönem derginin Batı Avrupa ülkelerindeki dağıtımının 800–900'e kadar çıktığı yıllardır. Dergi 1992 yılından itibaren Türkiye'de yayınlanmaya başladı. Bu anlamda Türkiye edebiyat tarihinde Avrupa'dan başlayıp Türkiye'ye giden ilginç bir örnek oluşturdu. Sayfalarında Türkiye'de yaşayan yazarlara daha çok yer vermeye başladı. Bu durum aynı zamanda bu yıllarda Avrupa ülkelerinde Türkiyeli aydın potansiyelindeki düşmeyi de göstermektedir. 140, 141–142'nin kalkmasıyla birlikte birçok kişi ülkeye döndü ya da hem Avrupa hem de Türkiye'de yaşamaya başladı.

Bir başka örnek TOHUM dergisidir. Ağırlıkla TKP/ML çevresinin yayınladığı dergi aynı zamanda "Devrimci Sanatçılar Birliği" adıyla kurulan bir örgütlenmeye de dayanmaya çalışıyordu. Avrupa'daki Türkiyeli aydın potansiyelinin yüksek olduğu yılların sona ermesi, derginin de yayın hayatının bitmesini getirdi.

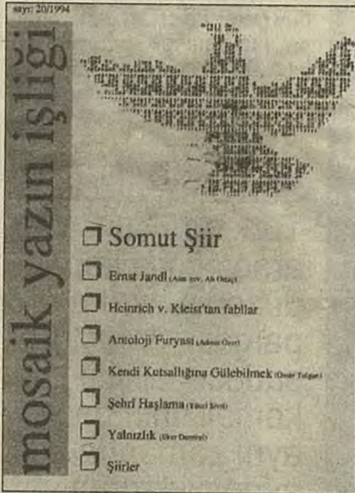
Bir dönem Köln'de ARKADAŞ adlı dergi yayınlandı. Bu kent ve çevresinde fazla olan Türkiyeli öğretmenlere hitap ediyordu ve içeriği de bu yöndeydi.

Almanya'dan Fransa'ya geçecek olursak; bu alandaki en ileri örnek, Ayşe Emel Mesçi ve çevresinin çıkardığı SANAT 86'dır. İki yıldan biraz fazla süre yayınlanabilen derginin içeriğini esas olarak tiyatro oluşturuyordu. Yine Fransa'da OLUŞUM adlı dergi Türkçe–Fransızca olarak yayınlandı.

Almanya merkez

Hollanda'da bir dönem yayınlanan KIRMIZI GÜL'ü de belirtmek gerekir. Bu dergilerin okurlarına gelince, hemen her kesimden okur bulunmaktadır. Okurların önemli bir bölümünü ilerici, herhangi bir politik yapıya ait olmayan ve kültürel düzeyleri Türkiye toplumunun ortalamasının oldukça üzerinde kişiler oluşturmaktadır. Örgütlü sosyalistler arasında kültür–edebiyat dergilerine ilgi ise, eskiye göre biraz yükselmiş olmasına karşın çok düşüktür.

Batı Avrupa ülkelerinde yayınlanan kültür–edebiyat dergilerinin merkezi doğal olarak Almanya'dır. Bu ülkede yaşamakta olan 2 milyondan biraz fazla Türkiyeli, Türkiye ile hiçbir bağları olmasa bile kendilerine özgü kültürlerini ve dergilerini yaratabilecek konumdadırlar. Bu ülkedeki bir başka önemli özellik ise, Almancayı oldukça iyi bilen ikinci kuşağın durumudur. Kendi içinde birbirinden hayli farklı katmanlara ayrılan bu kuşağın bir bölümünün Türkçeye ve Türkçe kültür ve edebiyata da yoğun ilgisi vardır. Kültür–edebiyat dergisi yayınlamak Türkiye'de olduğu gibi Avrupa'da da hayli zordur. Yeterli ilginin olmaması, ekonomik zorluklar, okura ulaşma zorlukları değişik biçimlerde Batı Avrupa ülkelerinde de bulunmaktadır. Almanya'da artık gençlik çağını geride bırakmaya başlayan Türkiyeli ikinci kuşak (bu kuşak öteki Batı Avrupa ülkelerinde daha yenidir) ve bu kuşağın bir bölümü, bu alandaki Türkçe edebiyat–kültür dergilerinin yayınlanmasında halen itici bir işlev görmektedir. Zordur, ama yapılabilir.

Batı Avrupa'da yayınlanan dergilerin kentsel merkezi Berlin'dir. Parantez, Mosaik, Yabanel, Narsist, Şiir–lik, Kuşlama vs. Berlin'de yayınlanan dergilerden sadece birkaçıdır.

KUŞLAMA
10.

Bir Kuşak

Gece karanlık gözler verdi bana
onlarla ışığı aramağa gidiyorum

Gu Cheng

Gökten inen şiirler: Kuşlama

Portakal kokmazdı Berivan; kar kokardı, beyaz kokardı biz onu renginden yakmadan önce. Her dönüşünde ya da her gülüşünde balıklar dökülürdü eteklerinden, biz onu saçlarından yakmadan önce. Darılmazdı, silinmezdi nefesi; sessiz bir türkü söylerdi usulca –hep sessizdi oraların türküleri– biz o sessizliği rüzgârından yakmadan önce...
Üstelik yaktıkça biz dağıldık, biz kırdık. Yaktıkça bütünün dışında kaldık. Yaktıkça sesimize, rengimize yabancılaştık. Dağların, ağıtların altında kaldık. Biz yaktıkça küçüldük, o yaktıkça çoğaldı. O hep içinde kaldı. Her şey gibi çoğaldı. Üç nokta gibi çoğaldı. Başka dillerde, başka bir sesle çoğaldı.
Ve bütün bunlar olurken, yani ben küçülürken, siz küçülürken, karanlık sulara istifliyken, birbirimize iki paralel çizgiyken, uzun yıllar kadar genç ve uzun yollar kadar seviyor iken ve her şey hakî bir "Eylül" yeşiline bürünmüşken ens bahanelerin arkasında devindik. Aynı korkuların altında seviştik... Dallarını yakmak istediğimiz ağacın gölgesiyiz biz. (Kuşlama)

ŞİİR YAPRAĞI
KUŞLAMA
XI

Ağrı Dağı gibi görkemli değil...
Nazlı,
küçücük bir tepeydi.
Gölgesinde ellerim sönerdi.

Kemal Kahraman

Berlin, önemli bir kültür sanat ortamı... Şimdiye dek değişik sanat–kültür dergilerinin çıkarıldığı bu kentte iki tane ilginç şiir dergisi de çıkıyor: **Kuşlama** ve **Şiir–lik**... Kuşlama'yı ikibaşlarına, İ. Hakkı Ünsal ile Ufuk Danışman çıkarıyor. Şiir–lik ise Gültekin Emre tarafından çıkarılıyor... Kuşlama'nın kuşçubaşılarından Ufuk Danışman'a derginin hikayesini soruyoruz...

Kuşlama ilginç bir isim. Nereden icad ettiniz?

İsmi biz icat etmedik. Türkiye'de, politik ya da apolitik duygu ve düşüncelerimizi basılı olarak malûm kişi ve kuruluşlara rağmen ifade edebilmenin yoluydu Kuşlama. Yüksekçe bir yere çıkarsınız ve bildiriyi kalabalığa doğru atarsınız. Gökten gelen herşeye ilgi gösteren insanlar bunları ilgili/ilgisiz bir merakla mutlaka okurdu. En önemli kaygılarımızdan biriydi şiir tüketiminin azlığı. İnsanları zehirlemenin bir yolu olmalıydı. Yıllardır şiir yüzü görmemiş, benzi ve duyguları solmuş insanlarla doluydu önümüz–ardımız. Kreuzberg gibi Türkiyelilerin yoğun olarak yaşadığı bir semtte, metro önünde her gün en az birkaç politik bildiriyle yüzyüze geliyordu insanlar. Hemen hemen aynı konuların aynı biçimde işlendiği bu bildirileri sokaktaki ve metrodaki insan kısa bir süre içinde mutlaka okuyor. Daha önce okuduğunu bile bile, merak kurbanı olarak okuyor. Bize düşen tek şey bu iki durumu birbirine bağlamaktı. İnsanların bizi tercih etmelerini beklemek yerine sabırsızlandık ve biz onları tercih etmeye karar verdik. İlk yaprağımızın ilk sözünde de belirttiğimiz gibi; insanların yaşamına bir anda ve onların istemleri, beklentileri dışında girmeli, onları zehirlemeliydik. Herşey bir anda olup bitmeliydi; felç gibi, aşk gibi inmeliydik insanların omuzbaşlarına.

Bunun demokratik olmayan sakıncalı yönleri de vardı: İnsanların şiir okumaları yönündeki tüm seçme ve seçilme haklarını ellerinden alıp bir tür "Anayasayı tebdil, tağyir ve ilga" girişiminde bulunmuş oluyorduk. Ancak biraz daha ayrıntılı düşününce: 30 yıl süren bu çobanıl demokraside insanlar zaten seçip–seçilmiyorlar.

Mizanpajınız 'Kısa Pantolonlu' bir kuşa benziyor. Mayakovsky'nin 'Kısa Pantololu Bulut'u ile komşu musunuz? Mizanpajı nereden aşırdınız; yerden mi gökten mi?

Tabii ki seyahat acentalarının tanıtım risalelerinden değil. Yüksek bir binaya çıkıp insanların kafasına telefon rehberi ölçülerinde şiir atarak okur zayiatında çığır açmak teknik olarak da maddi olanaklarla da örtüşmüyordu. Kuşlama'yı bir iddianın aracı yapmadık. Herkesin her yerde şiir okuyabileceği düşüncesi büyük ölçüde biçimi belirleyen unsur oldu. İnsanlar üst–geçitlerde yürürken, burunlarını karıştırırken şiir okuyabilirler diye düşündük. İnsanların son iki bahanesini de ellerinden almak istedik; zamanım yok, param yok! Tabii **okumayıcının**, şiirin bu atağına karşı nasıl bir savunma düzeneği oluşturacağını da merak etmiyor değiliz. Kuraldışı olup olmadığını bilmiyoruz, ama şunu söyleyebiiriz; hiçbir dergiye, televizyona ve devlet başkanına öykünmedik. Garipçiler'in bu anlamda oldukça hoş ve güzel "Yaprak" adında bir şiir yaprağı yayımladıklarını öğrendik, ancak henüz görmek ve tanışmak mümkün olmadı. Belki Melih Cevdet Anday bize bu yapraklardan bir kopya gönderir, kimbilir!

Daha iyi, daha güzel bir yaprak yayımlayabilmek için ayda bir yerine artık iki ayda bir sokağa çıkıyoruz. Ve her sayıda Kuşlama'nın kendini nasıl yenilediği hakem kararı olmaksızın görülebilir.

'Baskı; nerde akşam orda baskı', 'Ederi: Gülümseyin yeter' gibi, 'zahmetli Aziz Nesin'i –çocukların üzerlerinde koşturduğu– mezarından kaldıracak zamane esprileri nereden buldunuz?

"Nerde akşam orda baskı" mizah amacıyla yazılmadı. Öyküsünü bilmeyenler için mizah sanılması bizi rahatsız etmiyor. Bir ara "acaba yalnızca bu yayınlayanlar kısmı mı okunuyor" diye şüpheye bile düştük. Kimse bize şiirlerimiz hakkında bir şey söylemiyordu, ama tanıdıklarımızın; "Nerde akşam orda baskı ha! Haha ha!" şeklindeki ifadeleri bizi bir hayli bozmuştu. Somut durumumuzun bu kadar komik olmasını hâlâ da anlayabilmiş değiliz.

Yaprağı Berlin'de yayınladığımız için Türkçe harfleri olan bir matbaa bulmak zor oluyor. Kimi zaman bir fotokopici dükkanında ve son sayıdan beridir de Hitit Yayınevi'nin katkılarıyla DMP matbaasında dijital baskıyla çıkıyoruz. İlk sayılarımızda parasal kaynaklarımızın sınırlı oluşundan ötürü aylık olarak yayınlayabilmek için siyah–beyaz çıkardık. Daha sonra bir kez renkli sayı deneyimimiz oldu, (5. Yaprak) fakat arzuladığımız heyecanı bizde uyandırmadı, ta ki 9. sayıya kadar. 9. Yaprak, Kuşlama'ya epey yakıştı.

Bu bir şiirdir! (ufuk)

"Ederi: Gülümseyin yeter!" ise bizim yapraktaki temel kaygılarımızı yansıtıyor. Biz profesyonel değiliz, amatörüz, dolayısıyla şiirlerimizi satmıyor, paylaşıyoruz. Yazdıklarımız ve yazılanlar okunsun istiyoruz. Şiirimizi sokaklarla paylaşmak, şiirini kaybetmiş ihtiyarların kaygılarına dokunmak istiyoruz. Geceleri uyumayan insanların, bizim de uyumadığımızı bilmesini istiyoruz. Kuşlama'yı ilk çıkardığımız zamanlardı. Hürriyet gazetesi okuru olmasından dolayı Türkiyeli olduğunu anladığım bir yaşlı teyzeye de Kuşlama verdim. Yaşlı teyze "Aman oğlum, bu ne şirin şey böyle, gel seni öpeyim" dedi. Benim için Kuşlama o günden itibaren gerçekten çıkmaya başladı. Daha önceki yalnızca bir düş idi. Bu durumda Kuşlama'ya bir eder koymak istesek bunun miktarını kim, nasıl belirleyebilecek ki?

İki kişilik 'içtihat ve terakki' şiir komiteniz var. Oylamaları nasıl beceriyorsunuz sahi? Bizim bildiğimiz, işin 3–5–7 gibi 'asal' sayılarla gitmesidir. Oylama, oyalama...

Bu yaprağı iki kişilik bir örgütle çıkarırken senin söylediğin racona muhalif olmak gibi bir kaygımız olmadı. İki kişiyle çalışmanın en avantajlı yanı; kısır tartışmalar yaşanmıyor, iş çıkarılabiliyor. Biraraya gelmek ve 'yayın kurulunu toplantıya çağırmak' hem ucuz, hem kolay oluyor! Ürünlerin seçimi konusunda bazen yoğun ve kanlı çatışmalar olsa da, kendi ürünlerimizin yayınlanması konusunda ürün sahibi olarak hiçbir ısrarda bulunamıyoruz. Zaten 3–5–7 gibi sayılardan oluşacak yayın kurulu sanırım altı sayfalık bir yaprak için fazla bürokratik olurdu.

Önsözlerinizde deneme biçiminde politik açıklamalar yer alıyor. Yükseklerden uçarak kime akıl veriyorsunuz?

Önsöz'lerimiz söylemek isteyip de parmak kaldırmış olmamıza rağmen bir türlü söyleyemediğimiz şeyleri dökebildiğimiz tek merci. Yaprağımızın bize özerk tek yöresi. Yaprağımızın, şiir dışında elde edilebilmiş tek kurtarılmış bölgesi. Önsöz'de ilkesel olarak amacımız; şiire ilişkin duygu ve düşüncelerimizi aktarabileceğimiz ya da şiire ilişkin tartışmalara duruşumuzu ifade edebileceğimiz bir köşe olmasıydı. Ancak Türkiye'deki bazı siyasi ve güncel olaylar öylesine yoğunlaşıyor ve bizi öylesine yaralıyor ki, ister istemez şu küçücük yaprakta bile bunların bizde yarattığı tepkiler yansıyor.

Kendi adıma son yıllarda sıkça kullanılan bir kavrama değinmek istiyorum. "Apolitik şair" bana en az "islamcı şair" kadar komik, çarpık geliyor. Apolitik olma durumu bir tür duyarsızlığı ve tepkisizliği ifade eder. Oysa ki şairin böyle bir seçeneği olmadığı, olamayacağı kanısındayım. Ben bu serüvenin duyarlılıklar ve birikim olmadan yürümeyeceğini savlıyorum. İçinde yaşadığımız coğrafyada milyonlarca Kürt baskı altında tutulurken, sürülürken, güpegündüz insanlar kaybedilirken, toplu halde insanlar yakılırken, "ben politik şair değilim"in karşılığı, aslında düpedüz politika yapmak ve sessiz kalarak düzenden yana taraf olmak demektir. Sartre'ın bir deyişini şu şekilde kullanıyorum: "Yaşadığım coğrafyadaki bu haksız savaş sürdükçe şiir tükenmiştir."

Kimsenin böylesi bir dönemde yan gelip yatma ya da naylondan şaircilik oynama lüksü olmadığı inancındayım.

Son sayınızda 'Kuşlama'nın Düşü' başlıklı yazınızda, 'imdat makamında' bir 'bir şiir lütfen!' çağrısı yapıyorsunuz.

Gelelim şiir toplama işini nasıl yapamadığımıza! Bu konuda ya bizim tarihte eşi benzeri görülemeyecek bir beceriksizliğimiz ya da şairlerin Kuşlama'ya derin bir kayıtsızlığı var. Oysa yine Berlin'de yayınlanan "Şiir–lik" bizden 4–5 ay sonra yayın hayatına girmiş olmasına rağmen, oldukça başarılı bir kamuoyu ve şairoyu çalışması yaparak bu sorunu hiç yaşamadı. Şiir istemeden şiirlerin bize akacağı gibi garip bir rüyaya daldık. Rüyadan uyanmış olmamıza rağmen, hala şairlerden bir ses gelmedi. Son sayımızda belirttiğimiz gibi tekrarlıyoruz: Ya çekersiniz tetiği, atarsınız Kuşlama'yı eski mektuplarınızın yanına ya da şiir gönderirsiniz...

Kuşlama gökten yere inerek şiir istiyor... "Gönderenden de göndermeyenden de Kuşlama razı olsun!" demeye getiriyorlar. Adresin gökyüzü olduğunu sanmayın. Kuşlama ilk ve son tahlilde yerçekimine tabi: İ. Hakkı Ünsal, Landsberger Alle 180– 10369, BERLİN.

Müzisyenler sahnenin önüne...

Orhan KAHYAOĞLU

İstanbul artık festivaller kenti oldu. Özellikle caz sanatı festivaller bütünü içinde en önemli yere sahip. İşin keyifli yanlarından biri bu müziğin artık geleneğe dönüşmesi sürecinde, enstrümantal müziklere duyulan ilginin bu yolla devamlı çoğalıyor olması. Caz, özü itibariyle bir doğaçlama sanatı. Duyguların enstrümanlar yoluyla direk bir anlatım ve üslubu beraberinde getirmesi. Türkiye'de yaygın olan müzik türlerinde enstrümanlar çoğu kez arka planda kalır. Enstrümantalistler es geçilir. Merkez, şarkıları söyleyen solistler ve şarkı sözlerinin içeriğidir. Müziğin endüstriyel bir tüketim unsuru olmasında sözlü müziklerin hegemonyası tartışılmaz. Caz kültürü ve on yıllar süren bu söz merkezli geleneğe yeni ve farklı bir seçenek sunabildiği için önem kazanmaktadır.

Enstrüman müziği caz

Bu, her tür sözlü müzik geleneğinin tamamen bir tüketim ideolojisiyle özdeşleştiği anlamına gelmez. Tabii ki bu müziklerin de tüketime direnen, ona seçenek olabilen ve on yıllardır aynı tatlarla dinlenen farklı müzik türleri içinde sayısız doygun örnekleri vardır. Caz, bu sözlü geleneğe tabii ki bir seçenek değildir. Cazın kendi içindeki bazı birimlerinde de sözlü müzik vardır. Bugün bile birbirinden önemli caz şarkıcılarından söz edilebilir. Ancak, son düzlemde caz, ağırlıklı bir enstrüman müziğidir. Onu yapan için teknik yeti çok önemlidir. Bununla da yetinilmez; bu müziği üretenlerin onların dışındaki sanatçılarda olmayan ruhanî duruşları ve doğaçlama yetileri gerekmektedir. Tek sorun enstrümanı iyi çalmak, varyete kültürü değil, tamamen kendinin olan bir müzikal atmosferi yapıtlara yedirmeleridir. İyi bir caz enstrümantalisti bu özelliklerin tümüne sahip olmak zorundadır.

Bu yazıyı kaleme almamın nedeni ise ilk bakışta bambaşka bir nedenden dolayı oluştu; Fahir Atakoğlu'nun II. Uluslararası İstanbul Caz Festivali'ndeki konserinden. Dünyanın her yerinde, artık caz festivalleri yalnızca "caz"ı konu almıyor. Caz başlığı içinde, caz dışı müzik türlerini temsil eden müzisyen ve toplulukları izleme olanağı buluyoruz. Bu alışkanlık artık İstanbul'daki festivallerde de görülmeye başlandı. Çok az da olsa caz dışı şarkıcılar bu festivallere eklendi. Örneğin ünlü soulbalad kraliçesi Randy Crawford'u son festivalde izledik. Etno-pop'un Senegalli ünlü sembolü Youssou N'dour bu festival bünyesinde sahne aldı. Bu açılımların sonucu olarak, Uluslararası İstanbul Caz Festivali Fahir Atakoğlu'nu da konuklar arasına kattı.

Fahir Atakoğlu son yıllarda belirgin bir çıkış yapan besteci ve müzisyenimiz. Adı daha çok, siyasi merkezli belgesellere yaptığı müziklerle ünlendi. Gerçi Atakoğlu'nun daha önce yaptığı başarılı film müzikleri ve besteleri de vardı. Ama ortaya çıkış 32. Gün ve Mehmet Ali Birand'ın popüler belgesellerine yaptığı müzikle gerçekleşti.

Bundan da önemli bir şey oldu: Fahir Atakoğlu, bu belgeseller ve bazı filmler için yaptığı enstrümantal besteleri biraraya getirip, bir yıl önce kendi adıyla yayınladı. Kaset ve CD olarak çıkan bu yapıt, beklenenin oldukça üstünde bir ilgi gördü. Bunun sonucu artık potansiyel bir dinleyicisi oluştu Atakoğlu'nun. Bunun en açık göstergesi, festival bünyesinde gerçekleşen konsere gösterilen aşırı ilgiyle belgelendi. Sonuçta, bu konserin bir enstrümantal müzik şöleni olacağı belliydi ve buna rağmen ilgide bir düşüş olmadı. Müziğin, gerektiğinden söz olmadan da popüler bir kimliğe dönüşeceği tüm açıklığıyla vurgulandı.

Atakoğlu, müziğinden de anlaşıldığı gibi görece elit bir müzisyen. Deney ve arayışlarından hiç ödün vermiyor. Bunun en büyük kanıtı, birçoğunun albümünde de yer aldığı Türkiye'nin en iyi enstrümantalistlerinin bu konser yoluyla biraraya getirilmesi oldu. Biz, sahnede yer alan müzisyenlerin tümünü tanıyorduk. Ama, bu öyle bir tanıma ki, bu sanatçılar daha çok pop yıldızlarının albümlerindeki müzisyen kadrosu içinde biliniyorlardı. Çeşitli albümlerde ayrıcalıklı müzisyen kimlikleri hemen sezinleniyor; ancak merkez hep şarkıcılar olduğu için bu müzisyenler çabucak unutuluyordu. Kendi müzisyen kimliklerini, müzik ruhlarını kolayca yakalayamıyorlardı. Bence, Atakoğlu konserinin en büyük ayrıcalığı, bu müzisyenleri doğal ve hakiki yetileriyle gözlerimizin önüne sermesi oldu. Atakoğlu, bu noktada saygın bir tavrı simgeledi. Müzisyenleri konser boyunca ön planda tuttu. Yaptığı müziğin enstrüman merkezli olması böyle bir kaçınılmazlığı tartışılmaz biçimde beraberinde getirecekti. Ancak, Atakoğlu sahnenin atmosferini baştan sona kendine dönük bir hale sokabilirdi. Bunu yapmadı. Enstrümantalistlere gösterdiği önem ve duyduğu saygı ve sevgiyi izleyicilerle paylaştı. Atakoğlu, konseri yalnızca kendi bilinen besteleriyle sürdürmedi. Grup, tanınmış Atakoğlu klasiklerini başarıyla yorumladı. Daha sonra, farklı bir müzik ortamıyla buluşturdu izleyenleri. Sanatçının deneyci ruhu, füzyon müziğiyle olan alışverişini konserin bir bölümünde belirginleştirdi. Hiç bilinmeyen ve o ölçüde de pek "popüler" olmayan, ancak müzikal yapı itibarıyla son derece yetkin ve deneysel örnekler dinletmekten kaçınmadı. Erkan Uğur, Bülent Ortaçgil ya da İlkin Deniz gibi rafine müzisyenlerle verdiği örneklerin tümü kendi bestesi değildi. Türkiye'de yetişmiş en önemli müzisyenlerden biri olan Erkan Uğur'u tüm müzikal kimliğiyle öne çıkarmaktan çekinmedi. Bu yetkin müzisyenlerin tavırlarıyla nasıl bir ortak paydada buluştuğunu tüm mütevazılığıyla vurguladı. Aynı tanıtım, özen ve müzikal tutumu gruptaki tüm müzisyenler için tekrarladı. Kendi kaçınılmaz olarak ön plandaydı. Ama grup ve üyeleriyle kurduğu kontak ve denge beni en çok heyecanlandıran konu oldu. Birbirinden önemli stüdyo müzisyelerini -yani gerçek müzik emekçilerini- tam bir sanatçı ahlakıyla izleyicilere sundu. Bu konserin bazı teknik kusurlarını, Atakoğlu'nun izleyicilere derdini anlatırken karıştırdığı cümleleri ve profesyonel müzisyenlerde pek bulunmayan aşırı heyecanı bu olumlu tavrı yüzünden önemsememek gerekir. Böyle bir konserin "ilk" olmasının da Atakoğlu'nun dağınık ve duygulu havasında önemli payı olduğu kanısındayım. Türk popunun "kendi halinde" varolan protest kimliği Bülent Ortaçgil'i takdim ederken, Atakoğlu'nun ilk gençliğinden beri sanatçıya duyduğu sevgiyi aktarma biçimi bile özellikle dikkatimi çekti. Sonuçta, bu konser; "grup müziği" yapma, duygu ortaklığı yoğun konsensusun yaratılmasında enstrümantal müziğin nasıl bir önem arzedeceğini gösterdi.

Söz ve müzik

Atakoğlu, Uğur, Ortaçgil ve Deniz'in füzyon merkezli farklı müzikalitesini izlerken, Uğur'un söylediği bir Harput türküsünü tüm otantik özelliklerine bağlı olarak söyleyişi belleklerden uzun süre silinmeyecek. Ortaçgil ise Atakoğlu'nun isteğiyle, ünlü "Benimle oynar mısın"ı grup eşliğinde söyledi. Konserin son noktasında ise, Levent Yüksel ve Sertab Erener'i Fahir Atakoğlu'nun iki popüler bestesi "İstanbul" ve "Lal" ile izledik.

Atakoğlu'nun yaptığı türden, enstrüman merkezli müziklerin hızla çoğalması gerek. Gürol Ağırbaş'ın "Bas Şarkıları" adlı albümü bu espri içinde başarılı bir başka örnek. Artık, dinleyicinin sözler kadar müziğe de önem vermesi gerekiyor. Türkiyeli cazcıların festival içinde verdiği konserler de bu noktada önemli. Artık "söz" kültürü değil, "müzik" kültürünün pekişmesi, gelişmesi gerekiyor. Böyle bir kanal açılmadığı takdirde, müziğin ve müzisyenlerin karakteristik özelliklerini, birikimlerini, müzik ruhlarını keşfetmek zorlaşıyor. Caz müziği, yapısı gereği bize bir seçenek gösteriyor. Caz dahil tüm müzik türlerinin, sanatçıların ruhsal ve teknik yetilerini geliştirmede enstrümantalistlere tartışılmaz bir ihtiyacı var. Artık dinlediğimiz her tür albümde, sözler kadar çalınan enstrümanları özenle dinleme zamanı geldi.

Fahir ATAKOĞLU

GÖSTERİ / YAYIN / MÜZİK... Tel: (0212) 244 30 67– 249 99 29 Fax: (0212) 249 99 29

MEİS
CAFE-BAR
Her Çarşamba
EZGİNİN GÜNLÜĞÜ
Perşembe ve Cumartesi
KAĞIT GEMİ
Her Gün Canlı Müzik...
Büyükparmakkapı sokak No: 7/2
Beyoğlu-İSTANBUL
TEL: 293 99 73

HAMLET
KİTABEVİ
• KİTAP • KASET • CD
• AKSESUAR

"Türkiye'nin 24 saat açık tek kitabevi"
Sıraselviler cad. No:15 Taksim - İSTANBUL Tel/Fax: 244 26 01
"Bu dünyanın her hali bana ne kadar bitmiş, bozulmuş, ne kadar tatsız, boş geliyor. Yazık ona yazık!" Hamlet

FM
MÜZİK EVİ
MÜZİK ALETLERİ
ALIM-SATIM
KİRALAMA
SESLENDİRME
ORGANİZASYON
Sıraselviler Cad. Güney İşhanı 17
Giriş kat 84-86, Taksim/İstanbul
Tel:(0212) 249 11 23, Fax: 244 17 01

AKADEMİ
CAFE - BİLARDO
21.7.1995'te
hizmetinize girmiştir
Mis Sk. No: 21 Beyoğlu - İst
Tel: (0212) 293 52 21 - 293 52 23

İLETİŞİM ÇAĞINDA AYDIN KİRLENMESİ
NOMOS ve AYDIN/3
Cengiz ÖZAKINCI
413 s; bibliyografya ve dizin
Aydının 'nomosundan' başka satışa çıkarabileceği hiçbir şeyi yoktur. İletişim çağının yarattığı, 'suni rekabet' ortamının geçiş sürecinde, aydın 'nomosu' çok iyi para etmektedir. İletişim araçlarının tekelleşme süreci hızlandıkça aydın 'nomosu' da para etmemeye başlayacaktır.
BELLEK YAYINLARI İstiklal Cad. Mis Sok. No: 6 Daire 6 Beyoğlu
Tel: (0212) 244 45 47 Fax: (0212) 251 83 91

Geçtiğimiz hafta yitirdiğimiz Bilge Karasu, "Gece" romanına şu dizelerle başlar: "Yenilmenin tohumunu taşır her pazartesi." **(Turgut Uyar.)**

Ve devam eder;
(1) Geceleri çoğu zaman, uyanık beklerim. Uyuyanların uykusunun kapısında dikilen nöbetçiyim ben; o uyku benden sorulur. Düşün kalıba girmez kütlesi üzerinde yüzen ruhuyum ben
......
...... uzak, tehlikeli bir geceye –geceler hep böyledir zaten– girip yittiler.
......
...... simgenin karanlık anlamıyla yüklüydü o, gecede eğleşen, düşlerde eğleşen herkes gibi de tehlikeli. Düşleri, herbiri bir simge olan kişiler, hayvanlar, bitkiler, nesneler şeneltir. Her biri güçlüdür bunların; bunları üreten kişi, kendini simgenin yerine koyduğunda da, bu gizemli güçten yararlanır. İmin gücü, düşün gücüdür...... **(Jean Genet)**

(2) Kendini kuran bireyliğin devinimi...... gerçek dünyanın oluşumudur. **(G. W. F. Hegel)**

Ve Bilge Karasu, Gece'yi çılgın bir soru ile bitirir:
"Bunları yazmakla çıldırmaktan kurtulunur mu?"
Ölüm, şu sıralarda şairlerin, yazarların, muhaliflerin etrafında dolanıp duruyor. Geçtiğimiz hafta, beklenen son geldi ve Bilge Karasu da öldü. O artık yaşamayacaktı... Yazamayacaktı... "Ölüm ile ayrılığı tartmışlar elli dirhem fazla gelmiş ayrılık" sözü "yaşarken ayrılığa" vurgu yapsa da, yazar ölümü sözkonusu olunca "ayrılıktan belki de yüz dirhem fazla geliyor ölüm." Bir yazar ölünce, hatıralar, hüzünler, yazdıkları belli bir "tören" içinde ortaya boca ediliyor. Bu duygusal ve özel ortam, görüngülerin cümbüşü içinde zaman zaman özün unutulmasını da beraberinde getiriyor. Bu nedenle, ölümün ertesinde, nitelik ve nicelik abartılı olarak sunulur. "Elçiye zeval olmaz" diyerek, Karasu ile ilgili ölmeden önce yazılmış iki yazıyla, Karasu'nun "dil ve edebiyat" yönünü irdelemeye çalışalım.

Troya'da Ölüm Vardı, Uzun Sürmüş Bir Günün Akşamı, Göçmüş Kediler Bahçesi, Kısmet Büfesi, Gece, Kılavuz, Ne Kitapsız Ne Kedisiz, Narla İncire Gazel.. Bilge Karasu'nun kitapları.

Makilikte bir sınır yazarı

'Yer Değiştiren Gölge'nin Dördüncü As'ı...

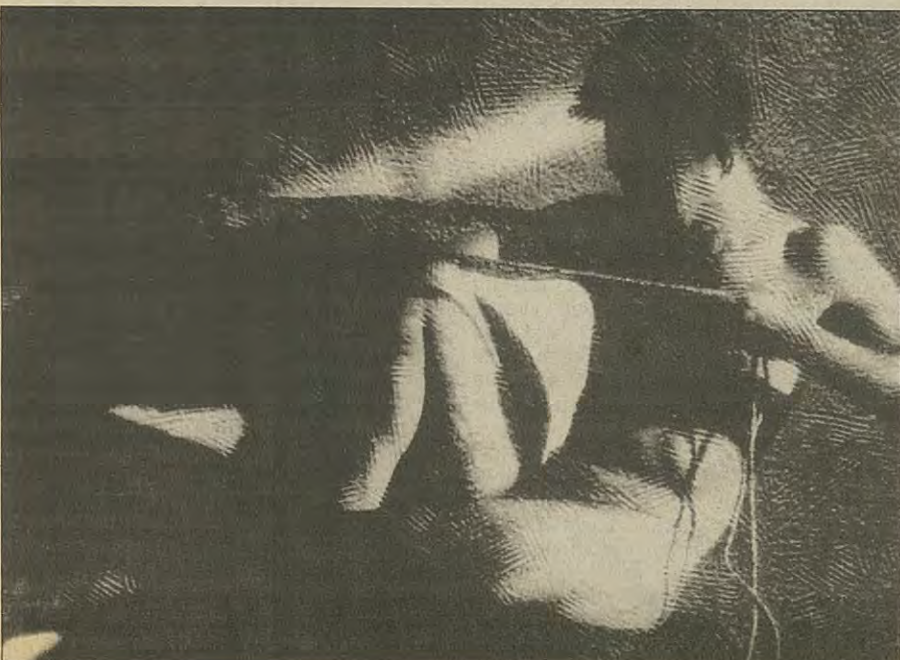
Nurdan Gürbilek, Bilge Karasu daha ölmeden önce "Yer Değiştiren Gölge" isimli 'Denemeler'inde, Ahmet Hamdi Tanpınar, Yusuf Atılgan, Oğuz Atay'ın yanısıra dördüncü yazar olarak Bilge Karasu'yu denemesinin konusu eder: "Yazı ve Arınma." Gürbilek'in Denemeler'deki şu satırlarına göz atalım:
"'Bir sözcüğe ne kadar yakından bakarsanız, o kadar uzaktan dönüp bakacaktır size.' Edebi metinler için de geçerli bu. Bu yüzden bu denemeler, Ahmet Hamdi Tanpınar'ın, Oğuz Atay'ın, Yusuf Atılgan'ın, Bilge Karasu'nun yazdıklarını aydınlatma çabası olduğu kadar, bu metinlerin üzerinde gezinen gölgeyi, onlarla aramızda ister istemez var olacak uzaklığı anlamlandırma çabası olarak da okunsun isterdim."
Bilge Karasu metinlerinin üzerinde gezinen gölgenin dil, tema, derinlik, işçilik açısından ne olduğu önemli. Gürbilek şöyle başlıyor:
"Bilge Karasu'nun öykülerini, masallarını, metinlerini okurken bir zorlukla karşı karşıya olduğumu düşündüm: Sert metinlerdi çünkü bunlar, sert bir malzemeden yapılmış metinler; su gibi akmıyor, dökülmüyorlardı. Okunurken en akıp giden anlatısında bir denemesinde sözünü ettiği türden, "tutulmuş bir soluğun salı salıverilmesi gibi yazılmışa" en çok benzeyen metninde, Uzun Sürmüş Bir Günün Akşamı'nda bile hissediliyordu bu. Sert bir malzemeden, uzun süre kazınarak, yontularak, yoğrularak yapılmıştı sanki bu metinler.
Bunun, dille kurulmuş belli bir ilişki biçiminden, bir işçilikten kaynaklandığını düşündüm önce. Çünkü bu metinlerde dil, arkasına dönüp bakmadan akıp giden, su gibi, soluk gibi doğal saydam bir şey olmaktan çok, onu kurup biçimlendiren işçiliği gösterircesine koyulaşmış, katılaşmıştı."
Kendisine, insana ve özgürlüğe dair narin bir imge yaratarak, cenazesinin arkasından yürüyecek ortalama okura ödün vermeden ölüvermek.

'Yazıyla ve yazı'da yaşamak'

Ahmet Oktay, Nisan 1995 tarihli Gösteri'deki, sanatçı ölmeden çok önce, Bilge Karasu'yu konu edinen yazıya böyle başlık atmış. Evet, öldükten sonra da 'yazı'da yaşamak... Bir dönemin, tarihsel süreçlerin imgelerle kodlanarak anlatıldığı Gece romanına ilişkin Oktay şunları söylüyor:
"Gece; bir anlatının anlatısı olarak ve baskının sorgulanmasının anlatısı olarak... Anlatının kendi tarihsel/toplumsal uzamı ile anlatının kurgulandığı zamanın tarihsel/toplumsal ortamının kaotikliği biçim ve biçeme de yansımıştır. (...) Ben sadece, Karasu'nun ortalama beğeniden ve ortalama okurdan uzak durmaya çalışan bir yazar olduğunu vurgulamak istiyorum. Burada seçkinci bir horlama mı görmeliyiz? Bence hayır. Çünkü Bilge Karasu'nun seçtiği okunmamak değil, anlaşılmamak ve çözümlenmemek değil."
Karasu'nun tarihsel, toplumsal olaylarla yazın pratiği arasındaki ilişkileri, "ince" bir dengeye/düzeye oturttuğu genel olarak paylaşılan bir kanı. Oktay, bu yönü şöyle ele alıyor: "Bir sınır yazarı' olarak ortaya çıktı Bilge Karasu. Makilikte yaşadı hep. Yazısını orada üretti. Türkiye'nin politik/ideolojik deri değiştirimi sürecinin hiç uzağında durmadı ve bir yazar, kültür adamı olarak bireysel/toplumsal baskı ve özgürlük sorunlarını irdelemekten geri kalmadı."

Nar kentinde incir bulmanın sırları

Mehmet Yaşın, 25 Kasım 1994 tarihinde İstanbul'da, İHD Azınlık Hakları İzleme Komisyonu'nun düzenlediği "Azınlık Duyarlılığı ve Çok Kültürlülük" seminerinin bir bölümünde "Azınlık Edebiyatı" kavramı etrafında açıklamalar yaparken, Sevim Burak ve Bilge Karasu'nun da ismi geçmişti. Karasu'nun ölümünden önce ve sonra edebiyat serüveninin bu yanına hemen hemen hiç değinilmedi. Karasu'nun yapıtlarında ve genel olarak yaşamdaki duruş biçiminde "azınlık duyarlılığı"nın ne kadar yer tuttuğu belli değil. Bunu abartmak ne denli sorunluysa, görmezlikten gelmek de o denli sorunlu. Bu ilişkilendirme, Karasu'nun cinsel serüvenini/tercihlerini kullanma biçiminin özgünlüğü yanısıra, anne tarafından Yahudi ilişkisinin varlığıdır. Karasu üzerine edebiyat incelemesi yapanların işin bu yönünü de gözetmeleri elbette gerekir.
"Narla İncire Gazel"in özgün bir bölümüyle bitirelim:
"Nar kentinde bir incir buldum. Narı da inciri de övmek isterim. Anam her kışın en karanlık noktasında, eve girerken bir nar atardı yere, bütün gücüyle; parçalanıp iyice dağılsın diye. Evin beti bereketi niyetine... Ardından hızla süpürüp silerdi ortalığı. Bir iki gün sonra narın patladığı yerden çok uzakta incecik bir çıtırdı duyduğum olurdu ayağımın altında. Ne kadar dağılmışsa nar taneleri o kadar iyiydi. Topladıktan sonra söylerdim anneme, sevinsin diye.
Dişi narla erkek incir. İncirin dişiyle ilişkili resmi söylencesi, erkekliğe ilişkin gizli edebiyatı, Akdeniz'in her yerine dağılmış, ayıplık bir sözcük olmağa varmış. Erzurumlu manav bile, benim "incir" diye sormam karşısında, bastıra bastıra "yemiş"in fiyatını söylediydi... İyidir öyle oluşu. Her serüven düşü, incirin altında başlar, incirin altında biter. Deniz, incir, güneş, kumsal, yaşamak istediğimiz, yaşayalım yaşamayalım gönlümüzden geçirdiğimiz her birolumun, her hazzın bir imi değil midir? En azından, "yaşamak sevişmektir" diyenler, diyebilenler için?.."
"Ne Kitapsız Ne Kedisiz"de bir metin şöyle biter: "Yazarın avuncu, 3200 yılı aşkın bir süre önce, bir papirüs üzerinde şöyle dile getirilmiş:
'...İnsan ölür, gövdesi yeniden toz olur
benzerlerinin hepsi toprağa döner yeniden
ama kitap, anısının ağızdan ağıza iletilmesini sağlar.
Bir kitap, sağlam bir evden yeğdir
ya da Batı'da bir tapınaktan,
bir kaleden de yeğdir.....'
(Chester Beatty)
Kitaplarının özeti; "yaşamak sevişmektir" değilse, nedir?

Geceyi hazırlamak, Geceye hazırlamak

Gecenin işçileri, gerçekte ikindinin ilk saatlerinde görünmeye başlamıştır sokaklarda. Tek tük de olsa.
Onların işi geceyi hazırlamak; yer yer çukurlar açmak, örneğin; gecenin kolaylıkla birikip doldurabileceği çukurlar...
Onların işi geceye hazırlamak; genç kasları, gece gelince daha kolay soyunsunlar diye, soyunmaya alıştırmak örneğin. Çıplak etlerinin içine doğru ince, soğuk demirler iteleyerek, kızgın saçmalar gömerek bu etlere, onları gecelerin en uzununa alıştırmak.
Akşam saatlerinde gecenin işçilerini görmek kolaydır artık herkes için. Geceyi hazırlamakta, geceye hazırlamakta kullandıkları âletler ellerinde, sokaklarda dolaşırlar; sayıları da gitgide artar. Demirden yapılmıştır bu âletler; güzel sepilenmiş derilerden kesilmiş, seçkin ağaç türlerinden yontulmuş, esnek reçinelerden dökülmüştür. Dövmeye, yırtmaya, delmeye, kıstırmağa, burmağa, koparmağa yararlar. Yakmağa, kırmağa da. Özellikle genç gövdeler üzerinde çalışmak için düşünülüp tasarlanmış, gerçekleştirilmiştir bu aletler.

(Gece. Bilge Karasu)

Kongre sürecinde Eğitim-Sen

Birleşik Sendikal Alternatif (BSA)

En büyük kamu çalışanları sendikalarından biri olan Eğitim - Sen'in üyeleri Ankara Kızılay eyleminde.

Sınıf hareketinin bir parçası ve önemli bir bileşeni olan Eğitim-Sen, bir geçiş döneminin (Eğit-Sen ve Eğitim-İŞ'in birleşme dönemi) ardından kongre dönemine girmiş bulunuyor. Birleşme evresinde esas olarak mutabakatlara bağlı olarak oluşturulan (tüzük, kuruluş bildirgesi, kurucu yönetimler vb.) birleşik sendikamız bu kongrelerle örgütsel birliğe doğru organik bir adım atmış olacak.

Öte yandan, geçmişten bugüne eğitim emekçilerinin, dolayısıyla Eğitim-Sen'in etki alanı yalnızca kendileri ile sınırlı değil. Geçmişte olduğu gibi bugün de Eğitim-Sen'in kongrelerde sergileyeceği tutum ve geleceğe dair çizeceği çerçeve diğer kamu emekçilerini de derinden etkileyecek.

Anımsanacağı gibi, ortak amaçlara sahip olmalarına karşın farklı iki sendikal yapılanma olarak doğan Eğitim-İş ve Eğit-Sen, sendikal anlayışları ve kuruluş yöntemleri itibariyle diğer kamu çalışanlarına yol gösterici olmuşlardı ve onların yönelimlerini bu dolayımla belirlemişlerdi. Verili koşullarda da konfederasyonlaşma evresindeki kamu emekçileri sendikalarının her düzeydeki mücadelesine etkilerinin olduğu ve olacağı oldukça açık.

Bu gerçeklikten hereketle şunu söylemek mümkün: Eğitim-Sen'in kongresi, gerek örgütsel birliğin güçlendirilmesi, gerekse yeni açılımlar yapabilmesi ve mücadele sürecinin ihtiyaçlarını karşılayacak bir programa ulaşabilmesi bakımından üretken kongre olması gerekiyor. Bu nedenle de Eğitim-Sen'in tüm bileşenlerine/öznelerine büyük sorumluluk düşüyor. Öncelikle bunun bilincinde olmamız gerekiyor.

Ancak böyle bir duyarlılığı zorunlu kılan gelişmeleri irdelemekte, daha açıkçası öngörülenler ve yaşananların radikal bir eleştirisini yapmakta fayda var. Çünkü "olanlar ile olması gerekenler" arasındaki sürecin amaçlar bağlamında değerlendirilmesi sendikamızın geleceği açısından son derece önemlidir.

Birleşme, bilinen tartışmaların sonucunda Tüzük ve Kuruluş Bildirgesi etrafında şekillenmiş ve birleşik kurucu yönetimler de bu temel belgelere bağlı olarak mutabakatlarla oluşturulmuştu. Esas olarak bu çerçevede şekillenen Eğitim-Sen, altı aylık ortak/birleşik bir dönem yaşayacak, bütün ilişki biçimlerini ve yaşama müdahalesini bu temel sözleşmelere bağlı olarak yapacak, ortak irade ve inisiyatifle gerçekleştireceği kongrelerle birleşik süreci örgütsel birlik düzeyine yükseltecekti.

Şimdi belirttiğimiz bu genel çerçeveye dair neler yapılabilir, hangi ön adımlar atılabilirdi? Öncelikle bu birleşmeden kısa erimde büyük sonuçlar alacağımızı öngörmediğimizin bilinciyle şunları söyleyebiliriz:

Şubelerin birleştirilmesi tamamlanabilir, sözleşmelere bağlı merkezi yönlendirmelerle sorunlar aşılmaya çalışılabilirdi.

Birlikten sahici beklentisi olan eğitim emekçilerini kucaklayacak merkezi kampanyalar düzenlenerek büyüme sağlanabilirdi.

Mücadele sürecinin ihtiyaçlarına uygun planlı eğitim/tartışma vb. etkinlikler yapılarak zihinsel üretimin önü açılabilir, canlı bir sendikal ortamın oluşması sağlanabilirdi.

Eğitim emekçilerinin ve eğitim emekçilerini derinden etkileyen toplumsal ve siyasal sorunlara (grevli-toplusözleşmeli sendikal yasa, Kürt sorunu, özelleştirme, gerici siyasal hareketler, genelde antidemokratik ve militarist uygulamalar, demokratik bilimsel eğitim, anadilde eğitim hakkı vb...) yönelik, diğer işçi ve emekçi örgütleriyle birlikte hareket etmenin olanakları bulunabilir, politikalar üretilebilirdi (ki kuruluş bildirgesinde bu sorunlara dair perspektifler vardır).

Ne var ki, başta belirttiğimiz örgütlenmede kaydedilen ilerlemelere, kısmi nicel büyümeye karşın, birlik zeminini güçlendirecek bir yönelime girilemediğini öncelikle belirtmek gerekiyor. Bu saptamamıza yol açan sebeplerin başında Eğitim-Sen'in ve kurucu yönetimlerin eylem kılavuzu niteliğindeki "Kuruluş Bildirgesi" ne bağlı bir sürecin işletilmemesi geliyor.

Ancak biz böyle bir temel sözleşmeye bütünüyle bağlı kalınmamasını bilinçli yapılan bir eylem olarak görmüyor, durumu dogmatik anlayışların bir sonucu olarak değerlendiriyoruz. Dolayısıyla bu anlayışlarla mücadeleyi, çoğulcu anlayışın sunduğu olanaklar çerçevesinde kendimize bir görev saymalıyız.

Gerçekten de uzun ve zorlu tartışmaların sonucunda birleşmenin çimentosu ve yaşama müdahalenin kılavuz ipi olabilecek bu belgeye bağlı kalmamak, başta Eğitim-Sen olmak üzere, hepimizi zora sokmuştur. Esas olarak kısmi sınıf perspektifine dayalı çözümlemeler ve yaklaşımlarla şekillenmemiş bu bildirge, Eğitim-Sen'in sendikal bakış açısının mücadele çizgisini ve bu bağlamda demokrasi eksenli sorunlara karşı sendikanın yönelimini belirliyordu. Bu çerçeveye bağlı kalınarak yapılacak teorik/programatik tartışmalar ve atılacak politik adımlar ile zihinsel üretimin ve birleşik kitle mücadelesinin önü açılabilirdi.

Oysa verili çerçeve yerine, özgün çerçeveler öne çıkarılarak yapılan perspektif oluşturma çabaları kitlelerde yeniden zihinsel muğlaklığa yol açarak geri eğilimleri güçlendirirken, kitlesel mücadele olanaklarını zayıflatarak pasifizme itmiştir. Öte yandan, Eğitim-Sen kimliği yerine özgün sendikal kimliklerin öne çıkmasına olank sağlamış ve eski ilişkilerin yeniden üretimine dayalı bloklaşmalara neden olmuştur. Böyle bir bloklaşma ise önyargıları güçlendirecek ve verili çerçevenin geliştirilmesini olumsuz yönde etkileyecektir.

Kısa bir zaman diliminde belli alışkanlık ve kültürel değerlerin bir çırpıda aşılabileceğini ne öngörmüştük, ne de böyle bir beklentimiz vardı. Ancak benimsemediğimiz ve olumlamadığımız temel nokta; birleşmenin ortaya çıkardığı verili çerçevenin üzerinden atlanıp özgün çerçevelerin öne çıkarılarak, aşılmış bazı temel sorunların yeniden sorun olarak sendikanın önüne dikilmiş olmasıdır.

Bunu önemli bir sorun olarak görmek gerekir. Özgünlüğün, kolektif bağlayıcılığın önüne geçirildiği koşullarda, kimin neye nereden başlayıp nerede bitireceğini kendi(leri)nden başkaları bilemez. Öte yandan, böyle bir politik tarzın doğal sonucu olarak, birleşmenin sağladığı birikim ve motivasyon, kamu emekçilerinin birleşik eylemine de yansıtılamamıştır. Somut gerçeklik açısından ayrıntılı olarak niteleyebileceğimiz tartışma ve dolayısıyla yeni perspektif oluşturma çabaları, Eğitim-Sen'i mücadele pratiğinden kopardığı gibi, diğer kamu emekçilerinin birleşik mücadelelerinde de süreklilik yaratamamıştır. Bu yanıyla da aslında kamu emekçilerinin birleşik mücadeleleri ve eylemi üzerinde şekillenecek olan konfederasyonlaşma faaliyetlerine de yeterince katkılı olunamamıştır.

Bu noktada bir anımsatmada bulunmak gerekirse; kamu emekçileri sendikaları belli bir dönem durağanlık içine girdiler. Ancak, bu durağanlığın ardından 20 Aralık'ta bütünlüklü çıkış (iş bırakma) yapmaları, bir silkiniş anlamı taşıyor ve umut vaadediyordu. Ne var ki; 20 Aralık'taki silkiniş umulduğu gibi sürdürülemedi ve mücadeleyi "düzen" içine çekme eğilimleri etkin olmaya başladı.

Ancak, kamu emekçisi hareketinin geri savruluşunun belirleyeninin Eğitim-Sen olduğunu söylemiyoruz. Zaten böyle bir değerlendirme gerçekliği bütünüyle yansıtmayacağı gibi bilimsel de olmayacaktır. Zira Eğitim-Sen'i de bu savruluşun dışında görmek olanaksızdır.

Bu arada bir noktanın altını çizmekte yarar var. Kimi çevreler yukarıdaki saptamamıza kaynaklık eden sebebin "birlik" olduğunu söyleyecek, böylelikle sorunlara doğru bir teşhis koydukları sanısına varacaklardır. Bilindiği gibi birlik, belli kurumsal ilişkiler yaratmış ve mücadele çizgisine oturmuş her iki sendikadaki bu ilişki ve çizgileri yerinden oynatmış ve Eğitim-Sen dünden farklı örgütsel/teorik ve pratik sorunlarla yüzyüze gelmiştir. Bu doğrudur.

Ne var ki; farklı mecralarda seyretse de, bazı sorunların geçmişte de var olduğu dikkate alınırsa, Eğitim-Sen'in verili durumunun bütünüyle "birlik"e bağlanmasının bir yanılsama olduğu görülebilir. Çünkü Eğitim-Sen'in verili konjonktürdeki sorunları, başta işçi hareketi olmak üzere, kamu emekçi hareketinin yaşadığı sorunlardır. Hiç kuşkusuz çözümü de bundan ayrı değildir.

Bugün ülkemiz sendikal hareketi bir kriz içindedir. Kuruluş amaçları ve sendikal anlayışları itibariyle devletçi ve bürokratik sendikal anlayışı aşan sınıf ve kitle sendikacılığı ile kitlesel çıkış yapan kamu emekçi hareketi, bir kopuş yaşamıştı. Yani sermayeden ve devletten bağımsız bir sendikal anlayış ve mücadele çizgisi izleyen kamu emekçi hareketi, bağımsız mücadele çizgisini koruduğu sürece, dostlarına ve karşıtlarına örgütsel varlığını kabul ettirebilmiş ve de sendikal krizden olabildiğince az etkilenmişlerdi.

Kuşkusuz bütün bu belirlemeleri sebepleri ile birlikte analiz etmek gerekiyor. Ama bizim bu çok genel değerlendirmemizde bunu yapmak olanaklı değil. Bununla birlikte, verili sistemin de yapısal bir kriz yaşadığı ve krizi aşma politikalarının her düzeyde (ideolojik, siyasal, sosyal, kültürel, ekonomik vb.) biz emekçi sınıflara baskı olarak yansıdığını biliyoruz, daha doğrusu yaşıyoruz.

Kısa başlıklarla yinelemek gerekirse; Kürt halkına yönelik özel savaş ısrarla sürdürülüyor. Özelleştirme adı altında emek karşıtı politikalarla işten atma, örgütsüzleştirme vb. uygulamalarla milyonlarca işçi açlığa sürükleniyor. Demokrasi söylemi devletin militer ve paramiliter güçlerinin değişik biçimlerde katliamlarının makyajı oluyor.

Şovenist ve ırkçı politikalar üzerinde yükselen faşist hareket yeniden kitlesel tehdit unsuru olmaya başlıyor. Şeriatçı hareket toplumun dokularına nüfuz etmiş durumda. Biz kamu emekçilerinin grevli toplusözleşmeli sendikal hak ve özgürlüklerini engelleme ve "yasal çizgi"ye çekme girişimleri, sendikalarımızı siyasi kararlarla ortadan kaldırmaya dönüşmüş durumda.

Sonuç olarak, eğitimde gerici, ırkçı, şoven, asimilasyoncu ve cins ayrımcı uygulamalar gerici kadrolarla pekiştirilmeye çalışılıyor vb...

Burada ifadelendiremediğimiz ve her birimizin "şunlar da var" biçimindeki eklemeleri de yaptığımızda, gerçekten de bir kaotik ortamda olduğumuzu ve buna karşılık sınıfsal çelişkilerin her geçen gün daha da derinleştiğini söyleyebiliriz. Bu anlamda hangi noktadan bakılırsa bakılsın, ortaya çıkan bu toplumsal ve siyasal tablodan öğreneceğimiz şudur:

İşkolumuzda yaşananlar ve sendikal sorunlarımız bütünün birer parçasıdır. Sorunların çözümü de ayrı düşünülmemelidir. Nitekim işçi sınıfı ve kamu emekçilerinin şu ya da bu düzeyde sürdürdükleri lokal/sektörel eylemler sonuç almada etkili olamamakta, bilinç ve örgütlenme düzeyinin yükseltilmesine yeterli katkıyı sunamamaktadır. Aslında Eğitim-Sen ve emekçi hareketini de etkileyen iki temel sorundan söz etmek mümkündür.

Birincisi, emekçi sınıfların bu lokal eylemlerini birleştirecek ve sisteme yöneltecek sosyalist siyasal bir önderlikten (partiden) yoksunluk; ikincisi, sermayeden ve devletten bağımsız bir sendikal mücadele çizgisi izlenmemesi ve bürokratik sendikal yapılanmaların aşılamaması ile "sınıf hareketi"nin birliği ekseninde yeniden yapılanma sürecine girilememiş olması saptanabilinir.

Sonuç olarak, Eğitim-Sen'in, başta merkez yönetimi olmak üzere, diğer sendikal organlar ile kitleler (eğitim, bilim ve kültür emekçileri) arasında sağlıklı örgütsel ilişkilerin kurulamadığı; merkezi bilginin yaygınlaştırılamadığı; birlik zemininin eylemli bir süreçle temellendirilemediği işyerlerinde de görülen bu ve benzeri yan sorunlarla birlikte bir kongre sürecine girdiği açıktır.

Önümüzdeki mücadele dönemi itibariyle başta çevremiz/grubumuz olmak üzere, geleceğimiz açısından herkese büyük sorumluluk düşmekte ve sorunların çözümü için yeni açılımlara ve pratik yönelimlere girilmesi bir zorunluluk olmaktadır.

Bugün sendikamızın önünde duran sorunlar ve farklı sendikal anlayışlar; eğitim, bilim ve kültür emekçilerinin birleşme öncesi gösterdikleri "tarihsel görev ve sorumluluk duygusu" ile nasıl aşılmışsa, kongre döneminde de aynı duyarlılıkla aşılabilecektir.

Bugün ülkemiz sendikal hareketi bir kriz içindedir. Kuruluş amaçları ve sendikal anlayışları itibariyle devletçi ve bürokratik sendikal anlayışı aşan sınıf ve kitle sendikacılığı ile kitlesel çıkış yapan kamu emekçi hareketi, bir kopuş yaşamıştı. Yani sermayeden ve devletten bağımsız bir sendikal anlayış ve mücadele çizgisi izleyen kamu emekçi hareketi, bağımsız mücadele çizgisini koruduğu sürece, dostlarına ve karşıtlarına örgütsel varlığını kabul ettirebilmiş ve de sendikal krizden olabildiğince az etkilenmişlerdi.

İnat: Adriyatik'ten Çin Seddi'ne sosyalizm

Suat PARLAR

Türkiye burjuvazisi, Kapitalist Enternasyonal'in vurucu gücü olarak Kafkasya, Ortadoğu ve Balkanlar'a yayılıyor. Yeni Dünya Düzeni'nin bölgede İsrail'den sonra en önemli askeri dayanağını oluşturuyor. Soğuk Savaş sürecinin işlerik kazanmasında büyük paya sahip Türkiye uluslararası ilişkilerin militarizasyonunu varlık nedeni haline getiriyor. İçte ve dışta tekelci düzenin fetih dinamikleri şoven gericilikten hız alıyor.

Yıllarca "Yurtta Sulh, Cihanda Sulh" formülasyonunun kararsız dış politika çizgisini örtü olarak kullanan devlet, örtüyü uzatıyor ve yayılmacı potansiyelinin ilk örneklerini sunuyor. Bosna'ya, Somali'ye, Irak'a, Çeçenistan'a, Azerbaycan'a asker ve para-militer çeteler gönderiyor. Devletin kontra örgütleriyle mafia ve tarikat ekseninde birleşen "faşist korporasyon gericilik dalgası ve paramiliter çetelerin temel dayanağı oluyor. Parlamento'ya taşıdığı Gladio görevlileri korporasyonu yasal ve meşru bir güce dönüştürüyor. Bu faşist korporasyon ancak sözcüleri Batılı parlamenterlere küfür ettiği zaman, "şahinler" basitleştirmesi ile hatırlanıyor. Oysa Batı destekli "Türk Gladyatörler"in yönetiminde olan yasal kurumlar ve ilişkiler ağının ülkenin gerçek egemeni olduğu ortadadır. Finans-kapitalin uluslararası bir güce dönüşmüş kesimlerinin denetiminde diplomasiden, dış ülkelerde darbe planlamaya, casusluktan kiralık katilliğe kadar pek çok işlevle faşist korporasyon işbaşındadır. Türkiye'nin büyük sermaye grupları bu ilişkiler ağının ortasındadır.

Uzun yıllar Gladio'nun hizmetinde çalışmış bazı emekli subaylar, istihbarat uzmanları, örneğin; anti-komünist savaşın finansörü durumundaki CIA destekli "Odessa Grubu"na bağlı işadamlarının firmalarında görev yapmaktadırlar. Odessa Grubu ölçüsünde siyasette ağırlığını duyuramayan bazı sermaye grupları ise MİT'ten devşirdikleri kadrolarla özel istihbarat birimleri oluşturmuşlardır. Özel Sektör Enformasyon Bürosu. Akbank'ın istihbarat örgütü, Koç'un istihbarat yeteneklerinden yararlandığı binlerce kişilik bayi ordusu ile beslenen politik nüfuzu olgunun boyutlarını aydınlatmaktadır. T.C.'nin emperyalist bölgesel güç olması sürecinin iç dayanaklarından bir diğeri de polisin ordulaşmasıdır. 1995 bütçesinde Jandarma Genel Komutanlığı'ndan daha büyük bir ödenekle 30 trilyonluk bir fona sahip olan Emniyet Genel Müdürlüğü 'de facto kuvvet komutanlığı'na dönüşmüştür. Bilderberg örgütünün "ulusal orduların dağıtılmasıyla uluslararası bir polis gücünün kurulması" konusundaki programı bilinmektedir.

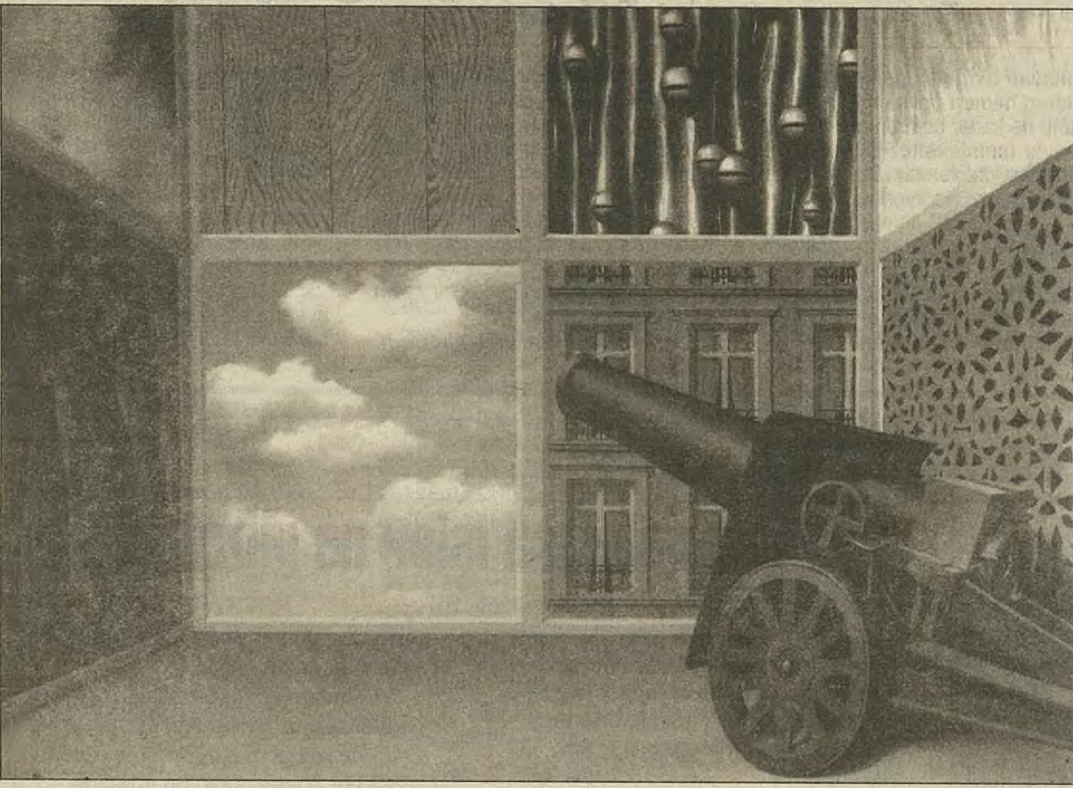
Gelinen noktada Milli Güvenlik Kurulu gibi siyaset planlaması yapan bir organda neredeyse doğal üye konumuna yükselen polis şefleri, süreci noktalamış gibidir. Nüfusunun yüzde 65'i kentlerde yaşayan Türkiye'de, metropollerin sokakları, askeri parolalarla yürüyen polislerin ayak seslerine alışmak zorunda kalmıştır. Ancak bu ayak seslerinin tek muhatabının muhalif güçler olmadığı ve mesajın başka yerlere de verildiği ortadadır. Uluslararasılaşmanın bu boyutu içinde ordu da ilginç bir değişimi yaşamaktadır. ABD Uluslararası Askeri Eğitim Programı (IMET) kapsamında Türkiye ilk sırada bulunuyor. Bu bağlamda Panama'daki okul formülasyonları tarihe karışmıştır. Akış başka yöndedir. Yönü, ABD'den Oramiral William Crowe gösteriyor:

"Uluslararası Askeri Eğitim Programımız (IMET) nüfuz sağlamak açısından son derece başarılı olmuştur. Eminim ki, siz de duymuşsunuzdur. Bugün dünyada ordularının başında olan, hatta bazı durumlarda ülkelerini yöneten pek çok asker, program sonucu ABD'de eğitim görmüş kişilerdir... Bu programda ABD'de eğitim gören askeri liderler, geçmişte olduğu gibi, gelecekte de, ülkelerinde önemli görevler üstleneceklerdir... Sözün kısası bu program uzun vadeli bir yatırım olarak çok değerli bir güvenlik yardımı aracıdır ve ABD'ye sayısız yararlar sağlamaktadır." (Cumhuriyet, 6 Şubat 1989).

Düşük yoğunluklu savaş stratejisinin uzmanlarından Crowe bu programın demokratik değerler, insan hakları ve bireysel haklarla bağlantısını da vurgulayarak West Point mezunlarının konumunu netleştiriyor.

Emperyalist Türkiye'nin oluşumunda ordu-polis çözümlemeleri vulgar yorumlardan arınmalıdır. Örnek olsun Irak'a giren askeri birliklerin İran karşısında konumlanışları, bölgesel bir güç olmanın psikolojik savaşla bağlantıları, döşenen yollar, açılan köprüler Musul-Kerkük senaryolarının dışında ele alınmalıdır. Tekelci sermayenin silah ürettiği Türkiye'nin yedi milyonluk seferberlik ordusu ve 811.000 kişilik hazarda tuttuğu güçle Ortaasya, Kafkasya; Balkanlar'a yönelik YDD siyasetleri iyice netleştirilmelidir. Metropollerin devrimci dinamikleri bastırılırken, çevik kuvvetin kendisi olmuş bir askeri gücün uluslararası polis statüsünde olacağı açıktır. Süreç tasfiyeye gebedir. Tasfiye sisteminin ölü kabuğunu çatlacaktır. Kalkınma paradigmasına ve kemalizme bağlı devlet kadrolarının hizmet süreleri dolmuş görünüyor. Asya-Avrasya Borsalar Birliği'nin başına getirilen Türkiye menkul kıymet borsası, oligarşik finans-kapital düzeninin hücum borusunu çalmıştır. Üstelik emperyalistleşme sürecine savaş sanayii yanında, uydu teknolojisinin gücü de katılmıştır. TÜRKSAT uydusu, TC emperyalist yönelişine uzayda da alan açmıştır. ABD, Almanya, Çin, Rusya, Fransa, Japonya gibi uydu sahibi 16 ülkenin arasına Türkiye de katılmıştır. Uydunun işlevlerinden bazılarını PTT Genel Müdürü şöyle anlatıyor:

"Türkiye'deki tüm banka şubeleri arasında bağlantı sağlanabilir, yüksek hızlı veri şebekesi ile bağlanan şubeler tüm finansal işlemlerini tek merkezden yönetebilir. Polis ve Milli Savunma konuları için yüksek kalitede ses ve veri devreleri tahsis edilebilir. Hareket halindeki taşıtların o andaki yerinin kontrolü için kullanılabilir." (PTT Dergisi, Mayıs 1994) Genel Müdür'e göre, "Adriyatik'ten Çin Seddi'ne kadar tüm ülkeler Türkiye'yi seyredebileceklerdir. TÜRKSAT'ın yapımcısı Massonik Aerospatiale firmasının Türkiye temsilcisi Alatonlar'ın Ortaasya ve Ortadoğu'da İsrailleşen Türkiye'de Marx'tan çok şey öğrendiklerini açıklamaları dikkate değer. Marx'ı özümsemiş Türkiye sosyalistlerinin emperyalist Türkiye'yi kavraması, Adriyatik'ten Çin Seddi'ne kadar sosyalizmi dünyanın gündemine sokacaktır. Tıpkı Chiapas köylülerinin başkaldırıyı gündeme soktuğu gibi. Gündem Marx'ın, Lenin'in ve sosyalizmin olmalıdır. Yoksa, emperyalist Türkiye "biz"leri ağustos böceklerine dönüştürecek.

Türkiye sosyalistlerinin emperyalist Türkiye'yi kavraması, Adriyatik'ten Çin Seddi'ne kadar sosyalizmi dünyanın gündemine sokacaktır. Tıpkı Chiapas köylülerinin başkaldırıyı gündeme soktuğu gibi. Gündem Marx'ın, Lenin'in ve sosyalizmin olmalıdır. Yoksa, emperyalist Türkiye "biz"leri ağustos böceklerine dönüştürecek.

Musahiplik gömleği mi, işçi mahallesi mi?

Necmiye ALPAY

Söz'ün 8 Temmuz 1995 tarihli sayısında, Teslim Töre'nin "Musahiplik gömleği" başlıklı bir yazısı yayımlandı. Teslim Töre bu yazıda özetle, Gazi Mahallesi olaylarının "Alevilerin eylemi," "Alevilerin mücadelesi" olduğunu, orada devrimci pankart taşıyanların "sığıntıya" dönüştüğünü dile getiriyor ve yazısını şöyle bitiriyor: "Acaba burjuvazi devrimci hareketin sınıf mücadelesi alanından soyutlanıp, Aleviliğin 'musahip' gömleğinin içine girmesini mi istiyor?"

Bu bitiş tümcesinin içerdiği ilk sorunun yanıtı herhalde -her zaman- evettir: Burjuvazi devrimci hareketi sınıf mücadelesi alanından soyutlamak ister.

İkinci soruya, burjuvazinin devrimci harekete Aleviliğin "musahip" gömleğini giydirmek isteyip istemediği sorusuna gelince, Teslim Töre bu soruya dolaylı bir 'evet' yanıtı verirken, Gazi olaylarında devrimcilerin Alevi yapılara sığındığı tespitinden hareket ediyor.

Bu tespitte bir bilgi eksikliği, bir de unutma var.

Unutma, GOP (ve Ümraniye) mahallelerinin sınıfsal yapısına ilişkindir. Eylül'e kadar, bu mahallelerin adı neyi çağrıştırırdı, bir anımsayalım: Aleviliği mi, yoksa İstanbul'un başlıca işçi mahallelerinden ikisini mi? Devrimci çalışmanın iki mekânından biri fabrikalarsa, diğeri işçi mahalleleri değil miydi? "Sınıf içinde çalışma"nın kapı kapı kısmı en çok bu mahallelerde gerçekleştirilmez miydi? On beş yıldır bu mahallelerin sınıfsal yapısında köklü bir değişiklik mi oldu? Hayır. Teslim Töre'nin yazısında Gazi'nin sınıfsal yapısına ilişkin tek sözcük yok. Yalnızca Alevilikten söz ediliyor.

Bilgi eksikliği ise, devrimcilerin Alevi yapılara sığınmış oldukları konusunda. Bir kere mahallede mekânsal ve kültürel olarak, Alevilikle ilgili yapıların yanı sıra, sendikal, siyasi parti vb. daha pek çok yapı var. İkincisi ve daha önemlisi ise, devrimcilerin orada Aleviliğe sığınmakla değil, tam tersine, hem Alevi topluluğun resmi makamlarla bozuşmaktan ödü patlayan yöneticilerine, hem de çeşitli mihraklar ve yerli yabancı basın tarafından olup bitenlerde açıklayıcı öğe olarak dinsel yapının önplana çıkarılmasına açıkça karşı durmakla meşgul olmalarıdır. Oradaki örgütler birer devrimci örgüt olarak nedir, iyi midir, bunları bilmiyorum. Ama sığınmanın tam tersi bir etkinlik ve anlayış içinde olduklarını biliyorum: Gazi olaylarını iki ana nedenden kaynaklanan bir zamanlamayla açıklıyor ve bunu ısrarla anlatıyorlardı: Gazi bir işçi mahallesidir ve son zamanlarda nüfusuna yeni Kürt toplulukları eklenmiştir. Gazi provokasyonu, bu iki niteliğin "gerektirdiği" bir sindirme hareketi, bir hazırlık çerçevesinde yapılmıştır. Sindirme gerektiren iki ana eksen şunlardır: 1. İşçilerin ve kamu çalışanlarının Nisan toplantıları, 2. Sınır ötesi harekât.

1970'li yılların sonlarına doğru İran'da Humeyni hareketi hızla yükselirken muhalif hareket ve akımların nasıl bir bocalama yaşadığını anımsıyorum: İran'daki Şah faşizmine karşı korkunç bedelleri olan bir mücadele sürüp giderken hiç beklenmedik bir yönden, o zamana değin feodal bir ideoloji olarak bilinen din yönünden, Şah faşizmini hedef almış gözüken bir hareketlenme ortaya çıkıp yağ lekesi gibi yayılmaya, yerleşmeye başlamıştı. Devrimciler bu bocalamadan sonra bildikleri gibi bir sınıf tahlili yaparak, toplumsal çelişkilerin inanç temeline bakmayıp, Amerikan emperyalizmine ve Şah faşizmine karşı Humeyni hareketinin desteklenebileceği sonucuna varmışlardı. Sonrasını biliyoruz. Siyasi dinin inanç esasıyla değil, mutlak/faşizan bir iktidar tutkusuyla hareket ettiği ve emekçi niteliğin üstünü örttüğü henüz görülememişti.

Bugün ve burada görülebiliyor mu? Yoksa bildik sınıf tahlillerini bile unutma tehlikesi mi söz konusu?

Alevilik, siyasi/iktidarî din niteliği ağır basmadığı ölçüde, Humeyni hareketi için yapılan ilk tahlillere uyabilir. Ancak diğer mezheplerdeki siyasileş(tiril)meye (iktidarîleşmeye) bakınca, Aleviliğin de böyle bir tehlikeden uzak olduğunu söylemek güçleşiyor. Denebilir ki, "musahip" gömleği tam da bu tehlikenin gerçekleşmesine (örneğin topluluklara ana nitelik olarak dinsel yönü yakıştırıp sınıf temelini unutarak) katkıda bulunmakla giyinilmiş oluyor.

AĞIR AKSAK ÖYKÜLER

Hazım RUHİ

Hastaneye gittim

"Dar yerde yemek yiyeceğine, geniş yerde dayak ye."
Nostradamus

Geçenlerde canım sıkıldı gidip hastaneye şu bademciklerimi aldırayım dedim. Toplu taşıma araçlarını ve özel taksileri elimin tersiyle itip, yaya olarak gitmeye karar verdim. Hastane normal bir yürüyüşle 18 dakika, koşarak 8.5 dakika filan çekiyordu. İkisini de yapmadım. Postacı yürüyüşüyle 12 dakikada hastane kapısına ulaştım. Kapı önünde bir grup insan sırtlarını, bacaklarını, başlarını tutmuş bir şekilde, inleye inleye bir hal olmuşlar, bir taraftan da habire tezahürat yapıyorlardı:

—Ölmeye, ölmeye, ölmeye geldik.

Kendimi bir an Siirt Köy Hizmetlerispor'la Tarsus İdmanyurdu arasında oynanan müsabakada zannettim.

Acil Servis'te bir gözü Şam'a, bir gözü Halep'e bakan bir müstahdemle burun buruna geldik. Adama bi paket malboro uzattım. İstemem yan cebime koy diyerek içeriye girmeme izin verdi. Ağır adımlarla bekleme salonuna doğru yürüdüm ve gidip bir kalorifer peteğine tüneyip etrafı incelemeye başladım. Karşımdaki duvarın dibine ibrik gibi dizilmiş halkımın hemen üzerinde, duvarda sus işareti yapan bir hemşire fotoğrafı vardı, fakat kim takar. Hararetli hararetli, bağıra çağıra konuşuyorlar, kahkahalar atıyorlardı. Sol taraftaki duvarın üstündeki bankta oturanlar ise sus pus olmuş bir şekilde gayet mahzun ve çekiniktiler. Onların olduğu duvara şöyle bir göz attığımda ben de az kalsın küçük dilimi yutacaktım. Duvarda Alparslan Türkeş'in gülen bir fotoğrafı vardı.

O sırada içeriye sıra halinde bir folklor ekibi girdi. Yanlarındaki, takım elbiseli kravatlı gözlüklü bey telaşla "doktor, doktor yok mu?" diye bağırıyorken, kapıdaki şaşı müstahdem olaya müdahale etti:

—Hop lan! N'örüyon! Ne diye bağırıyon!..

—Kardeş ben organizatörüm. Bu akşam bir folklor gösterimiz var... 2 saat sonra... Bütün ekip grip oldu. Aman bana bir doktor!..

—Tamam da ne bağırıyon kardeşim. Ne diye acele ediyon. Acele eden ecele gider, bunu bilmiyon mu?

Organizatörle müstahdem tartışırlarken, o sırada fırk fırk akan burnunu yanındaki folklorcünün yeleğine silmeye çalışan halay başına davulcunun "Yav ayiptir. Adıyaman folklor ekibinin prestijini niye sarsiysen. Disiplin ve temizlik ve arkadaş dayanişmasi bizim en temel ilkelerimiz degil midir keko! Niye böyle fırsatçi davranisen" diye müdahale etmesi sonucunda ortalık birdenbire karıştı. Folklorcüler pata küte birbirlerine girdiler. Zurnacı bir kavga virtüözü olarak zurnasını çok iyi kullanıyor, bir vuruşta hasımlarının kafasını kırabiliyordu. Arbede devam ederken, gürültüye doktor çıktı. Bütün folklorcüleri sıraya dizdi. Aynı anda hepsini öksürtüp, aaaa demelerini istedi. Sonra da aralarında karbon kağıtları olan bir tomar kağıdın en üstte olanına birkaç ilaç yazıp "alın bunları kullanın" diyerek muayenesini tamamlamış oldu. Folklorcüler bu duruma çok sevinerek, kol kola girerek "Tey, tey, tey" diye çıkıp gittiler salondan. Çıkardıkları gürültü sonucu kapının yanında oturan kadın pat diye çocuğunu doğurdu. Yanındaki esmer, palabıyıklı kocası "Tüüh! Yine kız! Allah seni kahrede kari" diye söylene söylene kalkıp gitti.

O sırada kapı dank diye açıldı. Üç beş polis zorlukla ayakta durmaya çalışan, kaşı gözü patlamış, vücudunda ekimozlar bulunan, kolları tutmayan bir genci getirdiler. Müstahdem hemen polisleri karşılayıp, "Yahu ne kadar çok romatizma hastası var memlekette. Bunun da mı mafsalları kireçlenmiş. Bu genç yaşta nasıl da yakalanıyorlar bu hastalığa, hayret valla!" diyerek polislere koridorun sonundaki odayı gösterdi. Onlar yavaş yavaş giderlerken sol baştaki bankta bastonlarına dayanmış bir şekilde bekleyen iki ihtiyar tatlı tatlı sohbet ediyorlardı:

—N'olucak bu hastanelerin hali kardiş. Ne demişler; "Allah kimseyi hakimin, hekimin bir de oğlancının eline düşürmesin."

—Çok haklısın üstad. Dam üstünde saksağan öter Allah deyu deyu.

—Sakla samanı gelir zamanı.

—Ak akçe ka...

İhtiyar daha lafını tamamlayamadan, diğeri küt diye bastonu kafasına indirdi. "Manyak mısın ulan ne diye habire tekrarlayıp duruyon atasözlerini" diye bağırıyordu bir yandan da. Köşedeki böbrek sancısı çeken adam araya girmese bu iki yaşlı, hastane salonunu Kırkpınar güreş alanına çevireceklerdi. Bütün bunlar olup biterken ben de hıyar gibi köşemde oturmuş halkımın nasıl tuhaflaştığını düşünmeye çalışıyordum.

İçerdeki odadan cırtlak bir kadın sesi gelmeye başladı:

—Ne biçim doktorsun lan sen. Niye benim sorunumla ilgilenmiyorsun?

—Hanımefendi burası acil servis. Adı üstünde acil vakalara bakarız. Sizin burnunuza bu saatte estetik yapamayız.

—Niye yapamazsın lan. Parasıyla değil mi? Fena mı olur yapsan yani. Benim burnum düzelir, senin de durumun. Açlıktan nefesiniz kokuyor be!..

Cırtlak sesli kadınla doktorun kavgası içerde sürüyorken, aniden bir daha canım sıkıldı. Bademciklerimi aldırmaktan vazgeçtim birdenbire. Yavaşça çıkış kapısına doğru yöneldim. Şaşı müstahdeme az önce verdiğim malboroyu geri vermesini rica ettim. Vermek istemedi. Allah yarattı demeyip bir güzel dövdüm herifi. Sonra da onu Türk hekimlerine teslim edip hastaneden kaçtım.

Dışarıda hava güzeldi ve nasıl becermişse gökyüzünde ay bir portakal gibi parlıyordu.

SÖZ SENDE

Apé Eziz, Apé Musa Silavke*

Eşim zaman zaman, "biliyor musun Bedri, senin dışında sevgililerim var" derdi. O da ne demek kimlermiş bakalım? "Aziz Nesin, Musa Anter, Allende, Ortega vs." derdi gülerek. Ben de bir de vs. mi var derdim.

Eşimin bu sevgililerini kıskanır, onun inadına sevgililerini birer birer öldürürdüm.

İş dönüşünde, onun da yoğun olduğu bir anda,

— Biliyor musun, yadigâr Musa Anter veya Aziz Nesin (veya sevgililerinden biri) ölmüş derdim.

— Yapma yaaa.. diye irkilirdi, ben de gülerdim.

— Gül gül zararı yok. Aman ha şaka olsun da gül derdi.

Aziz Nesin öldüğünde eşim yurtdışındaydı telefon ettim, ölümünü duymamıştı.

— Sevgilin Aziz Nesin öldü, dedim.

— Haydi, haydi o numaralarını yutmam artık.

Bana inanmadı. Biz böyle konuşurken bulunduğu ülkede haberler başlamış, ilk haber Aziz Nesin'in ölümü ile ilgiliymiş.

— Eyvah biraz daha karanlığa gömüldük. Sonra görüşelim, dedi ve telefonu kapattı.

Sabah işe gittim. MHP'li olduğunu bildiğim biri alaylı alaylı,

— Bugün çoz üzgünüm, Aziz Nesin ölmüş, dedi.

Bir başkası,

— Türkler 70 yılda iki üç tane Aziz Nesin yetiştirdi, onun da ölümüne seviniyorsunuz. Gel de Aziz Nesin'in aptallar hikayesini hatırlama, dedi.

O arada bir Kürt arkadaş

— Aziz Nesin öbür dünyada nasıl hesap verecek bakalım. Allah'ı inkar etmek nasılmış görsün. Hem onun ölümü bana bir şey ifade etmiyor, dedi.

Başka biri,

— Sevgili Kürt kardeşim, ne zaman dostunu düşmanını öğreneceksin, dedi.

Olanları dinlerken okuduğum bir romandan bir tümce geldi aklıma: "Sokak lambaları körlerin ne işine yarar" diyordu. Birden Ape Musa geldi aklıma. Aziz Amca ile Apé Musa biraraya gelirlerse ne konuşurlar, nasıl karşılarlar birbirlerini bilmiyorum, ama Aziz Amca'ya bir çift elma versem, Apé Musa'ya götürmesini rica etsem, Aziz Amca "Apé Musa Bı baran silavke" desem, karanlık çoğalıyor, bunalıyoruz desem, aptallar ne der acaba?

Dün iki çocuk satranç oynuyordu, birinin eli diğerinin Şah'ına değdi ve devirdi. Küçük çocuk şahımı devirdin diyerek ağladı.

— Apé Musa gitti.

— Aziz Amca gitti.

Ne olursunuz hoş görün ben de ağlıyorum.

Çarkın kırılsın felek
Şahlarımı devirdin.

Bedri BARAN

*Aziz Amca, Musa Amca'ya yüklü selam

Toplutaşım olmasa işler ne güzel yürür!

Kırmızı renkli, üzerinde çeşit çeşit reklamlar bulunan belediye otobüslerimiz vardı; biraz eskiydiler, sağı solu çarpık, içleri de tozluydu. Tüm eksiklerine rağmen halkın birer parçasıydılar, halkındılar.

Birkaç ay önce Eskişehir insanı, sokakta, yeni, mavi renkli, üzerlerinde "Özel Halk Otobüsü" yazan araçlarla tanıştı. Bu otobüslerin üzerinde "halk otobüsü" yazıyordu yazmasına ama, halkın otobüsü değildiler. Bu otobüsler yeni patronların malıydı.

Eskişehir Büyükşehir Belediyesi de özelleştirmecilerin arasına katıldı. Belediye temizlik işlerinin özelleştirilmesi ardından belediye otobüs hizmetleri de özelleştiriliyor.

Daha önce 41 otobüsü özelleştiren Büyükşehir Belediyesi, belediye otobüs işletmesindeki 101 otobüsü daha özelleştirmeye hazırlanıyor. Özelleştirmenin gerçekleştirildiği durumda belediye otobüs işletmesinin elinde hiç otobüs kalmayacak.

Geçtiğimiz hafta toplanan İl Genel Meclisi'nin gündemini otobüs hizmetlerinin özelleştirilmesi ve bu otobüslerin kimlere satılacağı oluşturuyordu. Meclis toplantısında Büyükşehir Belediyesi tarafından oluşturulan "değer tespit komisyonu" otobüslerin fiyatlarını belirledi. Değer tespit komisyonu otobüslere 2 milyar 237 milyon 500 bin ile 510 milyon lira arasında değer biçti.

Gündem sırası otobüslerin kimlere satılacağının görüşüleceği maddeye gelince söz alan Büyükşehir Belediye Başkanı Aydın Arat, bu gündem maddesinin gizli görüşülmesini istedi. Satılmak istenen otobüsler halkın otobüsleriydi, belediye bu konuda halka danışmak bir yana, halkın malını onlardan gizli yapılan bir toplantıyla satmaya kalkıyordu.

Sert tartışmalara sahne olan toplantının bitiminde görüşlerini açıklayan Başkan Arat, belediye otobüs şoförlerinden birkaçının kıdem tazminatlarını birleştirerek, özelleştirilecek otobüsleri alabileceklerini söyledi. Başkan Arat'ın bu sözleri kimilerince, işçileri özelleştirme soygununa alet ederek, özelleştirmenin meşru gösterilmeye çalışılması olarak değerlendiriliyor.

Eskişehir'de özelleştirme "soyguncuları" kazançlarını hesaplıyorlar. Belediye otobüs işletmesi çalışanlarını ise, daha önce belediye temizlik işçilerinin de karşılaştıkları işsizlik ve sefaletle dolu günler bekliyor.

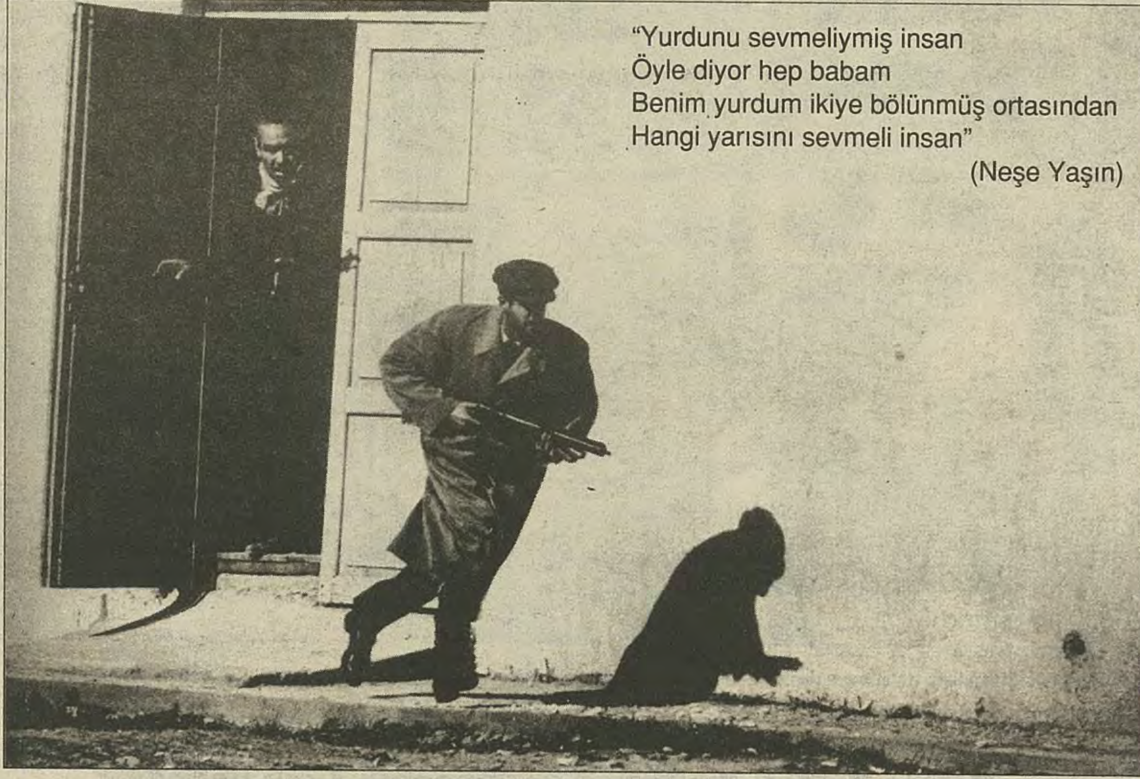
Bülent Aytaç YOLDAŞ

20 Temmuz 1974... 20 Temmuz 1995... Kıbrıs Savaş Harekatı'nın 21. yıldönümü

'Benim yurdum ikiye bölünmüş ortasından'

Neşe Yaşın "hangi yarısı" isimli miniminnacık şiiri yazdığı zaman Güney'de, Rumlar tarafından "kahraman", Kuzey'deki Türkler tarafından ise "hain" ilan edileceğini bilmiyordu. Muhalif solduyusu nedeniyle belki birazcık tahmin ediyordu kadınbaşına gelecekleri. Kıbrıs'ın milli şairlerinden babası Özker Yaşın'ın "yurdunu sever insan" dizelerine nazire yaparak yazılan bu şiir, Güney'de bir müzisyen tarafından bestelenip popüler olunca Kuzey'de askeri kıyamet koptu.

20 Temmuz harekatının yıldönümünde yine her iki taraf savaş baltalarını bilemeye devam ediyor. Kıbrıs'ın ortadan bölünmesinden günümüze, federasyon, bağımsız devlet, entegrasyon, güven artırıcı önlemler, temas grubu, Maraş'ın taksimi vs... Ada'da şimdiye dek hemen herşey tartışıldı. Bir anlamda söz bitti. Ancak yakın ve uzak gelecekte ortada çözüm yok. Çünkü sorunun kaynağı olan milliyetçilik ve şovenizm çözüm olarak ileri sürülüyor Kıbrıs'ta. Henüz Kıbrıslılar; Kıbrıslı Türkler ve Rumlar dışlarından kendilerine dayatılmış ulusçu çözümlerin tüm versiyonlarının çözümsüzlük olduğunun ayrımında değiller. İşte belki de bu nedenle bu küçücük adacık "yanlışı seven bir ülke."

"Yurdunu sevmeliymiş insan
Öyle diyor hep babam
Benim yurdum ikiye bölünmüş ortasından
Hangi yarısını sevmeli insan"
(Neşe Yaşın)

Kıbrıs'ta yaşanan gerçeğin bir ucunda TMT'nin (Türk Mukavemet Teşkilatı) bulunması tarihsel bir gerçek.

'Bizi kim kurtaracak en son kurtarandan'

Belki de Kıbrıs sorununun özünü bu tümce oluşturuyor. Kıbrıs eski sömürgecilik yıllarından, yeni sömürgecilik dönemine kadar, "kurtarılma" üzerine bir tarih yaşayarak günümüze geldi. Kıbrıslı muhaliflerden eski TMT'ci (Türk Mukavemet Teşkilatı), öğretmen hareketinin önderlerinden ve Kıbrıs'ın en karizmatik halk tipi önderlerinden Arif Hasan Tahsin "Geçmişi bilmeden geleceğe bakmak" isimli kitabında yerel ağızla çok net olarak şu tür ilginç saptamalar yapıyor:

"Avrupalılar 'her ulusun bir devleti, oysa Türkiye'de ordunun bir devleti vardır' derler. Sözü fazla uzattık ama, işin püf noktası işte buradadır. Türk milleti asker millettir. Kıbrıs Türkü ise sivil millettir. Ve asker millet sivil milleti egemenliği altına almıştır. O bakımdan bu durum devam ettikçe, Kıbrıs'ın Kuzey'inde demokrasi de olmaz hak hukuk da olmaz."

Arif Hoca, halkın duyarsızlığını görünce tepesi atan bir halk önderidir. Lafını doğrudan söylüyor:

"Ne desek boş. Şunu söylemek herhalde en doğrusudur. Bok yedik yattık. Hem biz, diyetini ödeme cesaretini gösteremeyenlerdeniz. Kurtaran ne yapsındı yani?"

Bu kurtaran hikayesi önemli ve açıklayıcıdır. Rauf Denktaş için benzer bir şey söylenir Kıbrıs'ta. Denktaş'a herhangi bir konuda görüşü sorulunca, genellikle "Angara'daki gendileri bilir... Angara'daki gendilerine sormalı" diye cevap verirmiş...

Rumların da Atina'daki gendileri var tabii... Milliyetçilik hem eşzamanlı, hem de artzamanlı gelişiyor çünkü...

Pera'da yekpare fotoğraflar

Öteki'ni unutan fotoğraflar, haki haksızlıklar, karanlık odada kalan, gün ışığına çıkarılamayan fotoğraflar yıllanadursun, devlet konuğu fotoğrafların masalları süredursun, olgu ortada... En doğru yanlış fotoğraf anlamadan alkışladığımızdır.

Pera'da bir sergi... 68'liler kütüğüne kayıtlı, fotoğraf sanatçısı Ergin Konuksever "Kıbrıs Barış Harekatı Fotoğraf Sergisi" açmış. Kırk bir kere maşallah demeli Konuksever'e. Sergisinde savaş erbabı cirit atıyor. Konuksever'in milli konukları onlar. Kanıt mı? Bakınız duygulara açılmış defterler ve bir mantığa göre kurgulanmış altyazılı fotoğraflar... Serginin girişinde iki defter açılmış. Biri Beyoğlu Belediye Başkanlığı'nın defteri, diğeri ise Konuksever'in defteri. Her iki deftere de asker kökenli ve "sivil" kişiler bol "bismillahlı", "yaşasınlı", "kahrolsunlu", kan, intikam, Türk, tanrı, mehmetçik sözcüklerinin içinde geçtiği kahramanlık tiradları yazmışlar. Ne denir; Konuksever'e "hayırlı olsun" bu hamasi nutuklar.

Duvarları Konuksever barış fotoğrafları süslüyor. "Kıbrıs fatihi" Bülent Ecevit ile Konuksever mesut bir poz vermişler. Bir siperde Rauf Denktaş'ın trafik kazasında ölen oğlu Raif Denktaş'ın Rumlara kurşun sıkan siper hatırası yer alıyor. Engin Konuksever'in fotoğraflarında Rumların yaptıkları mezalim, Türk askerlerinin, subaylarının kahramanlıkları çokça var... Devlet–lü bir fotoğraf sergisi bu. Bu nedenle de hem devlet, hem de Beyoğlu belediyesi tarafından destekleniyor. Sergide sivil, barışçı, hümanizm kokan hiçbir şey göremiyorsunuz. Resmi masal bunlar. Karşı tarafın, öteki halkın acılarını ve tarihini yok sayıyor. Tarihsel olaylara genel bir objektivizm içinden bile bakamıyor. Bir ziyaretçinin deftere yazdığı gibi "Deklanşörü ilah gibi kullanıyor." Evet, işin özeti bu. Konuksever'in bir zamanlar1968'lerin artık tarih olmuş kahramanlarının arkadaşı olduğunu ve onların da fotoğraflarını çektiğini düşündüğünüzde herşey birdenbire kirleniyor.

Pera'da bir fotoğraf sergisi. 68'li kütüğüne kayıtlı gazi bir fotoğrafçının... Ey ahali, duyduk duymadık demeyin, mutlaka uğrayın... Uğrayın ki, yüreğiniz azınlık dönencesine girsin... Uğrayın ki, –bırakın Kıbrıslı Rumları ve Türkleri– Pera'da yaşayan azınlıklardan bir kez daha özür dilemeyi hissedelim.

Harekattan yirmibir yıl sonra Kıbrıs meselesi yakın gelecekte "ümitsiz vaka" gibi görünüyor.

"Denizim ben batık aşklarla dolu" gibi bir şey... Yine de düşlerden ve tarihten ümit kesilmez. Amin yerine, siyasi harflerle barış...

ERKAN KÖYER YILMAZ
1976-.....

Ölmeden önce
Güneşteydi gözleri
İşte bu yüzden
Ölürken ışıl ışıldı
Son sözleri

Ankara'dan Genç Kurtuluş okurları

ERKAN KÖYER YILMAZ
1976-.....

ERKAN YOLDAŞ
"Öldüğümde şafak vakti, yarın
Ağlamayın başında mezarımın
Olmayacağım altında toprağın
Özgürlük rüzgarıyım ben
Eseceğim üstünde ülkemin"
demiştir...
Gönül verdiğin davadan erken ayrıldın. Ant olsun ki seni ve tüm yoldaşları kavgada yaşatacağız..

Bursa Genç Kurtuluş okurları adına Erden Türker

ERKAN KÖYER YILMAZ
1976-.....

Öyle bir yaşamın ortasındayız ki... Burgaç gibi sıkıyor boğazımızı her ölüm haberi. Sebebi ne olursa olsun her düşen can, canımızdır. Bunu unutmamalı, unutturmamalıyız hiç bir yoldaşa. Sevinçler yok henüz önümüzde. Ardımızda ise; kınasını kaya taşından kazıyan, her türden cellatlar. Aman vermeyin dostlar umutsuzluğa. Güller karanfiller takın. Safları sıklaştırın...

Kadıköy'den arkadaşları adına Havana Latifeci

Tarih: 13 Temmuz 1995. Yer: Galata Kulesi'nin önü. Olay: Kayıpların bulunması talebiyle tarihi kulenin işgali. Toplanan kalabalık polise bağırıyor: Bize verin parçalayalım!

'Halk için halka karşı' mücadele!

Kuşkusuz halkın bütününün durumunu yansıtmıyor Galata Kulesi'nin önündeki manzara. Ama, "yargısız infazları" alkışlayan, insan hakları, özgürlük ve demokrasi gibi sorunların uzağında yaşayan insanların bu ülkede hayli kalabalık olduğu bir gerçek. Bu tavrın, ruh halinin ve politik tutumun kültürel köklerinin hayli derinlerde olduğu ve giderek tırmanan "kirli savaş" ortamından beslendiği de açık. Yani, ne Galata Kulesi'nin önündeki kalabalık, ne de başka yerlerde polisi alkışlayanların tutumu, sadece aralarına karışan bir avuç kışkırtıcının, faşistin ya da sivil polisin tahrikleriyle açıklanamaz. Olayı böyle açıklamak kendimizi kandırmaktan başka bir anlama gelmeyecektir. Gerçek bize karşı da olsa, onu değiştirmek için önce kabul etmek gerekiyor.

Kuşkusuz, medya'nın, milliyetçi, savaş yanlısı ve demokrasi karşıtı yayınları ve insan bilincini teslim alan kuşatması bu sonucun ortaya çıkmasında büyük bir rol oynuyor. Ancak, halkın arasında, yani sokakta bu eğilimin giderek güçlendiğini görmek, yani medyanın bir anlamda bu eğilime koşut bir yayın yaptığını da anlamak gerekiyor.

Sonuç olarak, halk için belki de "halka karşı" da (ne yazık ki) mücadele etmek gerekiyor.

Galata Kulesi, 'halkımız' ve 'yaşasın Türk polisi'!

Asya DERELİ

Böyle bir yazıya nasıl başlasak... Klasik bir habere nasıl başlanıyorsa öyle olsun. Yer Tünel. Olay; Devrimci Halk Kurtuluş Cephesi (DHKC) militanları Galata kulesini işgal ediyor. Tarih 13 Temmuz 1995. Kulede lokantalar ve gece kulüpleri var. Önce kuledeki turistler ve çalışanlar dahil 28 kişi rehin alınıyor. Sonra bayraklar ve pankartlar sarkıtılıyor; "Yüzlerce insanı katleden katiller infazlarına devam ediyor. DHKC hesabını soracak."

Galata'ya onlarca sivil ve resmi polis yığılıyor. İstanbul Emniyet Müdür Yardımcısı Hüseyin Kocadağ ile Mehmet Şener kuleye çıkıyorlar. Yapılan pazarlık sonucu kimsenin gözaltına alınmayacağı sözü verilmesi üzerine saat 16.30'da işgal sona erdiriliyor. Dışarıda hazır bekleyen ekipler halktan bazı kişilerin, "Bize verin, vurun öldürün" bağırışları arasında militanları apar topar götürüyor.

Eylem esnasında kulenin önüne çok sayıda insan toplanmış. Heyecanla sonucu bekliyorlar. Topluluk içinden bazı sesler, kuleye çıkan polislere "atın aşağıya, bize verin parçalayalım" diyor.

Burası belki turistlerin yoğun olarak bulunduğu Galata Meydanı olmasaydı bir yargısız infaz gerçekleşecekti o gün. Bu manzarayı görünce insan böyle bir duyguya kapılıyor.

Eylem sona erdiğinde bir başka eylem daha izliyor insanlar. Polisler düzenli bir sıra oluşturarak koşmaya başlıyorlar. Halk bu kez polise alkış tutuyor: "Yaşasın Türk polisi." Kameramanlardan bazıları bu alkış tutanlardan birine yaklaştırıyor mikrofonu. Adam bağırıyor kameraya doğru:

"Hem Türkiye Cumhuriyeti'nin gelirleriyle geçineceksin, hem de Türkiye'yi arkadan vuracaksın. Türkiye'de bozkurtlar olduğu sürece onlar yaşayamaz. Bizim Allah'a bir tek can borcumuz var."

Küçük bir çocuk ise şöyle diyor: "PKK avucunu yalar. Yaşasın Türk polisi."

"Bozkurtlar" eylemin kansız bitmesinden pek hoşlanmamış anlaşılan: "Bunlar da gidip PKK'ya destek veriyor."

Peki Galata sakinleri ne diyordu bu işe? Yani "bozkurtlar"ın dışındaki insanlar... Eylemin ardından (aynı gün ve daha sonra) bu insanlarla konuştuğumuzda tek kelimeyle şok oluyoruz.. "Halk için" yapılan eylemin sonrası bakın halk neler düşünüyor.

Bize verselerdi...

Kulenin tam karşısındaki marketin sahibi: "Saat 11.00'de çıktılar. Bir pankart yazmışlar. Turistik bir yazışma gibi. Sonra semt halkı toplandı. Millet zaten boğulmuş hayat pahalılığından. Deşarj olmak istiyor. Orada (Güneydoğu'yu kastediyor) asker, polis öldürülüyor. Türkiye'de insanların olay çıkarması için her ortam var. İnsanların sinir sistemleri gevşemiş. 6-7 milyon maaş alıyor. İnsanlar bu parayla nasıl geçinir."

Bir genç: "Bunların arkadaşları kaybolmuş. Bunlar seslerini yabancı ülkelere duyurmak istiyorlarmış. Ama dua etsinler. Orada PKK olsaydı sağ değil, cesedini getirselerdi millet parçalardı. Ama onlara da kızdılar. Aşağıdan insanlar bağırdı polise; 'verin onları meydan dayağı atalım' dediler."

Fotokopici: "Polis onları aşağıya indirince, üstüne koştular linç etmek için."

Yaşlı kadın: "Halk onlara karşı kin ve nefret doluydu. Hepimiz onlardan nefret getirdik. Çoluğumuzu çocuğumuzu öldürüyorlar. Benim elime geçselerdi ben de öldürürdüm."

Genç bir kadın: "Benim eşim aydın (!) bir insan, yayıncı. O gün işyerinden telefon etti; 'Keşke onları parçalasaydılar' dedi. Ama değişik düşünenler de vardı. Bazıları da 'onlar böyle şeylere itiraz etmese biz daha kötü yollara düşeriz' dedi."

Alışverişe çıkan bir kadın: "Bunlar devlete, halka, çoluğumuza çocuğumuza zarar veriyor. Onun için onların cezalandırılmasını istediler. Benim elime geçse ben de vururdum."

Bir esnaf: "Esnaflar o gün hiç iş yapmadı. Giriş çıkış yasaktı. Zarar etti o gün. Gelip sen polise niye kafa tutuyorsun."

Bir yaşlı adam: "Bunlar komünist. Eskiden komünistlik başkaymış. 'Senin alamadığın malları herkes alacak' derlerdi. Ama şimdi komünistler gelirse baştakileri zengin eder."

Büfeci: "Halka bıraksalar durum fenaydı."

Emekli bir polis: "Halk bu olaydan sonra medyayı suçladı. Medya onları suçlu çıkarmadı."

Bakkal: "Çatışma olsaydı halk zevkle seyrederdi."

Elektrikçi: "Biz sırtı kalın bir milletiz. Sırtımıza ne vururlarsa vurulsun taşıyoruz."

Bir genç: "Böyle tipleri ne kadar yok edersen et bitmez. PKK gitse GKK çıkar ortaya."

Biraraya gelmiş 6-7 gencin arasında ise şöyle konuşmalar geçiyor:

-Bunlara asker taktiği uygulayacaksın. Kulağını kesip ağzına vereceksin. Dün bir polis öldü. Polisin günahı neydi.

-Adamlar buradan çıkarken halk onlara; 'vur vur öldür' diye bağırıyordu.

Sizin dünya görüşünüz ne sorusuna karşılık biri şöyle diyor gülerek:

-Bunların dünya görüşü manitalarla gezmek.

-Millet o gün eğlence arıyordu. O gün çatışma olsa sıcağı sıcağına izleyecektik.

-Ben askerliğimi Şırnak'ta yaptım. Daha yeni geldim askerden. Şırnak'ta bu olayı duymuşlar. Arkadaş aradı. 'Oğlum sizin orada bir şeyler olmuş. Sen bir şeyler yapmadın mı' dedi.

-Bence en iyisi İsrail taktiği. Bir kişi öldürülünce bin kişiyi öldürüyorlar. Öyle yapacaksın.

-Türk milleti affeden bir millettir. Ben polisi sevmem, ama orada bayrak astılar. Yürüyüş yaparken halk onlara sevgi besledi.

-Onlara karşı kin besliyoruz. Bazıları baş kaldırırsa başları ezilir.

-Polise; "çekilin aradan, biz halledelim" dedik.

Halk niye böyle?

Bütün bu konuşmaları ardından insan ürperiyor. Şırnak'tan yeni gelen delikanlının arkadaşlarına anlattığı "kulağı kesip ağza verme" hikayesi kimbilir nerelerde kaç kez anlatılıyor? Bu savaşı körükleyen yazılı ve görsel medya, toplumun eğiliminden yola çıkarak tüm programları şiddet üzerine kuruyor. Halk da "değerlerini" şiddet ve kanla korumaya kalkıyor. Bastırılmış, ancak açığa çıkmak için tetikte bekleyen tepkilerini böyle olaylarda dışa vuruyor. Asmaya, kesmeye, öldürmeye, linç etmeye ne kadar hazır bu insanlar.

Salt geçim sıkıntısı, yoksulluk, işsizlikle de açıklanamayacak bir şey bu. Çünkü yanıt verenler arasında "sırtı kalın", durumu iyi dükkan sahipleri de var, yoksul insanlar da. Şoven milliyetçiler ve faşistler böyle olaylarda halkın arasına giriyor ve onların içindeki gizli şiddet olgusunu tahrikle açığa çıkarmaya çalışıyor.

Gençlerin çoğu ya askerden gelmiş ya askere gidecek. Sohbet konuları, savaş ve ölüm üzerine..

SÖZ
HAFTALIK HABER YORUM DERGİSİ

Sahibi: Olgu Ltd.Şti. Genel Koordinatör: Seyfi ÖNGİDER
Yayın Yönetmeni: Merdan YANARDAĞ
Teknik Koordinatör: Hakkı ZEL
Yazı İşleri
Dış Haberler: Osman KÖKER
Ekonomi: Sermet ÖZDOĞAN
Kültür Sanat: Sezai SARIOĞLU
Makaleler: Veysi SARISÖZEN
Haber Merkezi: Ahmed BERTUĞ, Ayla ÖNDER
İşletme Müdürü: Ali KÜÇÜK
Sorumlu Müdür: Hüseyin AYIK
Reklam Müdürü: Emine SAPMAZ
Yayın Kurulu: Seyfi Öngider, Sezai Sarıoğlu, Veysi Sarısözen, Merdan Yanardağ
Ankara Büro Temsilci: Mustafa ERDOĞAN, Aylan UNCU, Hatice Can KÜRTÜNCÜ
Ankara Tel:(0312) 418 41 98 Fax:(0312) 418 22 63
İzmir Tel: (0232) 464 21 30
Avrupa Temsilciliği: Engin ERKİNER, Kasseler Str. 1a, 60486 Frankfurt, Tel: 49.69.7075714, Fax: 49.69.625645

Adres: Sıraselviler Cad. Billurcu Sk. No: 3/8 Taksim / İstanbul Tel: (0212) 244 30 67 - 249 99 29 Fax: (0212) 249 99 29 Basıldığı Yer: Serler Matbaacılık Dağıtım: BBD